

4577

జ్ఞాతయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్వాన్ బిల్లుసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 14

రాజమహేంద్రవరము 16-11-1991, 1-12-1991

సంచిక 22, 2

— ఈ సంచికలో రచయితలు —

1. శ్రీ ఆచార్య సోమసుందర్	8. డా॥ పొన్నా లీలావతిమ్మ
2. డా॥ రామడుగు వెంకటేశ్వరశర్మ	9. శ్రీ ముదిగొండ ఈశ్వరచరిణ్
3. డా॥ ఆర్. అన్నపూర్ణ	10. డా॥ నండూరి వేంకటస్వారామారావు
4. శ్రీ ఖండ్రావు మన్మథరావు	11. డా॥ టి బాలసుబ్బయ్య
5. డా॥ మిరియాల రామకృష్ణ	12. శ్రీ కె. ఎస్ సత్యనారాయణమూర్తి
6. డా॥ ఎన్ గోపాలకృష్ణమూర్తి	13. శ్రీ చిర్రావూరి శ్రీరామశర్మ
7. శ్రీ పాతూరి రఘురామయ్య	

1, 16 కేడీలలో ప్రచురింపబడును.

సంవత్సర చందా రూ. 20-00

6 మాసములకు రూ. 12-00

విడి ప్రతి రూ. 2-00

సకాలంలో చందా పంపి సహకరించండి.

— సంపాదకుని మాట —

పరీక్షావిధానం లోపరహితంగా ఉన్నప్పుడే ఆ పరీక్షను అర్థం, విలువ ఉంటాయి. మన దేశంలోనేకాదు రాష్ట్రంలోకూడా ఒక్కొక్క విశ్వవిద్యాలయ పరిధికి ఒక్కొక్క రకంగా పరీక్షావిధానం ఉన్నది. సంస్కరణల పేరుతో జరిగే మార్పులు అనేక 'మార్పు'లకు లోనై అపహాస్యం పాలయ్యేవిధంగా ఉంటున్నాయి. వీటివల్ల విద్యార్థులు నష్టపోతున్నారు. ఈ పరీక్షావిధానాలకే 'విలువ' ఉంటే మళ్ళీమళ్ళీ 'ఎంట్రన్సు' పరీక్షలు ఎందుకు? 'ఎంట్రన్సు కోచింగు'లు తల్లిదండ్రులకు, ముఖ్యంగా మధ్యతరగతి కుటుంబీకులకు మోయలేని భారమై పోతున్నాయో చివరికి వాక వేళం వెర్రిగా తయారై స్వాభావికమైన ఆసక్తికలాలను కూర్చి పెట్టే వ్యాపారంగా మారిపోయింది. పరీక్షావిధానాలు సరియైన పద్ధతిలో పెట్టి క్షిణిక 'విశ్వవిద్యాలయం' వద్దే పరిశీలిని చక్కదిద్దినప్పుడే విద్యార్థులకు మళ్ళీ కొత్త ఊపిరి పోసుకుంటుంది. అధికారి లోఉన్న వ్యక్తుల కలనాలకు విధాన నిర్ణయాలు సాధనాలుగా ఉండకూడదు. పరీక్షలు ప్రకటించడం, వాటిని వాయిదాలు వేస్తుండడం హడావుడిగా ఫలితాలు ప్రకటించడం అనేకరకమైన దుష్పరిమాణాలకు దారితీసి చివరకు 'వ్యవస్థ' ఛిన్నాభిన్నమయ్యే ప్రమాదం ఉంది. మేధావులు ఈ విషయం గ్రహించి 'వ్యవస్థను' కాపాడుట అత్యంత ముఖ్యమైన విషయము. 'అక్షర జ్ఞానం'వల్ల ఏవో అక్షరాలు వస్తే సరిపోదు. ఆ అక్షరాలు వెలుగు దివ్యైతై సభ్యతను, సంస్కారాన్ని కలిగించినప్పుడే వాటికి సార్థకత ఉంటుంది.

— సంపాదకుడు

చందాదారులు, సకాలంలో వారి చందాలను చెల్లించకోరుచున్నాము. చందా పూర్తియైన వెంటనే తిరిగి చందా చెల్లించవలసిన నైతిక గాఢ్యత వారికుందని సవినయంగా మనవిచేస్తున్నాము. సరియైన చిరునామా పిన్ కోడ్ తో సహా తెలియపరచవలసినదిగా కోరుచున్నాము.

వార్షిక సంపుటాలు ఒక్కొక్కటి రూ. 30 లు. 30 రూపాయలు మనీఆర్డరుగా పంపినవారికి వార్షిక సంపుటం రిజిస్టర్డు బుక్ పోస్టులో పంపబడుతుంది.

— సంపాదకుడు

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి
Retired Telugu Lecturer, V T. J. College, Rajahmundry.

తెలుగు సాంస్కృతిక జీవనంలో ఆధునికతా వికాసం

— శ్రీ అవంత్య పోమసుందర్

‘కాలం మారింది!’ అనే మాట మన దేశంలో కొన్ని దశాబ్దాలుగా వినిపిస్తోంది. ఈమాటకు మనవాళ్ళు సాధారణంగా బాధాభివ్యక్తిగానే ఉపయోగిస్తుంటారు. ‘మంచికాలం ఎక్కడో అంతరించి పోయిందనీ, చెడుకాలమా ‘పెదప’ కాలమా దాపురించిందనీ.. ఈమాటకు అర్థాన్ని ఉద్దేశిస్తుంటారు. దీనికి ప్రత్యామ్నాయంగా కొందరు తెలివైనవాళ్ళు- ‘మారింది కాలంకాదు, మనుషులే!’ అంటూ ప్రతిపాదిస్తుంటారు. మొత్తానికి సందర్భంలో కాలం అనేపదం. వర్తమాన సమాజ గమన వైతత్వత్యాన్నే చిత్రిస్తోందన్న సత్యాన్ని మరువకూడదు.

కాలంలో, లేదా సమాజంలో ఈమార్పు ఎలావచ్చిందో మాత్రం వారు వివరించారు దానికి కారణం ఆ మార్పుపట్ల వారికంత మాత్రం కుముఖ భావం లేకపోవడమే! సరిగ్గా వారికి ఉక్కిరి బిక్కిరిచేసేటాధే గుండెలనిండా మిగులుతుంది. వారికా మార్పు ఎంతమాత్రం ఇష్టంలేదు. అలాని వారించడం సాధ్యంకాదు. అందుకే

ఉక్కిరి బిక్కిరిపు తూంటారు పైగా ‘ఈకాలం మారింది’ అనే పదబంధాన్ని మంచిని చూడలేని అడ్డుపారగా ఉపయోగించుకుంటారు. అలాగని మారిన కాలం సమకూర్చిన సౌకర్యాలు వినియోగించుకోరా అంటే అదీలేదు. కాని సమాజంలో అనుస్థాపకంగా వ్యాపిస్తూనే ఉన్న శ్రష్టాచారాన్నే, దొంగబుద్ధిల్నే అవినీతుల్నే ప్రథమగత్యాలుగా భావించి వారు నిందిస్తూ ఉంటారు. మానవ్యుడిగా ప్రజలంతా ఆన్యాయపరులైపోయారనీ పాపం వ్యాపించి పోయిందనీ. ఇతరుల కన్యాశుం చేయడానికి ఎవ్వరూ సందేహించడం లేదనీ, ఈ దుఃఖభాజ నులు విపరీతంగా బాధపడి పోతుంటారు ప్రజలేమారారు అనేవారి మాటకు వారి వ్యాఖ్యానం ప్రజలంతా చెడిపోయారనీ! మరికొందరు గడుసు వాళ్ళు తాము స్వయంగా శ్రష్టాచారులే అయినా.. దొంగే! దొంగ దొంగ అని అరుస్తూ పారి పోయిన రీతిగా ప్రగల్భిస్తుంటారు.

మనదేశంలో బహుశా ఈమాట ఇరవయ్యో శతాబ్ది ఆరంభంనుంచే ప్రచలితమవుతూ ఉండేమోననిపిస్తుంది. నానా స్పష్టంగా తెలియదు. ఈ శతాబ్దంలో పాలికేళ్ళు దాటినకర్వాత బన్గించిన తరంమోది కనక 1980ల నుంచీ మాత్రం కాలం మారిందనే నానుడిని నిత్యం వింటూనే ఉన్నాం. అంతవఱకునే సర్వత్రా వ్యాపించి, ఒకపూకవదంగా స్థిరపడి ఉండకపోలే దానికంత ప్రసిద్ధి ఏర్పడి వుండదు.

చిత్రమేమంటే.. కాలం మారింది అనే వారికిగాని, ప్రజలేమారారని అనే వారికిగాని, వ్యవస్థేమారిందన్న అవగాహన కలగలేదు. అందువల్లనే మనవ్యవస్థలో కలిగిన సర్వసూపాన్ని వారు దర్శించలేక పోయారు. శతాబ్దాలుగా మనదేశంలో సార్వత్రికంగా పూడ్చలే వ్యవస్థ కట్టుదిట్టంగా ఏర్పడివుంది. దాదాపు ఏ మార్పులూ పొందవండా తన చుట్టూ తానే గుడి కుళ్ళు పడుతూ వచ్చింది 19వ శతాబ్ది అంతానికి పూడ్చలే వ్యవ

వ్యవస్థ చీల్చుకంటూ కవి, పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ నిఁదొక్కతో వారంభించింది ఇట్లువల కాలమంచి ఇంగ్లీషువాళ్ళకాలం వరకు నిలచిన పాతవ్యవస్థను ప్రతిఘటించలేకపోయింది పడింది దాని వెబ్బులు కాచుకునే దురవస్థలోనే ఊపిరి పీల్చువారైంది ధూస్వామ్యవ్యవస్థపట్టు గొమ్ములైన వలమతల పట్టు సడలవారంభించింది పెంపొందుతున్న పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థతో పోయినంతవరకు ధూస్వామ్యవ్యవస్థ సరాసరిపడి సగ్గుణపోతొచ్చింది దాని యజమాన్యంగానే తలదామకు బ్రతికే వెసులు బాటు వెసుక్కుంది

భారతదేశ మంతటా ఊడలు దించి పీరపడిన సామ్రాజ్యవాదం - తన మనుగడను కుప్పిరి మొలరించుకుందుకుతిమవరి పోయిన పాతవ్యవస్థగా యథేచ్ఛా పాగించుకుందుకు ఊడకాన్ని తమవలసగా మార్చుకున్నారు. తమ ఆవసరార్థమే పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థను పెంపొందించారు ధూస్వామ్యవ్యవస్థను తమకులోబడి నడుచుకునే పరిధిలోనే పెంచి పోషించారు. తమ ఎగుమతులకు మకులంగా యాదేశంలోని ముడిగురుకుల మార్పదానికి చిన్న చిన్న ఫ్యాక్టరీలన్నీ నెలకొల్పారు. రైలుకోడ్లు నిర్మించి సైనిక నిరసాల ప్రయోజానికి సదుపాయం ఏర్పరచుకున్నారు.

పెట్టుబడిదారీవ్యవస్థ పూర్వదర్ వ్యవస్థ కన్న ప్రజలకు నష్టానంగానే అలోచనా స్వేచ్ఛ కలిగిస్తుంది దానితోపాటు ఆచరణ స్వేచ్ఛ ఉద్బాధకం కావడం తప్పని సరి పరిణామమే. సమాజవ్యవస్థలో ఆరాధానా స్వేచ్ఛ తనంతలానుగా పెరగవారంభించింది. అంగ్లవిద్యార్థునా ప్రభావంతో మతిమార్పు సడలవారంభించింది. లేదా మతం ఉపేక్షించబడింది. ఈవిధంగా ధూస్వామ్య వ్యవస్థలో

మతానికి సహజమైన పటాపటకబడి నన్నగిల్లాయి పురావ్యవస్థలో పెరిగిన వర్ణవ్యవస్థ ఆయువుపట్టు కలిసిపోవారంభించాయి ప్రతిఆచరణకీ మందస్తుగా ప్రశ్న ప్రశ్నగ మిమ్మా నిలచింది సామాజికత నడిచు ఎక్కువ తక్కువలు, స్త్రీలకు అనుకూలంగా కలిగించిన బానిసత్వము, సమాజంలో కొందరి పట్ల ఆస్పృశ్యతా నిషేధము వంటివికృష్ట ఆచారాలు తీవ్రంగా ప్రశ్నించబడ్డాయి. 19 వ శతాబ్దంలోనే అవతరించి వికసించిన సంస్కారవ్యవస్థయంతందరికీ యాచాత్మకవ్యవస్థం దాదాపు ఒకేసాయిలో ప్రవరిలింది.

స్త్రీ బానిసత్వాన్ని నిర్మూలించడానికి తొలిచర్యగా స్త్రీ విద్యకు ఉపస్కారం కలిగింది. అటు బెంగాలులో ఈక్వరచంద్ర విద్యాసాగరులనే మహాపండితులీ స్త్రీ విద్యాదీపం వెలిగిస్తే తెలుగుదేశంలో యాగపురుషుడు వీరేశలింగం బాలికావిద్యాంకురాన్ని దోహదంచేశారు. వారు మొట్టమొదటి బాలికా పాఠశాలను 1875 లో ధవళేశ్వరంలో స్వీయ బాధ్యత తో నెలకొల్పారు మద్రాసు మహారాష్ట్ర మంతటికీ అదే ప్రథమ జయఘంటికానాడం వస్తుగతంగా ఈ ఆరంభం అప్పుడు కావచ్చు, నుణప్రధానంగా చూస్తే ఇతి అనల్పమే! వ్యవపాత్మక పరిణామంలో యిది ప్రప్రథమ అభివ్యక్త చర్యగా చరిత్ర దీనిని పరిగణించింది.

అంటరానితనాన్ని, కలాల ఎక్కువ తక్కువలను ములంకమంగా మార్చడానికి, వర్ణవ్యవస్థను తొలగించడానికి బ్రహ్మసమాజం ఆవిర్భవించింది అంటరానితనం కాని స్వేచ్ఛకు క్రిష్టియన్ మతం కలిగిస్తున్న ప్రచారం అడుగువర్గాల ప్రజలను విపరీతంగా ఆకర్షించడం వల్ల

వెనుకబడిన తరగతుల ప్రజలు కేలాదిగా ఆమరంవైపు ఆకర్షితులవుతున్నార ఆదేశలోవైదిక మతాన్ని సంస్కరించి, పునర్నించడమే పరమాశయమని భావించి బ్రహ్మసమాజం ఆవిర్భవించింది. మతాంతరీకరణ ప్రబలమవుతున్న వెలుగును అరికట్టి హైందవమతాన్ని బ్రహ్మసమాజం సంగక్షించగలిగింది సరిగ్గా అదేసంకల్పం నో ఆర్యసమాజం కూడా కృషిసల్పు పూనుకుంది. కలాలమధ్య స్థిరపడివున్న అంతరాలను నిరసించింది. సైనిక మతస్తులైన భారతీయులంతా ఒకేవర్ణమని నిశ్చయించింది హిందూమతస్థులంతా బ్రాహ్మణులేనన్నీ మార్కధర్మం ప్రచారంచేసింది యజ్ఞోపవీత ధారణకు సర్వలూ అర్హతనని ప్రకటించింది పుట్టుకతోనే కాక, మతం పట్టుకోవడతి ద్వారా కూడా సంక్రమించ గలదన్న సంస్కరణ ప్రవేశపెట్టింది. క్రలోభాలకు లొపై మతం మార్పుకున్నవారిని తిరిగి హిందువులుగా మార్చే ప్రాయశ్చిత్త చర్యలారంభించింది. ఇది ఆహార్య సంఘసంస్కరణకాని మత పరిధికి నియతమైంది ఆర్యసమాజ ప్రవక్త వ్యాసా దయానంద సరస్వతి యానిదేశము పర్యటించి, విశేషానందుని తిర్యక అంతటిఅపారప్రభావాన్ని కలిగించాడు.

గతశతాబ్ది చరమదశకంలోనే తెలుగుదేశం మీదుగా రైలు కోడ్లు నిర్మాణం జరిగింది. యావద్భారత దేశంలోనూ గతంలో ఎన్నడూ ప్రజలు ఎరుగనంతటి ప్రయాణ సౌకర్యం ఏర్పడింది. కేగమూ ధిద్రతా లభించాయి ఉత్తరభారతాని దక్షిణాపథానికి ప్రధానమార్గం తెలుదేశం మీదుగా ఏర్పడింది. ప్రజల పర్యటనలు పెరుగజొచ్చాయి కొత్త అవకాశాలుకొత్త అలోచనలను ప్రోదిశాయి. సమస్త ప్రభావల నడుమ ఆదా ప్రధానాలు విలవిలపెరిగాయి. దేశం

ఇక లేకర భాషాసంస్కృతులతో పరిచయాలు అధికరమయ్యాయి.

రామమహేంద్ర వద్ద గోదావరి వంతెన కాటన్ మహాకయ్యడు నిర్మించారు మొదటి రైలుబండి ప్రారంభ మైనపుడు ప్రజలు విశ్వసించలేకపోయారు. భయోత్పాత నుంచి తేరుకోలేక పోయారు. దీరేశలింగంగారి ప్రధాన శిష్యులు పాంథిక సంస్కృత కళాప్రవర్తక చిత్రమర్తి లక్ష్మీనరసింహంగారు రైలుప్రయాణం గురించిన అపవమృతాలను తొలగించడానికి అనుచర వర్గంలో బయల్దేరి కొవ్వూరు వరకు వెళ్ళి వెనక్కి తిరిగివచ్చి ప్రదర్శనం చేశారు.

మనదేశంలో ఉద్యోగాదులై వచ్చి స్థిరపడిన అంగ్లేయులు, ఇకర పాశ్చాత్యులు, ఉదార బుద్ధిగో భారతీయవారి కతా విశేషాలను పరిశోధించడం 19 వ శతాబ్దంబాటికే ఆరంభించారు జాతీయభావలు నేర్చుకుని సాహిత్య పరిశోధనతో తీరకృషి సల్పారు. చరిత్ర లేని భారత జాతికి ఒక చరిత్రనూ, ఒక సాంస్కృతిక పరిణామ సూచారాన్ని నేకరించి గ్రంథాలు ప్రచురించారు.

రామకృష్ణ వరమహంస, ఆయన శిష్యుడు స్వామి విశేషానందగారు హిందూమతంలోని కర్మణ్యత్వాన్ని, దీనజన నేరను ప్రబోధించారు. సమానత్వాన్ని ప్రధాన మైనర్నారు శేషకాళంనుంచి ప్రవర్తించిన సత్యగుణప్రధానత్వం వల్ల దళదళాలుగా బానిసత్వాన్నే వరించవలసివచ్చిందనీ, భారతజాతి పాధించిన విజయాలేమీ కావనీ వివేకానందులసత్యాన్ని చాటారు. కర్తవ్యపాలన ద్వేయమని, పురుషకారంతో జాతిజీవన్యంతాకానా అని అందుకు రక్షణగాన్నే ఆవలంబించడం మంచిదని ఆయన ప్రబోధించారు. ఆయనే మొదటిసారిగా పాశ్చాత్యుల

పద్యకవిగా వద్యుశ్రీ సి. నా. రె.

డా॥ రామడుగు వెంకటేశ్వరకర్మ

డా॥ సి నారాయణరెడ్డిగారి పేరు చెబితే సామాన్యజనానికి గుర్తు వచ్చేది ఆయన సినిమా పాటలు సాహిత్య పరిచయం ఉన్నవారికి జ్ఞప్తి వచ్చేది ఒకప్పుడు ప్రాథమిక ప్రబంధాలుగా పేరుపొందిన 'కర్పూర వసుతిరాయలు', 'నాగార్జున సాగరము', 'విశ్వపాథనాయకుడు' నిన్న మొన్న జ్ఞాపక బహుమతి పొందిన 'విశ్వంధర' వచన కావ్యం. తరచు పత్రికల్లో కనిపించే 'ప్ర'పంచపదులు, ద్విపదులు.

కాని ఆయన గొప్ప పద్య నిర్మాణ దక్షతగల కవి అని ఎక్కువమందికి తెలియదు ఆసలు ఆయన కవితాజీవితంలో మొదట పద్యాలే ప్రకాశించాయి. చంద్రుని అంటే ఏమిటో తెలియని ఆరవ తరగతినుంచే కవిరిలు వ్రాయ నారంభించారు.

కమలముందు భారతీయ వైదికాధ్యాత్మిక సంపదను అవిష్కరించారు. అతివరకు పాశ్చాత్యులు భారతీయులపట్ల పేరు మైన దృష్టి ప్రదర్శించేవారు. వారు అనాగరతులనీ, సంస్కృతి విహీనులనీ ప్రచారం చేసేవారు వివేకానందుల జ్ఞానప్రభోదంతో వారిజ్ఞానంపటా పంచలైంది.

(ఇంతావుంది)

* * *

అవంతన పోషకుండర

కళాశ్రీ నికేతన్

పిర్రాపురం

(* *)

చిన ఆయన నోటినుండి ఎనిమిదవ తరగతి తెలుగు వాచకంలోని నక్క కథ అప్రయత్నంగా

"ఒకనాడు ఒక నక్క అడవిలోపల పొట్టకోసర మెటో పోవుచుండె"

అన్న సీసపద్యమే వెలువడింది మొదటగా. 1948, 49 ప్రాంతాల్లో రచించి 1958 అక్టోబరులో ముద్రించిన 'జల పాతం' అన్న ఖండకావ్యసంపుటితోనూ, 1954 జూన్ నుండి '58 నవంబరు 21 వరకు వ్రాసి, 1959 లో ముద్రించిన 'దివ్యేత మువ్వలు' అన్న ఖండకావ్య సంపుటిలోనూ సి. నారాయణరెడ్డిగారి హృద్యమైన పద్యాలు మనకు దర్శనమిస్తాయి. 'జలపాతం' ఖండకృతిలోని మారోద్యమ, వర్షర్ష, వసుంతర్ష, ప్రిసౌందర్య, విరహశేషనా సంబంధములైన వర్ణనలు పద్యాల్లో ఉన్నాయి. ఈ వర్ణనల్లో ప్రబంధ, భావ, అభ్యుదయ కవుల రాయలు గోచరిస్తాయి. ప్రాచీనాంధ్ర కవులలో క్రినాథుని ప్రభావం, ఆధునికంలో క్రికీ, దాశరథి కవుల ప్రభావం వీరి రచనల్లో కనిపిస్తుంది. నారాయణరెడ్డిగారి పద్యాల్లో చక్కని ధారాకుద్ధి, స్వచ్ఛత, స్పష్టత, సంస్కృతాంధ్ర పదబంధ సౌందర్యం పాతమల కల్పకృతతాయి ఈ లక్షణాలు 'జల పాతా'న్ని దాశరథిగారి కంఠితం చేస్తూ రచించిన 'నిశేధన' పద్యాల్లో కనిపిస్తాయి ఇలా.

'దాశరథి! మనోజ్ఞ కవితాశరథి!

కరదించుచుందికా

“కేళి కావ్యఖండముల విండిన నీ కల
మందునన్ మహా
గ్రాశనిపాతముల్ వెలయునార ।
మహాబలి కంటిలోను ధా
రాశతరంగముల్ కటువాలావాల కీలలు
పొంగినట్లుగా ॥”

“కలకాలమ్మును నీవు నేనిటులె స్నిగ్ధ
న్నేహబంధాల బ
ద్ధుల మై యుండము; ఏకగిరి నిడుగొంతుల్
విప్పి విప్పింక; మాం
ద్రుల చైతన్య వివంచితావగులు
విచ్చిన్నాదమల్ నేయగా
జలపాతమ్ములనోలె దూకుదము
విచ్చిన్నాపాతీ శృంగముల్ ॥”

పై మొదటి పద్యంలో చక్కని ధారా
కుద్ది, సంస్కృత పదబంధసౌందర్యంతో
పాటు అందలి పోలిక చే దాశరథి ‘అమ్మ
తాళిపేకం’, ‘అగ్నిధార’ కావ్యాల
రచనను స్ఫురింపజేసారు ధ్వని ప్రధా
నంగా. రెండవ పద్యం జలపాతంలా
గానే దూకింది నిజంగా.

ఇక ‘దివ్యైక మువ్వలు’ ఖండకావ్యం
లోని ‘జన్మదినం’, ‘మరణిభావ్య’, ‘వర్షా
సుందరి’ కవితాఖండికలు హృద్యపద్య
కోలితాలు. మరవరం శ్రతాపరెడ్డిగారిని
స్ఫురిస్తూ వ్రాసిన ‘అక్షరాంజలి’ గేయ
కవిత అయినా, అందులో ఒక (చంపక
మాం) పద్యం ఉంది. ‘వర్షాసుందరి’లో
మేఘమాంసను వర్ణించిన

సీ॥ “కాదమలేగలవ పొల్లుడుపగా పరు
గక్తు నిండుపొడుగుల ఆలకండలట్లు
పరవాహనుల బదాబదలానర్పగ
సాగు శరసముద్ధరయోధవతలయట్లు
నిజమహాన్నతిబంధనిశ్చితదానాలు
గంభీర మత్తేభగణమలట్లు
తోడిమనీడని పూలదిడియంపుబరువుతో
అడుగుమోపెడు కన్నెపడుచులట్లు

విరహాదీపాంధురకపోల దీగులందు
జీరునారు నీలాలక శ్రేణులట్లు
సరసగమనాలతోడ అహధమాసవేళ
అందు కాదందితుల్ వెడలెననినా!”

అన్న నీపద్య గమకం క్రితాధుని
నీపలూ రసనిర్భరంగా, గంభీరంగా
నాగింది. ఇందలి పోలికలు ప్రబంధ భావ
పరిమళాలను ఒక్కసారి గుప్పమని
పిస్తాయి మఖ్యంగా “తోడిమనీడని
పూలదిడియంపు బరువుతో అడుగు
మోపెడు కన్నెపడుచులట్లు” అన్న
పోలికలోని భావంగాని, తెలుగువదాల
పోహలింపుగాని గొప్ప రసానుభూతికి
ఆస్పదం అయితే, పానకంలా వుండే
లాగా మొదటి పాదంలో నీపద్య గమ
కం సరిపోయినా, ఛందఃపరంగా చూస్తే
ఒక్క అక్షరం ఎక్కువయింది.

ఇలా ప్రాచీనభావాంశేకాక ఆధు
నికమైన సామ్యవాద సిద్ధాంత ప్రతిపాద
నను కూడ పద్యంలోనే చేశారు లేట
తెల్లంగా. లేటగీతిలో ఈ ఘట్టంలోనే
ఇలా.

గీ॥ “మిట్టలన్ గూడుగట్టిన మట్టి నెల్ల
పల్లమున దించి, మిట్టలన్ పల్లములను
ఏకవర్ణమ్ములోన చిత్రించి, సామ్యవాద
పాతము నేర్చె నీవానీరు ॥”

అలాగే ‘జలపాతం’ ఖండకావ్యంలో
వరావతరణాన్ని ఒక ప్రతి శృంగార
రేఖలతో చిత్రిస్తూనే మరో పద్యంలో
“జేడలోని ధనవ్యామి, నీడలేని తాడిత
ప్రాణి న్నేహమూత్రాలలోన ముడిపడు
నట్లుగా” కరిగిన వర్షంతో భూమ్యా
కాశాలు ఏకమైపోయాయని చెప్పి సామ్య
వాదాన్ని ధ్వనింపజేసారు అలాగే
మూల్యోదయ వర్ణనలో ఎర్ర కెండాను
కూచించి తద్వారా క్రామిక జనచైత
న్యాన్ని ధ్వనింపజేసే విభావత్రదర్శన

నకు పద్యాన్ని వాడుకన్నాద ‘ఉదయ
ధ్వజం’ అనే ఖండికలో.

గీ॥ కరకు రాచరికమును తరిమివేయ
క్రామికులు లేవనెత్తిన క్రాంతి వైజ
యంతిపోలిక, సైకాంధ్యమృదంప
ప్రాగరిజిసాచి ఉదయమార్యధ్వజము

ఈ వర్ణనలోనే భూమ్యాకాశ
లకు అధునికమైన విచిత్ర దాంపత్యాను
రాగ భావాన్ని పద్యంలో ప్రదర్శించి
సహృదయుల నాకట్టుకన్నారు ఇలా

“తానో అంబరపాలవండు, లేవ కాంతా
రత్న మో నిమ్మలో
కానన్ నిల్చి తపించు దూరమణి, కల్లాంతా
మనోహరబా
ధానిశ్వాసము పోకినంతట నె

సంక్రెస్తాత్ముడై మేఘుడో
రా! నీరై ప్రవహించి కాగిలిడు, చిత్రముల్
గదా! ప్రేమయూల్ ॥”

ఇందులో ఉన్నది భావవిశాలవై
ప్ర్యమే కాదు. పద్యపు టెక్చర్ గడలో
వ్యావహారిక వాక్యవిన్యాసం ఉంది.
సంస్కృత సమాసంతో అంబోకగా
గమించే రచనావిన్యాసంకూడ ఉంి.
పద్యం మధ్యలో.

నారాయణ రెడ్డిగారి పాటల్లోనేకాక
పద్యాల్లోకూడ చక్కని వర్ణచిత్రాలను
గీశారు ఇంగుట వర్ణాశంలో పల్లె
పాలాల్లో విత్తులు నాటే సన్నివేశాన్ని
చిత్రించిన ఈ క్రింది పద్యం తార్కాణం.

“మందుగ కోడైరెకు పాతమున్
నడిపించగ, వెన్న వెన్న నిం
దిందిరనేటి, వాని రమణీమణి విత్తులు
బాచ్చునట్టి ఆ
సుందరదృశ్య సంపకను బాడగ పల్లెల
నుండగావలెన్
ఎందుకు పట్టణాల నికసించెడి

కృత్రిమమైన కామనర్ " చివరకార్ "

పైపవ్యాన్నిబట్టి సహజమైన గ్రామీణ వాతావరణాన్ని ఆకాంక్షించే నారాయణ రెడ్డిగారి ప్రకృతి సౌందర్య ప్రియత్వం వ్యక్తమౌతోంది.

'గుర్తల నెత్తి నెత్తు'ని దూరపు చేతుల గాలిలోడ పర్వతైడు కాపుభామలకు, వేగముగా పయనించు మేఘసంపత్తికి" ఎక్కడగా తేడాలేదట "మొత్తముపై పయోధరసమున్మీతాంగులు గాదె ఇయ్యరున్" అని పద్యంలో హృద్యంగా ప్రాచీన కావ్యాల పోకడలో శేషను వెలిగించారు నారాయణ రెడ్డిగారు. ముఖ్యంగా 'పయోధర' శబ్దంవద్ద. ఇటువస్తువు సామాజికం-భావన ప్రాచీనం

నారాయణ రెడ్డిగారి పద్యాల్లో తేట గీటు లెక్కువ. వాటిల్లో ఛందస్సు ఉన్నా, అవి భారంగా నడుస్తున్నట్లుగా ఉండవు. ఛందస్సున కత్తికమైన మాయాలు వాక్యాల్లా ఉంటాయి.

"ఎన్నిబుతువులు గడచె నాకన్నలెదుట మబ్బులవలె, వెన్నెలవలె, మంచువలె"

ఇది 'సురభిభాత్య' ఖండిక లోనిది. ఇందలి చివరిపాద గమకం మాయాలు వాక్యవిన్యాసమే. పద్యాల్లో, ముఖ్యంగా వృత్తపద్యాల్లో వదంతో పాదాంతం చేయక ఆ పదాన్ని రెండవ పాదం మొదటి అక్షరం దగ్గర ఆపి, ప్రాస స్థానంనుండి మరో పదాన్ని అందుకుని పద్యాన్ని నడపడం అనేది రచనాకళ లానికి చిహ్నం. ఉదా -

"అరడు ప్రతాపరెడ్డి, ఇరులై పడియున్న తెలుగువారి గుం

(తరువాయి రిక పేజీలో)

చిత్తూరు తెలుగు వ్యావహారిక భాషలో తమిళభాషా ప్రత్యయం దా/దానే

—డా॥ ఆర్ అన్నపూర్ణ

భాషాపరంగా చిత్తూరుజిల్లా రాయలసీమ మాండలికానికి చెందినది అందుచేత రాయలసీమ సామాన్య లక్షణాలు ఈ జిల్లాలో సాధారణంగా కనిపిస్తాయి. ఇవేకాక తమిళ, కన్నడ భాషాపాటలు కూడా ఈ జిల్లా తెలుగు వ్యావహారికంలో కనిపించడానికి చాలా అవకాశాలు ఉన్నాయి కాని తమిళభాషయొక్క ప్రభావమే ఎక్కువ మేరకు దానిలో ఉన్నట్లు తెలుస్తున్నది.

చిత్తూరు వ్యావహారిక భాషను మాతృకగా పరిగణించినచో తమిళ పదాలు, ప్రయోగాలు చాలా ఎక్కువగా కలిసి మిశ్రమమై ఉన్నాయి. ఓక్కొక్కప్పుడు సగం తెలుగు, సగం తమిళం కలిసిన ప్రయోగాలు ఇక్కడ వివిధమై ఉంటాయి. పదం తెలుగుఅయి ప్రత్యయం తమిళంకూడిన అలాంటి దా/దానే తో కొన్ని ప్రయోగాలు ఉదాహరణ

లతో ఈ వ్యాసం వ్రాయడం జరిగింది.

చిత్తూరుజిల్లావారు తమ వ్యావహారిక తెలుగులో తమిళ ప్రత్యయం అయిన దా/దానే ప్రయోగించుకుంటున్నారు ఈ ప్రత్యయం లేకుండా వీరు సంభాషణ సాగించరు. వీరు ఈ ప్రత్యయాన్ని ఊత పదంగా ప్రతి ఒక్క సందర్భంలో, వివిధ అర్థాలు స్మరించుకొని ప్రయోగించుకుంటున్నారు. ఓక్కొక్కసారి వీరి సంభాషణ ఎగుటివార్షిక, ముఖ్యంగా కోస్తాజిల్లావారికి అర్థంకాదు. ఎందుకంటే వీరి భాష, ఉచ్చారణ అంతా తమిళం వలెనే ఉంటుంది. ముఖ్యముగా తమిళ ప్రత్యయం దా/దానే వాడుటవలన ఈ జిల్లావారి భాష అంతా తమిళంవలెనే ఉంటుంది ఉదాహరణకి ఈ ప్రత్యయాన్ని ఏవిధంగా వివిధ సందర్భాలలో ఉపయోగించుకుంటున్నారో ఇక్కడ వివరించడం జరిగింది.

1. 'దా' ప్రత్యయం 'ఏ' వార్ధకాన్ని కూచిస్తున్నది.

ఉదా - తెలుగు	తమిళం
1. వాళ్ళు 'దా' వచ్చినారు (వాళ్ళు వచ్చినారు)	అతం 'దా' వందార్
2. నేను 'దా' వస్తాని (నేను వచ్చాను)	నాన్ 'దా' వందేన్
3. అది 'దా' ఉందాది (అదే ఉంది)	అదు 'దా' ఇరుక్క.

2. కొన్ని సందర్భాలలో తప్పుకుండా, తప్పునీసరి అను అర్థం వచ్చేట్లు ఈ ప్రత్యయాన్ని ప్రయోగిస్తారు.

దైతెరఁ దుల్చి వెలులనునిల్చిన మిత్రుడు,
 మార్గచోయిన
 ట్టి తెలుగుజాతి సంస్కృతికి బీకలు
 తీసిన మల్లిశాధు; దె
 నిరతములైన పాతపడ శీరని స్పృహకి
 నాద్యుదాతి దే ||"
 మూడు నాలుగు పాదాల్లో ప్రాసస్థానం
 వద్ద పైన పేర్కొన్న పద్యరచనాశిల్పం
 ఉంది.

'సురభిరాత్మ' ఖండికలో ఒకచోట
 "ఈ సౌరభ సమీర మాలాసర్పణమున
 హృదంతరజ్వలనశిఖర" అన్న కంద
 పద్యం మొదటి పాదంలో ఎందువల్లనో
 గణభంగం అయింది, 'ఈ సౌరభమౌరత
 మాలాసర్పణమున హృదంతరజ్వలన
 శిఖర" అని ఉంటే సుపాకుంది.

మొత్తమీద పద్యానికి, శ్లోకానికి
 అంతరం తెలిసిన నారాయణరెడ్డిగారి
 రచనల్లో శ్లోకంతోపాటు హర్షవేదనా
 గానతరంగ శీకరివిక స్వరసుస్వర కావ్య
 ధార" గలిగింది ఆయన పద్యం.

అక్షరప్రపంతి! - గోదావరి!

సీ॥ కుచియైన నీవారి రుచియైతే? కాదది
 నన్నయ రుచిరార్థవతగాని
 గంభీరగమన వేగమ్యైతే? కాదది
 శ్రీనాథు ప్రాధవాక్ శ్రేణిగాని
 కమ్రహరంగతే? కాదది వీరేశ
 లింగసంస్కృతుల హౌంసుగాని
 ఘనవరీమళమతే? కాదది ఆంధ్రపు
 రాణ సర్మవన సౌరభముగాని
 అద్దినవేణియైతే? కాదు హనుమందిర
 గంటి యమృతగాఢం మేలికలిమిగాని
 ఆంధ్రపాపీత్యలోకాన అక్షరప్ర
 పంతివేడువో గౌరమా! పలుకలేం ?

* * *

తెలుగు	తమిళం
1. ఆన్నా నువ్వు 'దా' ఆ పని పెయ్య ఆన్నా (ఆన్నా నువ్వు ఆ పని చేసిపెట్టాలి)	అణ్ణా నీదా అందవలె పెయ్యమం అణ్ణా
2. సామి/అయ్యా మీరు 'దా' నన్ను కాపాడాలి	సామి/అయ్యా సింగదా ఎన్నై కాపా ర్తనం.

3. అవసరమున్నా లేవన్నా కొన్నిచోట్ల ఈ ప్రత్యయాన్ని ప్రయోగిస్తారు.

తెలుగు	తమిళం
1 గుడ్డలు 'దా' ఉరకాల. (గుడ్డలు ఉరకాలి)	కుడిగదా లోకిగం.
2 పసిక 'దా' పొయిండాను. (పనికి పొయినాడు)	వలెకిదా పోనాన్.
3 నావ 'దా' ఏమి తెలుసును. (నావ ఏమి తెలుసును)	ఎనక్కదా ఎన్న తెలియం.
4 కొన్ని సందర్భాలలో ఈవిధంగా, ఇలాగే, ఈ మాదిరి అను అర్థం వచ్చేట్లు ఈ ప్రత్యయాన్ని ప్రయోగిస్తున్నారు.	

తెలుగు	తమిళం
1. ఇదే బతుకు 'దా' మేము బతుకుతా ఉండాము. (కూటికి గుడ్డకి లేవండా బతుకు తున్నాము)	ఇరుదా ఎంగల్ పోళ్ళప్పు.
2. అది ఇదేమాదిరి 'దా' ఉండాది. (అది ఇలాగే ఉండాది)	అదు ఇదుమాదిరిదా ఇరువ్కు.

5. కొన్నిచోట్ల కానిన్గియాలలో ఈ ప్రత్యయాన్ని ప్రయోగిస్తారు.

తెలుగు	తమిళం
1. తింటా 'దా' ఉండాను. (తింటున్నాను)	తిన్నుట్టుదా ఇరువ్కునన్
2. నువ్వు శేపు 'దా' రా (నువ్వు శేపు రా)	నా నాళ్ళకిదా వా
3. నేను నిన్న 'దా' ఊరునుండి వస్తిరి. (నేను నిన్న ఊరునుండి వచ్చాను)	నాన్ నేకుదా ఊరలిందు వండన్

6. కొన్ని సందర్భాలలో చాలా మొత్తం/చాలా ఎక్కువ అను అర్థం వచ్చేట్లు
ఈ ప్రత్యయాన్ని ప్రయోగిస్తారు.

తెలుగు	తమిళం
1 దుడ్డు 'దా' యారాళంగా తెచ్చు అయింది. (పెండ్లికి)	దుడ్డుదా రొంబా తెలవావదు

సావిత్రిగారి "బుందిపోట్లు" గేయ పరామర్శ

శ్రీ బండపు మన్మథరావు,
M A ,M Phil ,

పద్యమైనా గద్యమైనా గేయమైనా చివరకు పాపీశ్యం. ఏ క్రియైనా అలాంచింది అందులో సారముంటే ఆవరించాలి, అభిమానించాలి, దాన్ని స్వీకరించాలి.

ఇటీవలకాలంలో స్త్రీవాదం పేరుతో కొందరు మహిళలు గేయాలు వ్రాస్తూ సంకతనాలు చేస్తున్నారు వ్రాసేదంతా కవిశ్యంకాదుగాని వ్రాసే గేయాల్లో ఎక్కువగా కవిశాత్రుణ్ణాలు కనిపిస్తున్నాయి ప్రీతిను గూర్చి వ్రాసుకుంటేనే స్త్రీవాదమవుతుందా? ప్రీతిను గూర్చి పురుషులు వ్రాసే ఆది స్త్రీవాదంకాదా? ఒక వేళ ఆలాఅయినపుడు ఆత్యాధునికల్లోనే చాలామంది పురుషులకు ప్రీతి యొక్క దయానీతి పరిస్థితిని కవిశ్యం ద్వారా అనేక రూపాల్లో తెలియజేయరు. గురజాడ 'కన్యాశుల్కం'లో స్త్రీవాదం లేదా? కరుణాకృతిగారి పాకీ పిల్ల ఊర్మిల, సావిత్రి మొదలైనవి స్త్రీవాదంలో కూడినవి కావా? ఊర్మిలా సావిత్రిలు పౌరాణిక పాత్రలంటామా? ఐతే శ్రీశ్రీగారి 'చితువన్నయిన' బీద డంటామా? సరే! చిటన్నింటిలో నామ మాత్రంగానే స్త్రీవాదం ఉందని నా కృప్తికోసం తిరిగి నేనే సమాధాన పడితున్నాను.

ప్రాచీన కావ్యాల్లో స్త్రీని పతివ్రతా కిశోమణిగా కడు పూజ్యురాలుగానిర్మా

(తిరువాయి 8వ పేజీలో)

2. ఈ పండక్కు ఎంత 'దా' దడ్లు దండ్లు ఇంద పండగైక్కి ఎవ్వళ్ళు పండా తెలవవుతుందో నాకు తెలియదు. తెలవానుమో ఎనక్క తెలియదు (ఈ పండగకి ఎంత డబ్బు ఖర్చు అవుతుందో తెలియదు)

7. కొన్ని సమయాలలో మొత్తం/అందరు అను అర్థం వచ్చేట్లు ఈ ప్రత్యయాన్ని ప్రయోగిస్తారు.

తెలుగు

తమిళం

1. నిన్న ఊరికి అందరుదా పోతిమి. (నిన్న ఊరికి అందరూ వెళ్ళాము)	నీర్తు ఊరుక్క ఎల్లారందా పోనుం
2. శెట్టి అప్పలకోసరం 'దా' అంత అస్తి 'దా' అమ్మేసిరాదు (శెట్టి అస్తి అంతా అమ్మేశాడు)	శెట్టి ఎల్లం ఆస్తిదా విత్తుట్టాన్

8. కొన్ని సమయాలలో కొంతవరకు/అంతవరకు అను అర్థం వచ్చేట్లు ఈ ప్రత్యయాన్ని ప్రయోగిస్తారు.

తెలుగు

తమిళం

1. ఇంటిపని కడగాలు 'దా'క'దా' అయింది. (ఇంటిపని పునాదులు వరకు అయింది)	వీడు కడగా వరైక్కదా అనడు
2. నాకు దోచ కొంచెం 'దా' తెలుసును. (నాకు దోచ కొంచెం తెలుసు)	ఎనక్కవళి కాంజందా తెలియుం

9. కొన్ని సందర్భాలలో నిండు/పై వరకు అను అర్థం వచ్చేట్లు ఈ ప్రత్యయాన్ని ప్రయోగిస్తారు.

తెలుగు

తమిళం

1. అంగడివాడు డబ్బా నిండా 'దా' విశ్మయం ఇచ్చినాడు. (అంగడివాడు డబ్బానిండా విశ్మయం ఇచ్చాడు)	కడైకారన్ డబ్బా నిరయదా ఆరిసి వదులైన్
2. రంగడు బిందె/తలిలా నిండ 'దా' / పైకి 'దా' నీళ్లు తెచ్చినాడు. (రంగడు బిందెనిండా నీళ్లు తెచ్చాడు)	రంగన్ వడం నిరయదా తట్టి కొందాదాన్

10. కొన్నిచోట్ల కొరకు/కోసరం అను అర్థం వచ్చేట్లు ప్రయోగిస్తారు.

తెలుగు

తమిళం

1. నేను పనికి 'దా' ఎక్కడికి పోయ్యేది. (నేను పనికి ఎక్కడికి పోవాలి)	నాన్ వెంకి 'దా' ఎంగదా పోగలుం
2. నేను దుడ్డుకు దా' వస్తాను. (నేను డబ్బుకొరకు వచ్చాను)	నాన్ దుడ్డుకుదా వండేన్

ఐం జరిగింది మరొకదిక ప్రీని భోగవస్తువుగా, అంగాంగ వర్ణనలతో చిత్రించినప్పటికీ, ప్రాచీన సాహిత్యంలోనే ప్రీవాదానికి మూలాంకురములున్న వనిక తప్పదు.

సంఘంలో అందరూ కాదుగాని కొందరు వ్యక్తులు ప్రీకి సరియైన స్థానమియక పోవడం, చిత్రహింసలకు గురిచేయడం వరకట్నాన్ని గూర్చి పీడించడం మొదలైన సంఘటనల్ని కోజా వార్తాపత్రికల్లో చూస్తున్నాం. అయినా మగ వారం నోరుమాస్తున్నాం ఇలాంటి దౌర్భాగ్య పరిస్థితుల్లో ప్రీలే స్వయంగా నేను ప్రీవాదకు ప్రధానధ్యేయంగా భావించి, ప్రీతకు నేటి సంఘంలోవున్న స్థానాన్ని, వాగై రుగుతుండే అన్యాయాన్ని, అక్రమాల్ని ఆత్మహంపంగా రచన చేస్తున్నాడు ప్రీవాదకునే కర్మగారానికి కాట్టకులు, మడిగరుకులు గూడ ప్రీలే. ఆయిలేవినియోగ దారులుమాత్రం ప్రీలు, పురుషులుగూడ.

ఈ వాదాన్ని గూర్చి ఎక్కువ రచన చేస్తున్నవారిలో డా॥ జయప్రధ, కొందే పూడి నిర్మల, ఓల్గాపేరుతో పోవూరిలిత కమారి, ఘంటకాల నిర్మల వాటిరంగా రావు మొదలైన వారంతా ముప్రసిద్ధులు. వీళ్ళేగాకుండా ప్రీవాదాన్ని దృష్టిలో నుంచుకొని అపుడపుడు కవిత్వలు వ్రాసే వారు సరికొందరున్నారు.

అలాంటి వారిలో 'సావిత్రి' గారొకరు ఒక సుప్రసిద్ధ అంగ్లదినపత్రిక (వికాఖ వట్టణం) లో పనిచేస్తున్నారు కథలు, కవిత్వలు, సమీక్షా వ్యాసాలు వ్రాస్తుంటారు ఆమె 'బండిపోట్లు' పేరుతో ఇటీవల ఒక గేయం వ్రాసింది ప్రకృతి కర్త వ్యం అగేయతరామర్య

'పాఠం పిప్ప చెప్పక పోలే

పెళ్ళి చేస్తానని

11 కొన్ని సమయాల్లో రెండు వాక్యాలు కలిపి మాట్లాడేటప్పుడు కూడా ఈ ప్రత్యయాన్ని ప్రయోగిస్తారు.

తెలుగు

తమిళం

1. సీత లెక్కల్లో 'దా' మార్కులు రాలే దనుకుంటే ఇంగ్లీషు, తెలుగులో కూడ దా మార్కులు రాలేను.

(సీత లెక్కల్లో మార్కులు రాలే

దనుకుంటే ఇంగ్లీషు, తెలుగులో కూడా

మార్కులు రాలేను)

ఉనక్క కంక్కిల్ మార్కు వరలే ఎన్నా

ఇంగ్లీషు, తెలుగులో కూడదా మార్కు

వరలే

మరికొన్ని సమయాల్లో వీలున్నచోట్లలో ఈ ప్రత్యయాన్ని ప్రయోగిస్తారు

తెలుగు

తమిళం

1 నాకు 'దా' మొగు తెలుసునే ఆ పని

ఆ పని చేసిందని / చేస్తుందని

(నాకు మొగు తెలుసు ఆ పని ఆమె

చేసిందని / చేస్తుందని)

ఎనక్కదా మన్నడియే తెలియుం

అందవలె వలెనై చాళెండ్రు.

2 నాకు దా' తలనొప్పిగా ఉండది

(ఏమిచేసేది నాకు తలనొప్పిగా ఉంది)

ఎనక్కదా తల వలిమా ఇరుక్క

3 ఎట్లదా బరకాలో తెలియలేదు

(ఎట్ల బరకాలో తెలియలేదు)

ఎప్పడిదా పోళ్ళిక్కినియో తెలియలే

4 మిమ్మల్ని ఎట్లదా' ఆర్థం చేసుకొనేదో

తెలియలేదు.

ఉంగలై ఎప్పడిదా పురింజివసుమో

తెలియలే.

(మిమ్మల్ని ఎట్ల ఆర్థం చేసుకోవాలో

తెలియలేదు)

కొన్నిచోట్ల 'దా'తో పాటు 'దానే' కూడా ప్రయోగిస్తారు. అవి కొన్ని క్రింద ఉదాహరణలతో వివరించడం జరిగింది.

1. కొన్ని సందర్భాలలో సందేహానివృత్తి కొరకు 'దానే' ప్రత్యయాన్ని ప్రయోగిస్తారు.

తెలుగు

తమిళం

1. ఆ గుడిసెలో 'దానే' నువ్వు ఉండేది.

(ఆ గుడిసెలోకదా నువ్వు ఉండేది)

అంద గుడిసెల్ దానే నీ ఇరుక్కిరదు

2 సింగన్న 'దా' / 'దానే' సాక్ష్యం ఇచ్చి

నాడు

(సింగన్న సాక్ష్యం ఇచ్చినాడు)

సింగన్నదా/దానే సాక్ష్యం పొన్నాన్

3. వాడు 'దా' / 'దానే' కావలవాడు

అనన్ దా/దాన్ కావల్ కావల్

2 కొన్ని సందర్భాలలో కాలనిర్ణయాలతో పాటు ఈ ప్రత్యయాన్ని ప్రయోగిస్తారు.

తెలుగు

తమిళం

1 తింటూ 'దా' / 'దానే' ఉండాను

(తింటూ ఉన్నాను)

తిన్నూట్టువాన్ / దానే ఇరుక్కిరన్

పంతులుగారన్నప్పుడే భయమేసింది. అనే వాక్యం వలన ఈ గేయవిర్భావానికి చీడం ఆమె మనః ఫలకముపై, పవిత్ర నంలోనే నాటుకొన్నట్లు కనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే పాఠాలు ఒప్పు చెప్పడమనేది చిన్నతరగతూ చదువుతున్నప్పటిమోట. ఇకపోలే! పంతులుగారు 'పెళ్ళిచస్తా' ననే మాటకు అర్థంపరిశీలిస్తే...

పూరం ఒప్పు చెప్పక పోలే పెళ్ళిచస్తారట పంతులుగారు ఈ 'పెళ్ళి' ఎట్లాంటిదంటే 'మాంగళ్యం కంతువా' అనేన ముజేతగా 'పాతువా' 'అరేసు కామేసు' ఇత్యాది మంత్రోచ్ఛరణతో కూడినది పెద్దకొడుతో సంప్రదాయ బద్ధంగా జరిగేదికాదు మరేమంటే! వీళ్ళపై బెత్తాం (కర్త్ర)నో మోత అనే వ్యంగ్యాధర్మ మురిచీనీకీ పెళ్ళికి ఏం సంబంధమంటే! "పెళ్ళి" అంతర్భయంకరమైనదని జననాడులో క్రమంగా ఏర్పడ్డ పర్యాయమైన మాట

ఇచ్చట 'భయమేసింది' అనేమాటను తీసుకొంటే భయమెందుకేసిందని? పెళ్ళిచస్తానడం తలన-పెళ్ళిచస్తే భయమేస్తుందా? ఎంతమంది పెళ్ళిచేసుకొనడం లేదు, వాళ్ళంతా భయపడుతున్నారా? పెళ్ళంటే భయపడవలసిందికాదే! మనకా వాళ్ళంతా ఎంతో పవిత్రంగా భావిస్తున్నారే! భార్యార్థర్థలు సంపారజీవితాన్ని ప్రారంభించడానికి పెళ్ళిమొదటి మెట్టుగదా! దాంపత్య సౌఖ్యానికి 'పెళ్ళి' ప్రప్రథమంగా వేసే పువడిరాయిగదా!

చిన్నతనంలో పెళ్ళంటే సరియైన అర్థం తెలియకపోయినా పెద్దయ్యాక పంతులుగారనే పెళ్ళిని అలోచిస్తే అవగాహనయ్యింది అర్థం దొరికింది పెళ్ళంటే ఎందువిధమో మేసిందో, గేయరచయితయే చివరకు జవాబు చెబుతుంది.

2. రేపు 'దానే' ఆ పని చేయాలి/చేసింది.

3. నిన్న 'దానే' అక్కడ పరీక్ష అయింది (నిన్నే అక్కడ పరీక్ష అయింది)

ఈవిధంగా చిత్తూరుజిల్లావారు తమ వ్యావహారికభాషలో తమిళం ప్రత్యయం దా/దానే కలిపి మాట్లాడుతారు దీన్నిబట్టి చూస్తే తమిళభాషాప్రభావం ఈ జిల్లాపై ఎంతగా ఉందో తెలుస్తున్నది

REFERENCES

1. ఆంధ్ర తమిళ కన్నడ త్రిభాష నిఘంటువు
సంపాదకులు - 1 శేషము శంకట రాయశాస్త్రి, 2. శర్మ, 3. తిరుమల రామచంద్ర.
2. తెలుగు మాండలికాలు- చిత్తూరుజిల్లా, 1988 సంపాదకుడు బూదరాజు రాధాకృష్ణ.
- 3 A 'DRAVIDIAN ETIMOLOGICAL DICTIONARY
By T Burrow and M B Emeneau,

Oxford University Press,
Ely House, London W 1
1961

4 A STUDY ON LOAN
WORDS IN TELUGU
FROM COGNATE LAN-
GUAGES
(Unpublished thesis)

By G V S R Krishnamurthy,
Andhra University 1978

* * *

ఆర్. అన్నపూర్ణ.

తెచ్చరెడ్డి,

వాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం,
గుంటూరు.

0-0

'ఆఫీసులో నా మొగుడున్నాడు!
అవసర మొచ్చినా సెలవివ్వడని
అన్నయ్య అన్నప్పుడే అనుమాన
మేసింది'.

ఇది గేయంలో రెండవచరణం. ఇందులో అనుమానమొచ్చే విషయమేమంటే, ఆఫీసులో మొగుడుండడం. ఎవరికి మొగుడంటే? అన్నయ్య. అన్నయ్యపురుషుడు, మరి 'మొగుడు' అనేమాట (మగవాడు, మగాడు నుండి ఆవిర్భావం) కూడ పురుషునకే చెందింది. ఎలా వీరిద్దరూ అన్యయం? అన్నయ్యకు మొగుడు ఆఫీసులో (ఆఫీసుకు) వున్నాడు. ఆఫీసులో మొగుళ్ళంటారా? ఉంటారు. ఎలాంటివారంటే? 'అవసర మొచ్చినా సెలవివ్వ'ని వాళ్ళు. సెలవివ్వనంతమాత్రాన మొగుళ్ళు

వుతారా? అవుతారు, ఎలా అంటే! సెలవు పెట్టవలసిన అవసర మొచ్చింది, సెలవు పెట్టుకొనేందుకు అవకాశమా వుంది. సెలవు పెట్టేందుకు అధికారమావుంది. ఇన్ని ఆధారాలున్నప్పటికీ ఆఫీసుకు సెలవియ్యకు కనుక. ఇక్కడ "మొగుడ"నే పదం స్వేచ్ఛానిరోధమనిగా వాడబడింది.

'వాడికేం? మగమహారాజ'ని

అదా మగా వాగినప్పుడే

అర్థమైపోయింది.

'పెళ్ళంటే 'పెద్దకిక్' అని

'మొగుడం' లే 'స్వేచ్ఛాభక్షకుడ'ని.

— అనే వాక్యాల్లో 'మగమహారాజ' గూర్చి అలోచిస్తేపైన చెప్పినట్లుగానే 'మగ' అంటేనే పురుషుడని. 'రాజ' పదము గూడ పురుషునకు సంబంధించి

నదే. మగమహారాజుంటే ఎదురులేనివాడనే భావం.

“పెర్ని”లో ఘంటే ‘పె’కి ఇచ్చే సంక్షేపము [Abbreviation]

‘పెద్దకిత్తు’ పంతులుగారు చేస్తామన్న “పెర్ని”ని అన్నయ్య అఫీసులోవుంటే ‘మొగుడు’లను ‘పెద్దకిత్తు’, ‘స్వచ్ఛాభిక్షుకులు’గా గౌరవార్థం ఇచ్చిరిగా చెప్పింది.

‘మేం పాలిచ్చి పెంచిన జనంలో సుమే

మమ్మల్ని విభజించి పాలిస్తోందని’ - అనేమాటల్లో ప్రక్క గుండె తిడుస్తూ పోయే బాధ, వాపోవడం, మరొక ప్రక్క మా పాలతో పెంచి పెద్దచేసిన జనం ఎలా తయారయ్యారోనే తపఃతో, సహజసిద్ధమైన మార్మకృతయం కనిపిస్తుంది

‘పంతులుగారన్నప్పుడుభయమేసింది’, ‘అన్నయ్య అన్నప్పుడే అనుమానమేసింది’ ‘మగమహారాజుని ఆదా, మగా వాగి నప్పుడే అర్థమైపోయింది అనేమాటలు. మొదట ‘భయపడ్డం’, తరువాత ‘అనుమాన పడ్డం’ చివరకు ‘అర్థమవ్వడం’ ఈ గేతు భావానికి ఒక వరుసను సమకూర్చి వచ్చింది. మగమహారాజుని ‘ఆదా, మగా’ వాగారు కనుక, జనంలో “సగం” విభజించి పాలిస్తోందని అనవలసి వచ్చింది.

ఇందులో అల్పాక్షర అనల్పార్థ రచనమంది

వైభవమైన ఆలంకార

సమదాయముంది

సృష్టమైన ఈ గేయంలో అచ్చమైన కవిత్వముంది.

పట్టికొంచెం కూతఘనంగా చిన్నదైన ఈ గేయంలో అమితమైన భావముంది దీక్షం చిన్నది-ధీరి పెద్దది.

* * *

మనుచరిత్ర పునశ్చరణం - 8

ఉద్యానంలో వరూదిని

— రాక్షర మిరియాల రామకృష్ణ

“వరూదిని! తొందరగా రావమ్మా స్నానంచేసి. అలా వనంలోకి వెళ్లి వద్దాం” అన్నాడు చెలికత్తెలు వరూదిని వెంటనే గుగావదిలో స్నానం చేసి వచ్చింది ఆ స్నానవర్ణన అపూర్వం. ఆ కర్వాక వరూదిని ముస్తాబు చేసుకుంది ఆ ముస్తాబును ముద్దుగా వర్ణించారు పెద్దనగారు కానీ ఆ ముస్తాబుని వరూదిని మనఃశ్రాంతిగా చేసుకోలేదు నలులంకా బలవంతంచేస్తే ఆమె కది తప్పనిసరి అయింది ²

చెలికత్తెలు వరూదిని ఉద్యానం (Garden)లో అడుగుపెట్టారు ఇక్కడ పెద్దన, కథను మరొకచోటికి మార్చి మరో దృశ్యం చూపెడుతున్నారని వర్ణం ఆ ఉద్యానమే. రంగంమీద ఒక గంధర్వుడు కవిపిస్తాడు ఆ గంధర్వుడేవరచే అంతకు ముందునుంచీ వరూదిని అందచందాలపై కన్నువేసి ఉన్నవాడు. ఆమెచేత ఇదివరకే తిరస్కరింపబడిన

వాడు. కానీ మనసులో కోరిక చల్లారని వాడు పైగా పెన్నత విద్యుల మర్మాలను కూలంకషంగా మదిలించినవాడు. ³

ఆ గంధర్వునికి ఒకానొక విజ్ఞాన విశేషం (Knowledge including skill) ఉంది. ఎక్కడెది జరుగుతోందో కామ చూడకపోయినా ఊహనేత్రంకో చూసే నేర్పుది ఇలాంటి నేర్పు విజంగా ఉంటుందా? అతడు దివ్యుడు కనుక ఆ నేర్పు ఉందన్నది సజాయిష్ ⁴

కామవాంఛల స్వరూపస్వరూపాలను చెప్పే కావ్యం కామకావ్యం ⁵ దానికి అంగప్రాయమైవది మనస్తత్వకావ్యం. ఈ రెండూ గంధర్వునికి కరతలామలకాలు ఆతడొక సిద్ధాంతం చేసుకున్నాడు. అది విజమూ కాదా అంటే ఆకవి అవగాహన కది విజమే ఏమిటా విజం? ఒక్కొక్కప్పుడు ప్రేలు పుడుపుద్దీ తిరస్కరిస్తారట ఇంకొకప్పుడు అదిరిస్తారట స్థిరమైన మనస్సు ప్రేలకుండదట అందు వల్ల పురుషులు ఉపాయాలతో ప్రవర్తించి, వారిని బుట్టలో వేసుకోవాలట ఈ ఆధిప్రాయం గంధర్వుడి అవకాశవాదానికి అద్దంలాంటిది ⁶ ఆ గంధర్వునికి ఈ అలోచన రాగానే ఆ ఉద్యానంలోని ఒక చందనవృక్షం వీడిలో విలబడిఉన్నాడు ⁷ అతడు తన రూపాన్ని ఆపార్యాన్ని

ఖండాపు మన్మథరావు
* కూడి * - పోవు
వీరభట్టాం - కయా
శ్రీకావళం - జిల్లా
పిన్ || 582 460

...—...

మార్పుకోగం మహావిద్యగల వటుడు లాంటివాడుకూడా కమక ప్రవరవేషం లోకి విమిషాలమీద మారిపోయాడు. అతని అంతరంగంవిందా ఇంద్రియ వాంఛాతరంగాలున్నాయి కానీ బాహ్య వేషంలో జితేంద్రియడయిన ప్రవరుడి లాగే కనిపిస్తున్నాడు.

ప్రవరుడు అనలు పాత్ర. అంటే అనుకార్యుడు మాత్రమే గంధర్వుడు అనుకర్త (imitator-actor) ఇతనికి తాదాత్మ్యం ఉండదు ఉండకూడదు. సన్నిహితం ప్రకారం కానీ అనుకరణ కత్తి పుష్కరింగా ఉండాలి గంధర్వుడిలో అది ఉంది.¹⁰

ఇతను మాయాప్రవరుడు శాంతరసం ఒరికే బ్రహ్మజేజిస్తుతో విలవిదా దక్కడ అతని ఆహార్యంలో గమనింప దగిన అంశాలేమిటంటే నుదుట గంగ మట్టి ధరించడం, చెవులకు కుండలాలు పెట్టుకోవడం, జలతారుకుండువా వేసు కోవడం, ముడిబట్ట కట్టి, తెల్లటి జుండెం వేసుకొని, కాళికామండ్రగం ఉంగరం పెట్టుకోవడం మొదలయినవి.¹¹

అదే ఉద్యానంలో మరో దృశ్యం వరూధిని విహరిం పెద్దనగారు ఆ విహారాన్ని అమె వదకల వర్ణనతో మొదలు పెట్టారు.¹²

ఆ కోటలో ఎన్నోరకాల పూలచెట్లు న్నాయి చల్లవిగలి, కుమ్మెదంపాటలు, మాతవ వసంతం, వెన్నెలయకాసే చంద మామ... గల ఆ ఉద్యానంలోకి ఆ దేవ కన్యలంతా ప్రవేశించారు.¹³

ఆ కోటలో చంద్రకాంత శిలాపేడి కలు (Marble stone sofas) ఉన్నాయి కృత్రిమంగా నిర్మించబడ్డ సెలయేళ్ళున్నాయి వాటివిందా పచ్చటి పూలపువ్వుడి పక్షి కూడి అందువల్ల ఆ సెలయేటిసీళ్ళు రంగునీళ్ళు, అవన్నీ పన్నీళ్ళు, ఆ రంగురంగుల పన్నీరు (Colourful fragrant water) పాలరాళ్ళ పేడికలమీదికి క్రుళ్ళిపడుతోంది అలాంటి రాచపేడికలమీద ఆ దేవ కన్యలు కాసేపు బాచుని కలుగ్లు చెప్పు కున్నారని పెద్దనగారి వర్ణన ఈ వర్ణన నంతటిసీ ఒక నాలుగు పాదాల మత్రే భంలో ఇమిడించిన పెద్దన విజంగా 'పెద్దకవి' అయిఉండనిదే అలా చేయ లేదు విజానికిదే ప్రబంధపదగుంపవం అంటే,¹⁴

అయితే,వాళ్ళ మాటాడుకున్నమాటలు ద్విక్రవిద్విక్రార్థసంపద గలవి అని వత్స మయినవా అసభ్యమయినవా అని తేచ్చు కోవడానికి వీలులేదు ఎందుకంటే వారంతా ప్రిలే అవి వారు అంతరంగికంగా మాటాడుకునే మాటలు.¹⁵

చెరికతైలు వరూధినికి సంక్రమాళ్ళ ర్యాలు కలిగించే 'కవికా ఉండాలు' (Poetic pieces) వినిపిస్తున్నారు వారి కవికాపిస్తువు ఉద్యానమే. 'సంపెంగి పూలు చూశావా అన్నారు వారు 'అవి అరణ్యదేవతల ఇళ్ళలో పెట్టిన దీపాల్లా రేపూ; అన్నారు అంతటితో ఉరు కుంటే కవిత్వం అసంపూర్ణమే; చూశావా వల్లవి కుమ్మెదలు చీకట్లలాగా ఈ సం పెంగల దీపాంశుమహి పారిపోతున్నాయి మరి; అని చమత్కరించారు.¹⁶

చెరికతై లేదోవిధమయిన చమత్కార చలోక్తులతో వరూధిని మనస్సుని రంజింపజేయడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఆ చలోక్తులకు బాషాప్రాధిమమతోడిం చారు పెద్దనగారు వహజంగా ఇది ప్రబంధ సంప్రదాయం. బాషాప్రాధిమ అనేక విధాలు అందులో ఇలాంటి నంద ర్పాలలో 'మధుంకవిత్వం కన్నా 'చిత్ర కవిత్వం' రాజీస్తుంది ద్వంద్వాలాలో చమత్కరించడం చిత్రకవికారీతుల్లో ఒకటి ఒక వద్యంలో రంభ (ఆరటి చెట్టు, అవ్వరసపేరు), తపసి (బుష్పి, అవిసెచెట్టు) అనే పదాల శ్లేషమ వారు కుని చలోక్తులు విసిరి వకపక వప్పు కున్నారు చెరికతైలు.¹⁷

ఆ ఉద్యానం చాలా పెద్దది కమక వారొక మనోహర విపులచిరదృశ్యాన్ని బావించారు అదేమిటంటే- బాగా ఎర్రగా పూచిన దాసానిచెట్లన్నాయి అవి ఎర్ర దనం చిమ్ముతున్నాయి మరోవక్కడట్టంగా వల్లగా ఉన్న తమాంవృజ్జలున్నాయి అవి వల్లదనం వెల్లిగిక్కుతున్నాయి ఈవిధ్యం చీకటిలో సూర్యోదయం లాగుండటం.¹⁸

తరువాత వారికి పోకచెట్లు కనిపించాయి. వాటిని చూస్తూంటే ఒక దృశ్య చిత్రం (visible image) కోరింది వారికి పోకచెట్లు అటులు చామనచాయగా ఉంటాయి వాటి తోదెలు సన్నంగా వరుసలు వరుసలుగా ఉంటాయి పోక కొమ్మలు వారికి మబ్బుల్లాగానూ తోదెలు వర్షధారలులాగానూ ఉన్నాయని వారికి అనిపించింది.¹⁹

తరువాత వారి మధుక వృక్షలు (ఇప్పచెట్లు) ఆకర్షించాయి వాటిని చూద్దామా అనుకున్నారు తాటి దృశ్య రమ్యత ఏమిటి - ఇప్పమాకులనుంచి ఎందుటాకులా వూలా కూడా ఒకేమారు కాదుటాకులనుంచి ఎందుటాకులనుంచి వేరు వేరు వృక్షలనుంచి వేరు ఎందుటాకుల్లో వృక్షలు వరుసగా ఉండటం కూడా చూడవచ్చును. అందుకే మధుక వృక్షం చూడగానే ముత్యపురిపుల్లని ముత్యపు గుర్తుకొచ్చాయి వారికి 20

తరువాత వారిన్నానించి నవి అశోక వృక్షాలు ఆ చెట్లచివరకులు నిర్విరామంగా ఉడులుతుఉంటే ఒక చెరికితై అంటుందిదా ఈ చిగురాకు మనకుమీద అజ్ఞానాస్తం (Commanding hand) అగుండికదూ ఓ పేనల్లారా ఈ విచారాలవందరినీ గట్టిగా పీచించండి అని చెబుతున్నట్లుంది కదూ" అంటుంది 21

ఇంకరో వారికొక మనోజ్ఞదృశ్యం కనిపించింది అక్కడ మామిడికొమ్మ మీద చిగురాకులు మేస్తూఉంది ఒక అడుక్కోయిల దాన్ని ఒక తుమ్మెద మూతి మీద కట్టింది అడుక్కోయిల కువకువ బాడకూ ఏడస్తోంది గాయానికి తాళలేక మగకోయిల వచ్చి దాన్ని ఊరట్ట వృక్ష వటిస్తూ చుంబించింది దానిమాటికి ఇదే దృశ్యం ఈ వంశజవమీద చెరికితై వ్యాఖ్యానిస్తూ మగవారిని అపహాస్యం చేస్తుంది 22

ఇలాంటిదా పూలకోట అక్కడ పూలు కోసుకోవాలనుకోవడం ప్రేరేప

యంలో అత్యంత వహజం వరూధిని నందకు ప్రేరేపించారు చెరికితై. పూలు కోసుకుంటూ మౌవంగాఉంటారా ఏవో ముచ్చటలాడుకున్నారు ఆ మాటలన్నీ విచిత్రమూటలే అందులో నిరస మైన హాస్యమంది 22 రగడల ద్వీపద లో నడుస్తుంది ఈ పుష్పావళయ పట్టం 23

(ఇంకా ఉన్నది)

అధ్యయన సూచికలు

1 వరూధిని ప్లానంచేసిన ఆనదిలో కలకలూ పద్మాబూ ఉన్నాయి వాటి తేలికలు వెలివలుకుతున్నాయి ఆ తేలికలల్ల ఆనదిలోని నీళ్ళు 'చంద్రకీరం' అవుతున్నాయి ఆ చంద్రకీరజలంలోనే ఆమె ముఖం కడుక్కుంది 'నికటాక ధునీ కల్పారాంభోరువా మధురస దారా చంద్రకీర సలిత ధౌతానయై అని పెద్దనగారి వర్ణన, 65 ప,

2 ఆముస్తాబుకి చెరికితైలు అలంకార సామగ్రినందిస్తూనే ఆమెవినుక్కుంటూ చేసుకుంటుంది ఆ అలంకరణం నుడుటి మీది మెక్కబొట్టును కన్నులతోనూ, తలకట్టును పూలతోనూ పాదాలను రక్త పాదాలతోనూ అలంకరి చుకున్నది. కత్తిరించిన పోక చెక్కలు కొద్దిగా మిలి ఉమ్మిలేసింది తమిళవాడు కొంచెంకొరికి కొనుటకూ కొనుటకూ చెరికితైల ప్రశ్న అత జవాబిస్తుంది ఆమె మౌనంగా ఎలానుండంటే తెలివీకే మరపుకే మధ్య కొట్టుమిట్టాడుతోంది అప్పటికే ఆమె సగమైపోయింది. పాతకలకలకలంర లేపే వర్ణన ఈ కథ్యం (66)లో నీసపు ఎత్తు గీతిలో కనిపిస్తుంది "నగము గొరికిన యాకును సుఖులమీయ సగము కొసగు

నుత్తరము తెల్వెసుగము మరపునగము నయి చింత చే సగమనునరిగె"

3 వరూధినిని ప్రవరుడు తిరస్కరించడం కన్నా మందే గంధర్వుడు వరూధిని చేత తిరస్కరింపబడ్డాడు అంటే వరూధిని గంధర్వు నిద్దరూ విరహబాధలోనే ఉన్నారు. వరూధినికి గంధర్వు దక్కరలేదు పరకుడే కావాలి గంధర్వుడికి సుగువ్వరూ అక్కరలేదు వరూధినియే కావాలి. 'కామ' యొక్క రహస్యమిది. కామం కేవల మనోగతిమూలము కేవలం మాపగతిమూలము రూపగతిం కావచ్చుగానీ కరీగతిం మాత్రం కాదని రూధిగా చెప్పవచ్చు ఇక్కడ వరూధిని గంధర్వుల విషయంలో కామవాంఛ రూపగతిమే ఇది ఉత్తమకరిగతికి మాత్రం చెందదు (చూ 68 పద్యం)

4 'దేశజాతిక్య జరితవిసులజ్ఞానపాట వం' అన్నాడు దీన్ని పెద్దనగారు (67)

5. పురుషార్థాలు ధర్మం, అర్థం, కామం, మోక్షం అనే నాలుగునూ, ఈ నాల్గింటి స్వరూపస్వభావాలనూ చెప్పే కాస్త్రాలు వేర్వేరుగా ఉన్నాయి ధర్మ కాస్త్రం, అర్థకాస్త్రం, కామకాస్త్రం, మోక్షకాస్త్రం (వేదాంతం) జ్యోతిషంగా అధ్యయనం చేయకపోయినా పురుషుడు దారికిప్పుతాడు మంచికి చెడుకీ కూడా ఈ కాస్త్రాలను వాడుకొకప్పు గంధర్వుడు కామకాస్త్ర పాఠిగ్యంగలవాడనడానికి 'అంగధివ విద్యాపారగుడు' అని పెద్దనగారు నొక్కిచెప్పారు ప్రవరుడు ధర్మకాస్త్ర పారంగతుడు కనుక వరూధిని తిరస్కరించాడు గంధర్వుడు కామకాస్త్రజ్ఞానాన్ని "హార్థం"తోననే కాకుండా పరిచయచేకోసం కూడా వాడుకోదలచినవాడు.

6 పెద్దన పాత్ర మనస్తత్వాన్ని నిష్పాక్షికంగా చిత్రిస్తున్నాడు ఇలాంటి

విషయాలను నిత్యసత్యాలుగా ప్రతిపాదించడం కష్టం. శ్రీ మనస్తత్వం ముఖ్యంగా ప్రేమవిషయంలో ఎలాగుంటుంది అనేది ఎవరెరుగుదురు? నిజానికది శ్రీవ్యక్తిగత సంస్కారవిషయం. కానీ దీన్ని సాధారణీకరించి (generalising) చెబుతున్నాడు గంధర్వుడు. అయితే శ్రీవ్యక్తిత్వాన్ని శంకించవలసి ఉంటుంది. గంధర్వుడి వ్యక్తిత్వమే శంకించదగింది నిజానికి. వయాధిని వ్యక్తిత్వాన్ని శంకించనక్కరలేద నేని మున్యుం గు తెలుస్తుంది. చూ. 69 'ఒక్కొక్క కళ పద్మముఖులొల్లమి సేయదుంకొక్కతళ పొక్కువ నాదరింతురుక్షుగక్షుగముల్ జరరాండ్ర చిత్తముల్ పక్కువ వేసరన్ జనరుపాయములన్ దగు నచ్చకంబులన్ చిక్కక జేసి దాని సతిచిత్తము పట్టి సుఖింపగాదగున్' ఇలాంటి పద్యాలను బట్టి శ్రీని సీచంగా చిత్రించారని భ్రమ పడకూడదు. నిజానికి ఇక్కడ సీమడుగా చిత్రింపబడుతున్నది త్వురువులే!

7. చూ. 70 వద్యం 'ఒకచందన భూజము నీదనిల్చి దంభంబమరన్'

8 ఇలాంటి రూపానుకరణ విద్య దేవతలకుంటుందనీ రాక్షసులకు కూడా ఉంటుందనీ త్వురాణాలుచెబుతున్నాయి. దీన్ని కామరూపవిద్య అనడం వ్యవహారంలో ఉంది ఇందులో బాహ్యరూపం మారుతుంటే కానీ అంతరంగం మారదు. కానీ వాళ్ళు కూడా ఇలాంటి విద్యగల వారు మోర్చుకుంటారు కానీ అంతరంగం గంభీరమౌతడ మొక్కటేఅసాధ్యం.

9. ఈమెచతో ప్రవరుడి రూపాన్ని కూడా బొమ్మగీసి చూపిస్తున్నాడు కవి. ప్రథమావ్యాసంలో ప్రవర రూపవర్ణన చేసిన తీరుకీ ఈ ప్రవర రూప వర్ణనకీ భిన్నత్వంఉంది. ప్రథమావ్యాసంలో చెప్పని రూపరేఖలే ఇక్కడ కవి చెప్పి

డం గమనించదగిన శిల్పం. చూ. ప్రథమావ్యాసం 51, 52, 53, 54 పద్యాలు. అక్కడ ప్రవరుడి ఆత్మీయత మనకు గోచరిస్తుంది. ఇక్కడప్రవరుడి ఛాయాచిత్రం (Photo) కనిపిస్తుంది.

10 గంధర్వుణ్ణి చూసి అతని రూపరేఖల్లో ప్రవరుణ్ణి దర్శించి తాదాత్మ్యం పొందుతుంది వయాధిని. ఆమెది సాయిభావం. కనుక రసనిష్ఠ వయాధినితో కనిపిస్తుంది రసనిష్ఠాంత సత్యానికి వయాధిని నిదర్శనంగా భావిస్తుంది.

11 అర్ధచంద్రునిలేట నవమలించు అలాట పట్టిదీర్చిన గంగమట్టితోడ అనే నీసపద్యంలో పెద్దనగారి శబ్ద శిల్పం వ్యాద్యం. నీసపద్యాల మూసలకు ఒక ఒకపడి ఈ పద్యం.

12 ఆమెనడక లెలాగున్నాయి? ఈ నడకలను చెప్పనిదే శృంగారావిర్భావం జరగదు ఆమె పాదాలకు మువ్వల అంబెలున్నాయి ఆమె నడుస్తోంటే ఝళం ఝళరవాలు పుడుతున్నాయి. ఆ ధ్వని హంసలను ఆకర్షించింది అవి ఆమె ననుసరించాయి. రిమ్యుమైన ఈ వాచ్యార్థం ధ్వనిచేత మరింత రిమ్యుం. చూ. 72 వ పద్యం-కందం

13 మలయపవనుడు, మరుడు, మధుడు, ఓచధీగుడు - అక్కడికి వచ్చి సౌందర్యమాధుర్యాలు శ్రుత్యురిపారన్న 'ధ్వని' నాదించేందుకు పెద్దనగారు పెద్ద శిల్పం ప్రదర్శించారు. ఈ నీసపద్య మంతా ఉల్లేఖల పరంపర ఎత్తుగీటిలో చెల్లజాచితా, చంపక - కరవక - పనస - తినిక - నీచుల నంజాల - దాడిమి - విచిత్ర - ఆశ్రు - పాడిరి - తూగ - శీసర ములని వాటి పేర్లు. చూ. 73 సీసం.

14. ఆ పద్యాన్ని ఉదాహరించడం మంచిది. 'పవమాన ప్లవమాన పంకజ

రజః పాపికింకచ్చనీ భవదభ్యర్థవిగీర్ణ కృత్రిమ సరిత్యాభ ప్రరంగా మాత్రైంద్య పాపానివిరద్దికాతలమునన్ వాకికవత్రా ఘోరుత్సవ మొగ్గున్ విహరించుచున్ సరసవాచాప్రాధీమల్ మిరగన్' - 'పెద్దనగారు తన వాచాప్రాధీమనుముందు ముందు నిరూపించుకున్నారీలా ఇక దేశకన్యల వాచాప్రాధీమ ఎంత సరసమూ చూడాలి.

15. శ్రీఅవశోజసంపదలగురించివారి మొదటిమాటల సారాంశం. 'బటువయి విట్టవీగి పరిపాటిగ వూచి పరాకవూజ మొక్కట కలయంగ పర్వకొనకొమ్మను కొయిల మించ నొప్పె చెంగటి యెల మోవి హారచి గండవాడిన్ గనుతట్టి నీలతాస్సుట తర చూచుకంబగుచుపొచ్చు వనేదిర గుబ్బుచన్నన్' 75 పద్యం. ఇప్పుడైన పాతవలు దీన్ని చదువుకుని ఆనందించాలేమోగానీ తిరిగి చెప్పుకొనడం మోత్రం అస్థిలమే.

16 'కవిసమయం' మీద ఆధారపడిన చతుశ్శ్లోచిది. చూ. 76 పద్యం.

17. 'అసరిమితానురాగ సుమనో' అసయై చిగురాట కేతులన్ తపసిని కాగి లించె ననితా ఇదే రంధ '___' తలంప రంధ తానపరిమితానురాగ సుమనో_ అసయై చిగురాట కేతులన్ తపసిని కాగి లించుటుచితంబె కదా యన నవ్వె రంధ యున్' అనే ఈ 77 వ పద్యంలో ఒక చెలికత్తె విసిరిన ఫలోక్తినే మరో చెలికత్తె అర్థాంతరం స్ఫురించేలాగ త్వునరుక్తం చేస్తూ విసురడంతో రంధకు నవ్వాచ్చిందిట. ప్రబంధాల్లో హాస్యం గగన త్తును అనే వాదానికి దొక విరుగుడు. అయితే ఇది ప్రబంధహాస్యం (sense of Humour in terms of classicism) అనడం నిజం నిజానికి లాంటి హాస్యాన్ని రూపాంతరీకరించే

చెప్పి అనగాళం లేదు. అనే పదాలతో చెప్పవలసివస్తుంది కనుక వదాక్రయ హాస్యం.

18. చూ. 78 అటవెంది

19 చూ. 79 తేటగిరి.

20. చూ 80వ పద్యం ఉత్పలమాల.

21 చూ. 8 వ పద్యం కందం

22 ఇక్కడ కూడా పెద్దనగారిహాస్య చతురత వెల్లడి అవుతుంది చూ. 'నును జనరాజ మేయం తరి నొంకలంకల తేటి నెట్టివక' అనే పద్యం 'సందు గుడి మాయలుగా మగవారి కృత్యమల్' అని చెలికత్తె చెప్పిపాడుతు

23 పెద్దనగారి దేశికవిరాసీతికి ఈ రగడ ఒక నిలువటద్దం. ఇది ఖండగతిలో నడుస్తూ ద్వీపద రూపం సంతరించుకుంది. పాదాల ఆద్యంత ప్రాసగ్గా అంత్యప్రాస శ్రుతిమనోజ్ఞంగా ఉంది. ఆ నోట ఈ రగడ ద్వారా స్వరూపం మరింత కళ్ళకు కట్టినట్లవుతుంది పావురాల గొడతతో నుకపా స్సల, మొల్లల, పొగడల, ప్రియాశువుల, మోడుగుల, అశోకాల, మొగసుల, విరజా జాల, గురివెండల సంపెంగల మురళివాలతో ఎంతో అందమైన ఉద్యానవనం అది. ఆ రగడ చదివి ఆనందించవలసిందే.

* * *

మిరియాల రామకృష్ణ

25-6-5/3, జయకృష్ణ పురం,

రాజమండ్రి-5.

(* *)

~~~~~

రచనలు బ్రాత తప్పలు

లేకుండ, చదవడానికి

మీలుగా స్పష్టంగా

ఉండాల్సి,

~~~~~

కదా కదన చక్రవర్తి కవికొండల

— డా॥ ఎన్ గోపాలకృష్ణమూర్తి

భావకవులలో ప్రసిద్ధులు, ఆంధ్ర Wordsworth వివదాంకితులగు కీర్తి కవికొండల వేంకటరావుగారు చారిత్రిక ప్రసిద్ధిగల పట్టణముల స్థలపురాణముల శోధన చూచి ఆనందభూతిపొంది "పెను మంచిలి జైనదేవుడు" అను కథామది పాఠమును రూపొందించారు పూర్వాంధ్ర మహాకవీశ్వరులు ఎఱ్ఱన, కీర్తివాధుడు, తెనాలి రామకృష్ణుడు స్థలమాహాత్మ్యము అను పద్యకావ్యములుగా రచించి తమ ఆంధ్రదేశభావనను ప్రకటించి తెలుగు సహృదయులలో దేశభక్తిని ప్రబోధించి, కీర్తి వేంకటరావుగారు, తెలుగు పట్టణముల పుక్కిలిపురాణములను, పామర జనుల జీవితంలోని తీరుతెన్నులను చిట్టి పాటి కథలుగా క్రాసేసిరి కథాకథనము తెలుగుదేశపు గ్రామీణ జీవిత మార్పుర్యము, తేనాలిలువ తెలుగుభాషలో, పడేన పాత్రచిత్రణలతో సాగిపోవుట నిస్సర్గవిధురము. ఈ కథలకు తెలుగు తనము ప్రాణము.

1. పెనుమంచిలి జైనదేవుడు

ఈ కథలన్నియు ఉత్తమపురుషుని సాగినవి. పశ్చిమగోదావరిజిల్లా, పాలకొల్లు డగ్గరనున్న "పెనుమంచిలి"లో పెద్ద ర విశేషక్రింద వెలసిన జైనవిగ్రహము ఈ కథకు కేంద్రబిందువు చరిత్ర కంశోధన దృష్టికి పానుయల సామాన్య దృష్టికి తారతమ్యము నూచించబడినది. కొత్తలెల్లడు అత్తవారింటికి వచ్చినపుడు ఆ ఊరిలోని వారందఱు ఆస్థానాథ, ప్రియురాలు సోగచూపుతూ ఒయ్యార

ముతో భర్తను కలుసుకొన్న విధము నుడు రము. పంశోధకుడు ప్రస్తుతపరిస్థితులను బట్టి, పూర్వము స్థితి నిర్దేశించుట, ఇప్పుడున్న స్థితి భవిష్యత్తులో ఎట్లు మారునో తెల్పుట చేయవలెనని నూచించుట మనోహరము. "కళ"ను గూర్చి కవి అభిప్రాయము "కళ మూటగట్టితే ఉండదు. కుడి నే నే ఉంటుంది. ఇది ఆలోచనాత్మకము.

2 శ్రీరంగపట్టణపు వరువీధి

పెనుమాళ్ళ వ్రంధము

విజ్ఞానకాస్తము, రవాణాసౌకర్యాలు, చదువుగంధర్వులు లేని పల్లెప్రజల మూఢ విశ్వాసాలకు ఈ కథ ఆద్రావ మేడ

ముష్టికి నష్టికి కాకుండ జబ్బుపుష్టి కొలది డర్ఫ వాయిచి ఆ ఊరివారందరిని పాడలుకొట్టిన విధము అగృహణగా నడచినది. ఈనాడు నక్కలెట్లు పేరు చెప్పి ఆమాయక ప్రజలను గడగడలాడించుచున్నట్లే, ఆనాడు బందిపోటు దొంగలు ప్రజలను దోచుకొన్న విధము నూచి తము. ప్రజలందఱు బ్రతికివుంటే బలం పాకు తినవచ్చునని పారిపోగా ఒక పురుటాలు అప్పుడే పుట్టిన పసికందుని విడిచి వెళ్ళకపోవుట మోక్షక్రమే దొడ్డది. కథకోసం చెప్పి కొనుకొను విధముగా నడచినది ఈ కథాముఖమున రచయిత వ్రాస్తూన్న పురు, నాచేతివాలతో నేను చిదానందం పొంద తానన్నది ముఖ్యము.

3 ఆదంబేశ్వరుడు

ఈ కథ తిర్రేణిజ్ఞానను పాఠవనిలో కలిగించుచున్నది. పశ్చిమగోదావరిజిల్లా

పాఠశాలలు దగ్గరనున్న ఆచంట గ్రామం లో ప్రవాక్యతిలోనున్న శివలింగము నల్లకానవురాయి, ఆరాతిపై చూచుకము, చెమరింపు, తూచేసిన పూలు వాడని దృశ్యము ఒక సన్యాసిలో కలిగిన విచార ధార పరమార్థము గ్రహించుట భౌతిక ఉపకరణములతోనూ పాటలాడవద్దు. మనస్సాక్షియొక్క అంతర్జ్యోతి తనంత కొడిదులుపుకొని కొడురుమీద కొండంత దివ్యైగా ప్రజ్వలిస్తుంటే బాహరవస్తువు లెందుకు. ఆత్మజ్యోతిశక్తిని బహు మున్ని తముగ ప్రబోధించిన దివ్యమైన కథ "అచంటేశ్వరుడు".

4 కావరపు చెరువులో కోరుకొండ నరసింహస్వామి నీటిపీడలు

ఈ లగ్నంతా సర్వేశ్వర ప్రతినిబ మునుం. దీనికోసం ఈ కథ పుట్టుకొచ్చింది. నిరాహారాలు, వాయుభక్షణలు, సర్వ భూతములందు సమరసభావం కుదుర్చు కొండ పెద్దగొప్పకారు దానికి కృతతి, తల్లిదండ్రులు, పుస్తకములు వడ్డించిన విస్తరిలా తోడ్పడుచున్నవి. చదువు సం భ్యలు లేని ఒక బ్రహ్మచారి, కొరుకొండ నరసింహస్వామి దేవాలయ కిబరిపు నీడ కాపావరపు చెరువులో చూచి, చేపలు పట్టుట మహాపాపమని గ్రహించుట కథలో కొన మెలుపు.

5 వనాతన రాజరాజనరేంద్రుడు

ఆంధ్ర భారతము ప్రసాదించిన నన్నయభట్టారకుని సోపించిన మహాను భావుడైన రాజరాజనరేంద్రుని కీర్తికి కళంకము ఆపాదించుట భర్తృమా? దానికి రచయిత పొందిన ఆశేదనయే ఈ కథకు మూలము. పురాణకథలను తమ ఇష్టము వచ్చినట్లు మార్చరాదు చెడ్డను బ్యాపింపచేయుట కొంతమందికి వృత్తి. పురాణాలు పనికిరావనను. నిజంగా వాటి

వల్లనే కళ లోకంలో అభివృద్ధి అవుతుంది. కాని ఆ పురాణాలకు సంబంధించిన అదిమ గాథలను అతి ఇదిగా మార్చి ఒక కట్టడము, విగ్రహము కట్టి ఇది చిత్రాంగి విగ్రహమని చెప్పట అనవసరం. వృధా వ్యయం. ఈ అభిప్రాయము మెచ్చ తగినది.

6 తిమ్మజగవతిరాజు ధీరగుణభోజ

కరన్నవరాత్రులలో పూర్వము వీధి బడులలో పిల్లలచే గిరికలు పట్టించి, ప్రతి ఇంటికి వెళ్ళి దసరాపద్యాలు చదువు ముద్దుముచ్చటలు ప్రతిపద రనుజీయముగ వర్ణించిరి. తెలుగుపిల్లల ధీరత్వకాంక్ష అదర్శప్రాయము.

7 కన్నప్ప కం

రచయిత ప్రయాణము, కన్నప్ప తీయని కలయే శ్రీ కాళహస్తి దేవాలయ ముగ దూపాండుట కథ. ఇంగ్లీషులోని Travel essay ని పోలియున్నది.

8 శ్రీ వేదవల్ల రాయారమ్యుక్

కన్నప్పముగట్టి ఒక మహాదేవళం వెలసి నట్లే భగవద్భక్తుడైన చన్నప్ప పేరను ఒక మహాపట్నం ఎలా పెరిగిందో తెలిసిన మహిమోన్విత కథ మద్రాసుకు చెన్న పట్టణ ముండేదీది ఆ చన్నప్పకు జ్ఞాపక చిహ్నమేదియు లేదని రచయిత క చన్నప్ప చెప్పిన కథ రమ్యము.

9 గంధం వొలుపు వేలుపు

ఈ కథ సింహాద్రి అప్పన్నమీద నడచిన కథ. భాషాశాస్త్రము మనసులో ముండుకొని నడచింది. శ్రీ సింహాచల స్వామిని, సింహాదిరప్పన్న, అనబుద్ధి వస్తుంది. అచ్చతెనుగు కబ్బమైన అప్ప న్నను తీసికొని, నరసింహంతో (సం స్కృత) మాడిపెట్టి అప్పన్నరసింహం

అని అంటారు. సంస్కృతంమీద ఆంధ్రం నెత్తెక్కింది. అచ్చోసిన అంబోతును అప్పన్న అంటారు. సింహాచలం నరా హావతారం, నరసింహావతారం ఆక్రయిం చాయి. గంధపుష్ప తలో అసలు రూపము చూడలేకొ అల్లాడిపోతుంటే, అది పావ నుని చేరి తన దక్కలో గండం కెక్కి రించి ప్రజలకు స్వామిదర్శనం చేయిం చింది.

10 అధర నుదారనము

మంగళగిరి పానకాలస్వామి మహా త్తును ముకుందముగ, కృంగారతైలిలో నూచితమైన మృదుమధురమైన కథ. విర జాజి మోటిక్యం విభునితో, నేను మీకు పెడవి పూర్తిగా అందిస్తావుంటే సుగం దగ్గరకే కొటికి వదిలేస్తా వుంటారేమిటి పానకాలస్వామివారిలాగు. విరజాజి మోటిక్యం కభాళితనం, చమత్కారము అనితరసాధరణము. తెలుగుదేశపు నెల జాగతనము, భర్తృవాల్లభ్యము, చతుర సంభాషణము తలికొనుటము. కాలిదాసు గారి ప్రియంవద, మునిమోటిక్యంగారి కాంతము సరసన కూర్చుండేరిగిన పాత్ర విరజాజి మోటిక్యము.

కుటుంబములోని సభ్యులందఱు కూర్చుని చదువుకొని, ఆనందించుట అనువుగా కథలను శ్రీ కవికొండలవారు ప్రసాదించారు తెలుగుకనముతో ఈ కథ అన్నియు అలగారుచున్నది నిజముగ కథలకొండ కవికొండల అని చెప్ప వగును.

* * *

ఎస్. గోపాలకృష్ణమూర్తి,
తెలుగు లెక్చరర్,
48-18-19, దానవాయిపేట,
రాజమండ్రి-588 108.

రుగారవు “వర్తమాన శిఖలు” - పరామర్శ

—శ్రీ పాతూరి రఘురామయ్య

‘వెలుగులో ఈ నేలపై’ అనే కావ్యం లో ‘వర్తమాన శిఖలు’ అన్నది రెండవ భాగం కాదు. దీని వి శుభ్రమృత్యుంగారు ‘వెలుగులో ఈ నేలపై’ అనే గుంపు టాన్ని ‘దీర్ఘ కవిత’ అని పిలుస్తూ అటు కావ్యంగా వ్యవహరించ వచ్చుననిమాత్రీ కరించివారు ‘లాంగ్ పోయెమ్’ అని అంగలవ్యవహారం. ఈదృష్టిలో ‘వర్త మాన శిఖలు’ దీర్ఘ కవితలోని ఒక భాగం. ఇది వెలుగులో ఈ నేలపై అన్న కావ్యం లో సమయ స్పందనాన్ని ఆనుకొని ఆవిష్కరింపబడిన కవిత.

ఈక చెట్లకు మల్లే

అరివరపోతున్నాని కలలు

మహాతేగ ధరామతి

చేతిలో కాదువరె

ఆశ్చర్యకరంగా భయానకంగా

దూకుక పోతున్నాయి క్షణాలు!

క్షణాలు కదలిపోవడాన్ని కవి ఈ విధంగా తీర్చడంలో సమయం చాల తేగవంతమైనదనీ ఎందుక చెప్పాలి?

స్వారంభం వచ్చి ఇరవై అయిదేళ్ళు ఇంకలోనే గడిచిపోయాయని ఆశ్చర్య పోవటమాలేదు. ఇంకనే ప్రయాణం చేసి ఒరగ బెట్టినదేమిటి? అని ప్రశ్నిం చాడుకవి. అంటే ప్రజలబ్రతుకులలో నిమిత్తం లేకుండా కదిలిపోతుంది సమ యం అంటూ బాధపడడమే అంతరా ర్థంగా, మిగిలిన క్షణాలన్నాయనా విని యోగ పంచుకోవాలన్న భావం ధ్యేయ ర్థంగా, ‘ఆశ్చర్యకరంగా, భయానకంగా’ అన్న పదాలలో ప్రస్తుత దుస్థితి వాచ్యార్థంగా వ్యక్తీకరించడం జరిగింది.

రంగారావుగారి కవిత్యం అంటే చాలు భయపడే అక్షణం కూడా పాఠకులలో కొంత ఉంది. నిజానికి రంగారావుకవిత్యం క్లిష్టమైంది కాదని చెప్పడానికి చెఖండిక ఒకటి ఉదాహరణగా చెప్పకోవచ్చు. మహాతేగ ధరామతి అన్న పదబంధం రంగారావుగారు స్వయంగా కల్పించు తన్నది మొదటి రెండుపాదాలలోని బింబంకవి కార్యనిర్వాహక పున శక్తికి పాగైతినిధ్యం వహిస్తున్నది గోజాలకు కలలు విరబోసుకునే ఈక చెట్లలోపాలిక చెప్పడంలో కవి కల్పనాచాతురి వ్యక్తమైంది. వర్తమాన కాలస్వరూప వివేచన ఈదీర్ఘ కవితలో పొగింది. ఒకక్షణాన్ని ‘అడవిలో జంతువుపైకి అఘోరమన్న సింహం’గా, మరొకక్షణాన్ని ‘శత్రు సమూహంపై ప్రేతమన్న మెషిన్ గన్’ గా చిత్రీకరించడంలో ఘర్షణసజ్జవుడైన మోవవుడు ఉనికికోసం చేసే ప్రయత్నం లో అంతర్విభాగమే నన్న భావం వర్త మానస్థితి సందర్భమును వివరిస్తూ చెప్పినది అయితే ఆరెండు క్షణాలను కలిపే రేఖగా అధునిక మోవవుడిని గూర్చి చెప్పాడు.

“ఈ క్షణాల ముఖాలలో గాయాల లోతులూ, వెక్కురు కాల్యలూ (ఈనాడు పాగుతున్న విషపిష్టిలోని విశేషాలు) ఒక నాటికి రావచ్చునే ము ఇదన్నీ గుర్తిం పుకు, అలంకార చిహ్నాలుగా పొందర్య మర్వాదలుగా’ అన్నకవిలో నేటిపంసా పదముద్రలన్నీ కూడా ఒక నాటికి ఆనం దాన్ని ఇవ్వకత, అహోచిహ్నాలుగా మిగులుతామన్న ఆశ అంతిమంగాఉంది.

భారతకాలం నాటి యుద్ధగాఢంలో మన మిప్పుడు ఆనందిస్తున్నట్టు. కాలం గడిచి పోతున్న కొద్దీ గతంలోని అనశేషాలను మర్చిమనం ఆదరించకచ్చును. నాటి ద్వారా ఆహ్లాదం పొందవచ్చును. కవికి భవిష్యత్తును సునర్ణఖండంగా ఊహించే టందుకే ఈ వర్తమానకాలాన్ని దర్శిస్తున్నాడు.

యజ్ఞవేదులనుండి పొగిన

వినిత ధూమజటాచ్చటలలో

మెరుగెక్కిన ఆకాశం,

యోగక్రక నిర్మాణ శిఖరాల నుండి

వినిత ధూమపంక్తులలో

ఇప్పుడు కనిపిస్తూంది కంటికి.

కాలాన్ని ఖండఖండాలుగా చూడటం కవి ఉద్దేశ్యంగాదు. అందుకే ప్రజా జీవనప్రస్తుతిస్థితిని ఆకాశంలో పోలుస్తూ దానిలో గతకాలపు ప్రభావాన్ని, వర్త మానకాలపు ప్రభావాన్ని కవిత్వమయం చేశాడుకవి. రంగారావుగారి కవిత్యంలో అందర్ బాప్స్ ప్రయోక్త మవుతాయని సుప్రసన్న వివరించారు. ఇది రంగారావు కావ్యవైశిష్ట్యంలోని ఒక భాగంగా గుర్తించే విలువన్నది. ఉదాత్తమైనకంఠం మైన శిల్పనిర్మితి రంగారావు కవిత్వానికి పాగిం.

ఇంకనే ప్రయాణంచేసి

ఒరగ బెట్టినదేమిటి?

వాలికేళ్ళకేవో ఘనకార్యాలు

వెలగ బెట్టలేదనీ కాదు

రావేళ్ళవరె వెలసిన పరిశ్రమలూ,

భుజగాలవరె వెలసిన అనకట్టలూ.

తెల్లవారినట్లే ఉన్న బ్రతుకులూ

ఎక్కడవేసిందక్కడే ఉన్న గొంగర

ప్రజాస్వామ్యాన్ని స్థాపితం చేసి

ఎన్నికలూ

వెలుగునడక ప్రదలాదేరాజకీయాలూ,

'తాచేళ్ళవలె' అని చెప్పడంలో వం
టిగా నడిచే స్వభావాన్ని బహిర్గతం
చేస్తూ పారిశ్రామిక రంగంలోని కార్మి
కుల దుఃఖాన్ని చూపిస్తున్నాడు. 'భుజ
గాతవలె' అనడంలో ఆనకట్టలు సర్వ
జన సుఖదాయకాలుగా లేకపోయా
యనీ ఆవేదన వ్యక్తంచేశాడు. రాజకీ
యాలు మోనవుత బ్రతుకుతో ఆటలాడు
తున్నా యన్న సత్యాన్ని విశదంచేస్తూ
చివరిపాదం శోభిస్తున్నది ఇంకగా కళా
మయంగాచెప్పగలవాడు గనుకనే సాహి
త్యవిశేషం''లో సుప్రసన్న ఈ విధంగా
రంగంగావుగారి గురించి అన్నార సరమ
భావుడు, మనశశి కవిత్వాన్ని పుదూ
వాచ్యంచేయని శిల్పంలో 'నేర్పరి' ఇట్టి
శిల్పనైపుణ్యం రంగారావు కావ్యప్రయో
గాలలో మెరుస్తున్నది.

కవి జనంలోఉన్న ఆజ్ఞావాన్ని మంచు
తెరలతో పోల్చి చెప్పడంలో జౌచిత్యం
ఉంది. ఈ తెర మూర్ఖునికి ప్రపంచానికి
మధ్యపిలవని పేరంటంగా వచ్చి నిల్చిం
డనడంలో వ్యంగ్యం స్ఫురిస్తున్నది. ఈ
ఆజ్ఞానం మనిషికి మనిషికిమధ్యయారాన్ని
పెంచేసింది గండులేకుండా దారుల్ని
మూసినదనడంలో, వెండిపూతలో ఆళ్ళి
నిలిపిందనడంలో ప్రతీకాత్మక భాసిస్తు
స్తున్నది. వెండిపూత కపటచేసానికి, దారి
మూయడం అవరోధానికి ద్వేషాదిభావా
ల్ని రగుల్కొల్పడానికి ప్రతీకలు.

'ఎముకముక్క నోటకరించుకొని
ఆటూ ఇటూ చూసీ చూడకుండా
శృగాలంజ్ఞ అవుడే చల్లారిన
నిప్పురవ్వల కళ్ళతో
పరుగిడుతోంది కుక్క'

అనకావాదంతో స్వలాభాన్ని చూసు
కునే మోనవుని మనస్తత్వంపై ప్రతీకా
త్మక భావచిత్రంలో ప్రతిఫలించింది. కుక్క
(స్వలాభాపేక్ష విపరీతంగా గలవాడు)
వడే ఆర్మీ అంతా పై ఖండికలో

అక్షరశిల్ప సహితంగా సృష్టికరింప
బడింది.

వడ్డీ వ్యాపారివలె
నిలబడింది ఈక్షణం

మాఖంపై మంచు తునకల చాటు
సుండి
బయల్పడిన రహస్యపులోయలతో.

మానవ మనస్తత్వాన్ని విశిష్టంగా పరి
శీలించి, దాన్ని ప్రదర్శించడంలో కవి
మానవీయ భావాన్నే వ్యంజింపజేస్తాడు
వడ్డీవ్యాపారి మాఖంలోఉన్న 'రహస్యపు
లోయలు' అతనిలోని అనేక భావనలకు
ప్రతీకలు సమయానికి మానవలవాణాన్ని
ఆలోపించడం శిల్పప్రతిభకు సంకేతం.

మైదానాల్లోనుండి

పల్లని మంచు కండువా కప్పుకొని
వంకరలు తిరిగిన దారులగుండా
సన్నని కాల్యోలో పడవలవలె
వచ్చే పాలవాండూ), కనివాడ్తూ.

ఇది ఉదయాన్నే ప్రకాశమైన మన
స్సుకు కనిపించే ముదటి దృశ్యంగా కవి
సృష్టించేశాడు పండుర్తి ప్రవేశపెట్టిన
సాధారణ కవికకు అసాధారణ శిల్ప
సమన్వితని జోడించే ప్రయత్నం రంగా
రావు కవికలో ఉండనడానికి ఇదొక
ఉదాహరణ కార్మికులకు పాలవాళ్ళను
పడవలుగా వర్ణించడం అపూర్వంగా
సాగుతున్నది. పల్లని మంచు కండువా
వారి దైవ్యాన్ని వ్యక్తీకరిస్తే వంకరలు
తిరిగిన దారులు వారిజీవన స్థితిగతులకు
ప్రతీకలుగా నిలుస్తాయి.

చీకటి వ్యాపారిం విరివియై
వెలుగు గింజ కర హేతుంది

లిచ్చగాండ్ర చేతి కంచాల్లో
గొట్టెముక్కలు, అన్నపు ముద్దలు
అక్కడక్కడా పచ్చని వేలవలె.

కవి సామాన్య జనుల్ని, ఆర్తులను
గురించి వ్రాయకలెప్పులేదు, 'వెలుగు గింజ

కరువు కావడం' చీకటి వ్యాపారం ఫలి
తమే. గింజల్ని కొట్టో దాయడం వల్ల
జనం తల్లడిల్లిపోవడం భవ్యార్థంగా
గ్రహించవచ్చు మోనశకంగా కవిపదే
అనస్తానోనుండే ఇట్టిభావబింబాలు ఏర్పడ
తాయి. 'అక్కడక్కడా' అన్న ఒక్క
పదంతో వారి దైవస్థితిని స్ఫురగకు
తెస్తాడనిది. 'ఒడ్డున విసరబడి అగిన
అలలవలె జీవించివలత బ్రతుకులు' అన
డంలో నగరంలోని అసాధులు గడిచే
పేన్ మెంటు జీవితాలు స్ఫురిస్తాయి.

'ఎదిగిన మనిషిలోని అడవి' అన్నది
మోనవుని మనఃప్రపంచమే. ఇందులో
విచిత్ర భవనంతో కూడిన ప్రాణిస్వరూ
పాలు అనేకమైన కాంక్షలకు, భావన
లకు ప్రతీకలుగా ప్రయత్నమైనవి.

ఒకరిమానుగుపై మగొకరికి తల్లమోసిన
ప్రేమ! అనడంలో మగొకరిని అనుకరించ
డం అనుసరించడం వ్యర్థమని నూచిస్తు
న్నాడు చీకటిని ఒక పెద్ద మామగూగా
వ్యక్తీకరించిన కవి.

'దీన్ని తీయడానికి

ఒకడికనుండి నిరంతర యత్నం

దీన్ని కప్పివేయడానికి

మగొడికనుండి అవిచ్ఛిన్న యత్నం'

చీకటి(ఆజ్ఞానం-భ్రమ-భ్రాంతి-అంధ
విశ్వాసుం)ని తీసివేయడం ప్రగతికియ్యాం
వేయడం దీన్ని కప్పివేయడం ప్రగతి
నిరోధకత్వానికి పాటుపడడం. ప్రపంచ
లోని ఈ ఇరువర్గాలను ప్రతిబింబించకుం
డా ఏ కవి కవికవ్రాయలేడు. ఈ ఇరువ
ర్గాల ఘర్షణ జీవిత స్వరూపంగా చరిత్ర
నిర్మాణమవుతుంది.

ప్రాదుపాడుస్తూండగానే

లేచిచూస్తే -

సుళ్ళ పొగలు కళ్ళముందు

లేచి నడిస్తే -

మాళ్ళతీవలు కార్మికిండ.

మొక్కచీరలు దప్పిని పరిమితంచేస్తే, మొక్కచీరలు అవదలగా మిసిసి వంటి వాన్ని చేస్తాయి. కఠినమయ్యే వాస్తవమే మొక్కచీర, ప్రతికూల 'ఒక తెలంగాణ' ఎదురైనా దీన్ని గురించి సరమరమయ్యే లోపలే 'వరదలలో ప్రాణ' లాగా వెళ్ళి పోతుండంటాడు కవి

భవిష్యత్ క్రేయో సమాజంలో అర్జనతో మోసకతా లక్ష్యం, క్రమలో అనంత త్యాసం రావలసికొందని గుర్తించిన కవి గణకనే యాజమాన్యం క్రామిక వర్గం మధ్యవికృతను భావించినాడు. సంపించిత మనస్తత్వంతో, తననుగురించీ వ్యక్తి ఆలోచనను కార్యాన్ని పాగిస్తున్నాడంటాడు కవి 'నిష్పజ్ఞులూచే' అన్న ఒక్కవిశేషణంతో మోసపుడిలోని అనతి గతి స్వయాపంభావితమైంది వ్యంగ్యంగా సీతినీయమోల్లో కొట్టుక చచ్చేవాడిని గురించీ కవి స్పష్టంగా అభిప్రాయం ప్రకటించినారు

ప్రభుత్వాదాయం కోసం ఒకసీసా (పారాయి) ఖాళీచేయడం, ఆపైన మూడుగుంటల సీసీమా చూడడం కర్తవ్యంగా ఒక అమాయకని (హూటల్ వర్కర్) విదు ఒకట్లనోట్ల వీడికెలి గడలిందని చెప్పిన సందర్భాన్ని కవి కళా మయంగా తీర్చిదిద్దడం జరిగింది ఇలా ప్రాయడంలో కవి క్రామిక జనంపట్ల ఉదాం వైఖరిని అవలంబించడమే కాక జాస్తవికంగానూ స్థితిచిత్రణం చేయడం జరిగింది

'విద్యార్థులచేతుల్లో పాదరక్షలు
అధ్యాపకుల ముతుల్లో రాజకీయాలు.
ఈ ఇద్దరివెనకా, తెల్లని గోడల
మీదా వివిధాన్తాల సంకచితి దృష్టిభా
లతో రాజకీయ పక్షాలు ఛేదించున్నా
యనీ కవి చెప్పారు. యువకులను 'సీసా
దాత'లో నర్తించే అగ్రులు' అనీ వర్ణిం
చాడు. ఈస్థితినే చిత్రీకరిస్తూ

అరచే వాడి!
పాడిచే వాడి!
దొరుకుతూంది ఆగ్రాతాంబూలం
జరుగుతూంది వీరసన్మానం!
కవి 'ఎంతగా ఆధునికడో అంతగా
సంప్రదాయ బలం ఉన్నవాడు' అని
సుప్రస్న వివరించారు ఈసందర్భంలో
తాంబూలం దొరకటం, సన్మానం జరగ
టం అన్నవి సంప్రదాయభావనా కక్తి
తోంచి కవిరీతితెచ్చువన్నవి
క్రియాశీలానికి ఇస్తూ ఉత్తేఃం
రావాలి ఉదాత్త సంస్కారం
మాత్రుకాని చాతిక్రేయస్సు
పొందుతూ మనోవికాసం
జీవినాన్ని ప్రయాణంగా భావించే
కవిగా మదిరాజా స్వేచ్ఛా విపాసను

కలిగి ఉన్నాడు. విశ్వక్రేయస్సు. చాతి
క్రేయస్సుపైనే ఆధారపడి ఉండన్న
సత్యాన్ని ప్రకటించిన కవి మోసకత
భావశిఖరావంతి కార్యాన్ని వాయగ
లిగినాడు. అట్టి ఉన్నత భావభరితమైన
కళాఖండమే 'వర్తమాన శిఖలు'.
(శ్రీమాన్ క. వి రామకృష్ణాస్త్రి
గారు అధ్యయనం విషయమై ఎంతో
పోత్సాహాన్ని ఇచ్చినారు వారికి కృత
జ్ఞతలు)

* * *
పాతూరి రఘురామయ్య
సహకార కళాకాల
రుద్రంగి-505 807
జిల్లా, కరీంనగర్
0-0

*****
యాజమాన్యము - వివరములు ఫారం IV (See rule 8)
"సమాలోచన" జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

ప్రకటించు స్థలము	రాజమండ్రి
ప్రచురణకాలము	జూలై 1, 16 తేదీలు
ముద్రాపకుని పేరు	శ్రీ బి. రవికాంత్
పౌరసత్వము, చిరునామా	భారతీయుడు, 6-4-24, ఇన్నీసుపేట, రాజమండ్రి-1
పబ్లిషరు పేరు	శ్రీ బి. రవికాంత్
పౌరసత్వము, చిరునామా	భారతీయుడు, 6-4-24, ఇన్నీసుపేట, రాజమండ్రి-1
సంపాదకుడు	శ్రీ బి. రవికాంత్
పౌరసత్వము, చిరునామా	భారతీయుడు, 6-4-24 ఇన్నీసుపేట, రాజమండ్రి-1
యజమానుడు	శ్రీ బి. రవికాంత్
చిరునామా	6-4-24, ఇన్నీసుపేట రాజమండ్రి-1
శేను (బి. రవికాంత్) పైకి ఈయబడిన వివరములన్నియు యధార్థములని ప్రకటించుచున్నాను.	

(సం) బి. రవికాంత్

*****

అన్నమయ్య శృంగార సంకీర్తనల్లో అద్భుత వర్ణనలు

—డా॥ పొన్నా రీరావరమ్మ

శృంగారం నవకపాలలో రసరాజంగా ప్రసిద్ధి కెక్కింది. “ఏకోరః శృంగార ఏవ” అని లాక్షణికులు శృంగార రసానికి అగ్రస్థానం ఇచ్చారు. శృంగారం లేనిదే ఈ జగత్తే లేదు. ఈ సృష్టిలో నర్వజీవరాసులూ తన్వయాభూతులయ్యే ఒక్క శృంగారరసంకోసే. అందుకే మన పూర్వజులు తమ కావ్యాలలో శృంగార ఘట్టాలను విధిగా వర్ణించే వారు. శృంగారవర్ణనలు లేని కావ్యాన్ని నీరసకావ్యమని రసీకావరంతులు పెదవి విడుస్తారు. కాబట్టి సర్వజన సమాదర జీయమైన శృంగారరసాన్ని ఆనాటి కవులు తమ కావ్యాలలో తినివిలీక పోషించి తమ కావలనాటి రాజులను వండితులను మెప్పించారు. అలాంటి కవులలో మేటిఅయిన కిన్నాధుడు శృంగార కిన్నాధుడుగా, స్త్రీవాధుడుగా సాహిత్య ప్రియుల చేకీర్తించబడు తున్నాడు.

ప్రేమరసైకమూర్తులైన ప్రేయసీ ప్రియుల అందచందాలు, వారి సంయోగ వియోగాలు, చెలికత్తెల ఊరడింపులు, పరిహాసాలు మొదలైన శృంగారఘట్టాలను అద్భుతంగా వర్ణించడంలో పూర్వ కవులకు తీసిపోనివిధంగా మన వడకవి తాపితామహుడైన తాళ్ళపాక అన్నమయ్య కూడా తన సంకీర్తనల్లో శృంగారాన్ని అతి నేలంగా వర్ణించాడు. అందుకే అన్నమయ్య శృంగార, అధ్యాత్మ సంకీర్తనలను అపోకన పట్టిన పండిత విమర్శకులు కొందరు “అన్నమయ్య అధ్యాత్మ సంకీర్తనలను చదివితే ఎంతటి భోగి అయినా

యోగి అవుతాడని, శృంగార సంకీర్తనలను చదివితే ఎంతటి యోగి అయినా భోగి అవుతాడని” చమత్కరించారు. అలాగే మరికొందరు “అన్నమయ్య శృంగార సంకీర్తనలు వట్టి బాగుల బుంగలు” అని కూడా నిరసించారు.

అన్నమయ్య రచించిన శృంగార సంకీర్తనలను గూర్చి ఇలా ఎవరు ఎన్ని విధాలుగా విమర్శించినా, చమత్కరించినా, క్లాపించినా అందులోని పరమార్థం మాత్రం ఒక్కటే అది ప్రకృతి పురుషులైన జీవాత్మ పరమాత్మల విశ్వం. అదే అమలిన శృంగారం. మానవ మనస్సులను తాత్కాలిక ఉద్రేకాలకు గురిచేయక ఆనందసాగరంలో ముంచి తేల్చే నిశ్చలమైన దివ్యశృంగారం ఇది.

అన్నమయ్య కిన్నాధుని అదే కానుసారం ప్రజలలో విష్ణుభక్తిని వ్యాపింపజేయదలచి భువిపై అవతరించిన పరమభాగవతోత్తముడు. కాబట్టి వండి తులవ మాత్రమే పరిమితమయ్యే పద్య రచనలను చేపట్టక రాజా మొదలు గోపాలుర వరకు అందరినీ అలరించగల సంగీతాత్మక ప్రక్రియ అయిన పది రచనలను చేపట్టాడు. సాధారణంగా మూలపులం దిరూ ఇద్దరవడేది శృంగార రసమే అని అన్నమయ్య భావించి ప్రజల మనస్తాత్వాన్ని ఆశరింపు చేసుకొని శృంగార రసాత్మకంగా సంకీర్తనలు రచించివుండవచ్చు. అదిదంపతులు, బగన్యాతాపితరులైన అలమేల్పుంగా కిన్నావానులను తన సంకీర్తనలకు కవితావస్తువుగా గ్రహించాడు. లోకావీరమైన దివ్యనాయకా

నాయకుల క్రమయాన్ని మనోహరంగా వర్ణించి పాశకులను మధుర భక్తిమార్గం వైపు మరలించాడు. భక్తుడు ప్రేయసీ ప్రేయ భావంతో భగవంతుని ఆరాధించి తపించి విశ్వం కావడమే మధురభక్తి. ఈ భక్తిమార్గంలోనే గోపికలు, రాధ, గోదాదేవి, ముల్ల, తరిగొండ వెంకమాంబ మొదలైన భక్తరాంధ్రుల తమ తనువులను, మనస్సులను పరమాత్మకు అర్పించి, ఆరాధించి, ఆనందించి తమ జీవితాలను తరింపజేసుకున్నారు. విష్ణువ భక్తి సంప్రదాయంలో విష్ణువు ఒక్కడే పురుషుడు. తక్కినవారందరూ స్త్రీ ప్రాయులే. అందుకే అన్నమయ్యకూడా ఒక్కొక్కసారి తానే ప్రేయసీగా మారి స్వామిని ప్రియుడుగా భావించి ఆరాధించి తన సర్వస్వాన్ని అంకితంచేస్తాడు. ఈ భావాన్ని వ్యక్తంచేస్తూ అన్నమయ్య మచ్చికల మగపిరిమందులాడ నీ కిచ్చిన దేహమిది యెట్టయిన జేయరా ॥

ఒడక యొక్కడనైన నుండి నీవు వేడుకతో మాయించికి విచ్చేయగాను వాడుమోముజూచి నవ్వువచ్చుగాని కోవ మేడనెచ్చుకొన్నరాదు యెట్లెనాజేయరా

ఎంత నొద్దువోయియైనా యిటు నీవు వింతలేక మాయించికి విచ్చేయగాను చింతతో నీ కెడరుమాచితిగాని యెంతైనా బాయలేను యెట్టయినా జేయరా ॥

వంకమచెక్కల మెలుగులతోడ తిరు వేంకటేశ మాయించికి విచ్చేయగాను వంకలాడి నిను గూడవలెగాని యింక నిన్ను పోయలేను యెట్టయినా జేయరా ॥

అనే సంకీర్తన రచించాడు.

భగవంతుడు అందరివాడు. ఏ ఒక్కరికీ స్వంతం కాదు. అందుకే ప్రేయసీ గూఢంలోఉన్న మన అన్నమయ్య తన

ప్రియుడైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు ఇతర స్త్రీలనుకూడి పలుచిన్నతో ఇంటికి వచ్చినా ఏమీ అనలేదు. పైగా మరచి పోవడా వచ్చినందుకు జాలితో చేరదీసి తన మనసును, తనవును స్వామికి అర్పించాడు. సహజంగా లోకంలో అత్యుభిమానం ఉన్న స్త్రీలు తమ భర్తలుగాని లేక ప్రియులుగాని పరస్త్రీలను కన్నెత్తి చూచినా సహించరు అలాంటిది పరస్త్రీ సంగమ గుర్తుతో ఇంటికి వస్తే ఇంట్లో పెనుకుంభాను చెలరేగుతుంది కొంతమంది స్త్రీలుమాత్రం తమ భర్తలు లేక ప్రియులు పరస్త్రీ వ్యామోహాదులైనా తమను మరచిపోవడా తమ చెంతకు వస్తున్నందుకు, తమపై ప్రేమ చూపుతున్నందుకు అంతే చాలని తృప్తిపడతూ సహనం వహిస్తారు. ఈ కీర్తనలోని ప్రేయసికూడా నీన ప్రియుడు ప్రేమతో కూడిన మగసిరి కలవాడని, వలపుమందు చల్లేవాడని, తాను ఎక్కడ తిరిగివచ్చినా, ఎంత రాత్రిఅయినా, పరస్త్రీ సంగమ గుర్తులు ఒంటిపై కనిపించినా, తనకు కొరం లేదని పైగా వాడిపోయిన ముఖం చూస్తూవుంటే నవ్వు వస్తుందే కానీ కొరం రాదని, తనకు వదలి ఉండలేని ప్రియునిపై తనవన్న ప్రేమాను రాగాలను వ్యక్తం చేస్తోంది. ఇందులోని నాయకుడు దక్షిణనాయకుడైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు ఇలా చేయడం అన్నిటా ప్రవీణుడైన ఆ జగత్పతికి చెబుతుంది కానీ సామాన్య మానవుడు చేస్తే సమస్యల వలయంలో చిక్కుకొనిపోతాడు. అన్నమయ్య వర్ణించిన దివ్యనాయక జగత్సౌహిని అయిన అలమేలుమంగ, ఆమె అందచందాలు లోకాతీతమైనవి. ఆనశ్వరమైనవి అన్నమయ్య సర్వకాస్త్ర పారంగతుడు. ఇతడు అలమేల్మంగ సౌందర్యాన్ని కిరస్సు మొదలు పాతం వరకు కనులార తిలకించాడు. అన్న

మయ్యకు జ్యోతిషకాస్త్రంలో చెప్పబడిన పండ్లెండు రాకులు గుర్తువచ్చాయి అవి ఆ దివ్యమోహనశృంగార దూపిణిలో దర్శనమిచ్చాయి. నాయక నిల్లువంటి కనుబొమలు ధనురాశిగా, చేపలవంటి కన్నులను మీనరాశిగా, కుండలవంటి కుచములను కంభరాశిగా, సింహపు నడుమువంటి సన్నని నడుమును సింహరాశిగా, మకిరముద్ర కలిగిన పైట చెరగును మకరరాశిగా లే పాతుపు వయసును కన్నెరాశిగా, బంగారుతో కులతూగు శరీరాన్ని తులారాశిగా, పరులైన గోళ్లను కృత్తికరాశిగా, మడవతిగా ఒప్పుట చేర్చిపథిరాశిగా, గోప్యపుమాటలచే కర్కాటక రాశిగా, లేచిగురు మోదినీ మేషరాశిగా తన ప్రియుడైన వేంకటేశ్వరునితో కలసినందుకు మిథున రాశిగా ఇలా వర్ణించాడు

ఇన్ని రాకుల యొనికి యింతి చెలువపురాశి
కన్నెరాశి కూటమిగలిగిన రాశి ||

కలికిబొమవిండ్లుగల కాంతకును ధనురాశి
మెలమ మినాక్షికిని మీనరాశి
కులకు కుచకుంభముల కొమ్మకును
కుంభరాశి
చెలగు హరిమధ్యకును సింహరాశి ||

చిన్నిమకరాంకపు పయ్యెడచేడకు
మకరరాశి

కన్నెపాతుపుసతికి కన్నెరాశి
వన్నెమై పైకితులమాగు వనితకు
తులారాశి

తిన్నని వాడిగోళ్ళసతికి కృత్తికరాశి ||

అమలకొను నొరపులమెరయు నతివకు
కృపభరాశి

గామిడిగట్టు మూలసతి కర్కాటకరాశి
కొనులపుచిగురుమోది కొమరికి మేషరాశి
ప్రేమ వేంకటపతిగలనె

ప్రియమిథునరాశి ||

చంద్రవదన అయిన నాయకకు ప్రియుని ఎడబాటు కలిగింది అప్పటి వరకు బాధేమీలేదు కానీ ఇప్పుడు ఎలావుందో అని చెలికత్తెను దిగుబడతూ నాయక కరహావస్థకు నాయకునికి తెలియజేస్తున్నారు ప్రియుని ఎడబాటుగల్గలేదని సంతోషపడతూ రచ్చింది అని ఎక్కవై శరీరం దహించుకొనిపోతోంది అప్పుడు శీతలోపచారాలు చేయవలసివుంటుంది. ఇది నాయకకు చాటుగతట అతే సమకూరాయి నాయక చంద్రకాంతశిలపై పడుకొని వుంది విరహ జ్వరంగో ఉడికిపోతోంది అప్పుడు చంద్రునివంటి ఆమె ముఖకాంతులకు చంద్రకాంతశిల కలిగి ఆమెకుచల్లదనాన్ని చేకూర్చింది నాయక విరహవేదనలో పొన్న చెట్టునీడలో, చిగురుటాకుపానుపై పడుకొని ప్రియుని తిడుతూ పాట పాడుతోంది. అప్పుడు పొన్నపుష్పలనండి మకరందం ప్రవించి ఆమెకు కొంత తాపోభశమనం కలిగించింది. విలాసంగా తూగు మంచంపై పడుకొని ఆరజారిన పైటలో హాయిగా పాడుతుండగా శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు వచ్చి ప్రియురాలిని కలసి సంతోషాన్ని కలిగించాడు విరహ గీతాలలోవాడా చివరి గరిణంలోమాత్రం నాయకానాయకులను విశ్వించేసి గుఱాలం చేయడం అన్నమయ్య ప్రత్యేకత ఈ సందర్భంగా అన్నమయ్య-

ఇప్పుడెట్లున్ననో యందునదన
అప్పటికి కొంత గుణమాయెనావేళ ||

తెలుగు శశికాంత వేసిక మీదమలగుపై
నోటి పరితాపాగ్ని నుడుకగాను
నెట్టిదొలకు మొము వెన్నెలకు

శశికాంతంపు

టరగు కరగిన శైత్యమాయెనావేళ ||

చెలియ పొన్నలనీడ చిగురుపానుపుమోద
పలుమోద నినుదూరి పాడగాను

చెరి పొన్నులదియు చిలువతేనెలసోన
తెలివొంది కొంత వడవీరవావేళ ॥

తొయ్యలి నిలాసమునకూగు

మంచమమిడ

పయ్యెడరవార నిను పాడగాను
తియ్యమున కూడితిది తిరువెంకటేశ్వరుడ
నెయ్యంపు వేడుకలు నినిచెనావేళ ॥

అనే కీర్తన రచించాడు.

నాయిక శ్రీ వేంకటేశ్వరుని కలసి,
అలసిపోయి, చెడరిన కేశాంతో భూష
ణాంబరారుతో పూజపొన్నపై ఓర్పు
మరచి మక్తగా కుమకొనివుండె. అప్పుడు
చెలికలైలు నాయికను పరిహాసాలాడు
తున్నాడు. నాయిక, కన్నానామం పెట్టు
కొనివున్న స్వామిసౌందర్యాన్ని చూచి
ముగ్ధురాలై అతని అలాటాన్ని చూచిం
చింది అప్పుడు ఆమె చిగురుటావనంటి
పెదవిపై అక్కడక్కడ కన్నురి అంటు
కొన్నది. అది ప్రేయసి ప్రియునకువ్రాసిన
ప్రేమలేఖనలె ఉండటం. మనోహరి, చళో
రాక్షి అయిన ఆమె కన్నుల తుడలు
ఎఱ్ఱగా ఉన్నాయి అందుకు కారణం
స్వామిపై నాటిన తన చూపుల బాణా
లను వెనుకకు లాగుకొనగా చిమ్మిన రక్త
మట ఆమె చనుకట్టుపైకున్న మెఱు
గులు పైటను అధిగమించాయి అది వేడు
కతో ప్రియుడొత్తిన గోళ్ళముద్రలనే
చంద్రలేఖలు వెదజల్లిన వేసువికాంతు
చెన్నైట. పద్యంనంటి ముఖం కలిగిన
ఆమె చెక్కిళ్ళకు ఇరువైపులా ముత్యాల
కుసులు అమరివున్నాయి. అది ప్రియుని
సంగమవల్ల కలిగిన చెమటబిందువులట.
అన్న మయ్య పాకున నరసింగరాయల
కొలుపులో రాణ కొరిక మేరకు ఈ శృం
గార గీతిని ఆంపించాడు ఆ రాణ ఇందు
లోని శృంగార భావసౌందర్యానికి పరక
కించి కాలిదాపాది కుచాకపుల కావ్యా
లలోకూడా ఇంతటి అద్భుతవర్ణనలు కావ

రావని క్లాపించాడు. అన్నమయ్య పాడిన
ఆ శృంగారపదం.

ఎమొక చిగురుటధరమున యెడనెడ

కన్నురి నిండెను

భామిని విభునకు వ్రాసిన పత్రిక

కాడుగదా ॥

కలికి చళోరాక్షికి కడకన్నులు కెంపై

తొచిన

చెలువంటివ్వుడిదేమో చింతింపర చెలులు

నలుపున ప్రాణేశ్వరులై నాటిన

యాకొనచూపులు

నిలువున పెరుగగ నంటిన పెత్తురు

కాడుగదా ॥

పడలికి చనుగన మెఱుగులు

పైపై పయ్యెడ వెలువల

కడుమించిన విధమోమో కనుగొనరే

చెలులు

ఉచుగని వేడుకతో ప్రియుడొత్తిన

నఖశశిలేఖలు

వెడలగ వేసువికాంతు చెన్నైలకాడుగదా ॥

ముద్దియచెక్కుల కెంతల ముత్యపుజల్లుల

చేర్పుల

వొడ్డికలాగులివేమో పూహింపర చెలులు

గద్దరి తిరువేంకటపతికామిని వదనాంబు

జమాన

అద్దినసురకపు చెమటల అందము

కాడుగదా ॥

దివ్యనాయకుడైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు
శృంగారపురుషుడు. ఆయన మూర్తిత్వం,
వేషాలంకరణలు జగదేశ్వనోహరములు.
ఆ స్వామిది ఎంత చూచినా తృప్తిరని
అమృతస్వరూపం. నాయిక తన ప్రియుని
రూపలావణ్యాలను తన చెలికలైకు చెప్పు
కొని సంబరపడుతోంది అతడు ఒంటి
నిండా కమ్మని కాసునలు వెదజల్లే కన్నా
రిని, ఎఱ్ఱటి కంఠమును పూనుకొనివున్నా
డు. అరిచి చెక్కులలోని నవ్వు చెవుల

లోని మకరవండలంతో కలసి కాంతు
లను వెదజల్లుతోంది. స్వామి గొప్పవైన
మత్తాల పథకాల హారాతో ప్రకా
శిస్తున్నాడు. బాహువులు శంఖచక్రాల
కాంతులతో మించాయి. అంతటి శ్రీ
వేంకటేశ్వరుడు వేంకటాచలంపై తనకు
ఘనమైన కాగిలి నిచ్చాడు. ఆ సంద
ర్భంగా అన్నమయ్య.

అతడేపో చెలియా మాయాతడు

చేతనే వరముచూపి చెలువైన యాతడు ॥

కుప్పలుగా కన్నురియల కంఠమయలు

మొలునిండ

నవ్వించుకొనియున్న గూరిడు

గొప్పగొప్ప మాలైల కప్పెసవరము పెద్ద

కొప్పతో చెరిగినదిగో, మాయాతడు ॥

మలయు చెక్కులనవ్వు మకరవండలముల

అలరిసిగ్గులె చిల్లే యాతడు

బలువైన మత్తాలపథకాల హారాల

వెలుగొందినచె చూడకే మాయాతడు ॥

అనే సుకీర్తన రచించాడు అన్నమయ్య
ఎంతటి భక్తాగ్రేగడడో, అంతటి రసీకా
గ్రేసరుడుకూడా ఇతడు విధివకాన ఇద్ద
రాండ్రకు మగడయ్యాడు. అనుకాగా
మృత జలధిలో ఓలలాడి వుండవచ్చు.
అందుకే అలమేల్మంగా శ్రీనివాసుల
ప్రణయన్నికూడా హృదయాన్వేషణగా
వర్ణించాడు

శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు అలమేల్మంగను
కలసినందువల్ల నిలువెల్లా సొంపుగాడిన్నా
డని, ఆమె కడగంటిచూపు స్వామి
హృదయాన్ని తాకడంవల్ల వేంకటేశ్వ
రుడు శ్రీవత్సలాంధను డయ్యాడని,
ప్రేయసి ఎడకాటువల్ల కందిపోయి నీల
వర్షుడయ్యాడని, ఆమె చక్రాలవంటి చను
గుబ్బలను చేరిబట్టడంవల్ల చక్రపాణి
అయ్యాడని, ఆమె శంఖంకోని కంఠము
పూత అతిశయించడంవల్ల పీతాంబర
డయ్యాడని, ఎత్తుడూ ప్రియురాలి కాగి

లిని అక్షేపించడంవల్ల నాలుగు చేతులు కలిగి వున్నాడని ఇలా అద్భుతంగా వర్ణించాడు.

నిన్ను కూడిన విధుని నిలువెల్ల సాంపాద నిన్నియును నొనగూడె నింతలోపలనె ॥

సాంపు నీకడగంటిచూపు మృదయము చాకి

లెనినెడు శ్రీవత్సలాంధనుండాలు తెలివి నను యెడబాసి విరహాంపు

మయికాక వలన నీతడు నీలవర్ణుడైనాడు ॥

అదన నీ చనుగుబ్బలను చక్రముచేత వదిలవరపుచు చక్రపాణి యైనాడు నుడతి నీదేహమున సొదగు వంతుమహాత రెడిగి పీఠాంబరం బీకనికెనాయ ॥

అలింగ నాక్షేప నయంబు నినుగూడ తోలుడటుగాన నాలుగు చేతులాయ శ్రీలితమూర్తియగు శ్రీవేంకటేశ్వరయడు పాలించె నిను నీకు పరితోపమాయె ॥

అన్నమయ్య శృంగారవర్ణనలు అపూర్వ మైనవి అనందదాయకమైనవి శ్రేయోదాయకమైనవి. మోనవులలో నానాటికి స్వచ్ఛమైన ప్రేమ, అనురాగం, భక్తి విశ్వాసాలు అడుగంటిపోయి ధనదురాశ, వరిహింసాప్రవృత్తి పెరిగిపోతున్న ఈ లోకాలలో అన్నమయ్య శృంగార సంకీర్తనలు ఆలోచనామృతాన్ని మనసుకెంతో హాయిని కలిగిస్తాయి. అన్నమయ్య శృంగార సంకీర్తనామృత సింధువులో ఈ విషయం ఒక్క చిందువుమాత్రమే.

* * *

పొన్న రీలావతమ్మ

రెక్కర

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం

బామ్మూరు, 588124,

తూ.గో.జిల్లా.

.....

ఎఱ్ఱన కవిత్వము - జనజీవితము

— శ్రీ ముదిగొండ ఈశ్వరచరణ్

(గత సంచిక తరువాయి)

రాముడు లక్ష్మణుని 'తమ్ముడ' అని ఎంతో గౌరవంగా పిలిచాడు ప్రైవేటు రెడ్డి 'నాతమ్ముడు' 'ఘనండు' అంటూ ఎంతో ధీమాగా ప్రారంభించాడు. ఈ రెండింటిని బాగ్తగా పరిశీలిస్తే ఎఱ్ఱయ గారు 'రమాయణం' పేరిట నేమాయ గం వ్రాశారని చెప్పరమ్మ ఇక్కడ నాయకులపేర్లకే కాదు వారు జయించిన దుర్గాలకు కూడా చాలా చక్కని సమన్వయం వదిరింది. రాముడు జయించిన లంక - నేమడు జయించిన మోటుపల్లి రెండు కూడా జలదుర్గాలే! ఎఱ్ఱయగారు రామాయణంలో మోటుపల్లి యుద్ధవిశేషాలను - విజయాతన ఎంతో ఆత్మీయంగా వివరంగా వర్ణించే ఉంటారు అంటే మనదురదృష్టం కొద్ది అది మనకు దొరిక లేదు.

తక్కిన రామాయణకర్తలకు అదొక పవిత్ర ఇతిహాసం. భక్తి - ముక్తి నెలవైన పారాయణ గ్రంథం. వారి వారి ఆధ్యాత్మిక ఆశేదనలకు అనుగుణం నిలయం. అందుకే 'మల్లీ ఎందుకు రామాయణం' అని అడిగిన వారికి వారు 'మా భక్తి రచనలు మోవికాన' అని నిర్బోహ మాటంగా సమాధానం చెప్పారు.

కాని ఎఱ్ఱయగారికి అది కవితాకావ్యం. ఆయన అధికార బధిరోన్మతులైన రావణులను చూచాడు ప్రూవీరకర్మలైన ఇంద్ర జిత్తులను చూచాడు. యజ్ఞవిధ్వంసులైన మోరీచ కుటాచులను చూచాడు. వారిచేత నీడింతుబడి తాడింతుబడి అసహ

యైన ప్రజలు చేసిన అర్తనాదాలను విన్నాడు ఆ అపన్నులను రక్షించ దీక్ష వహించిన వీరుల కృషి - సాహసానికి సాక్షిపూతుడుగా నిలిచాడు. అందుకే అతడికి రామాయణం ఒక ఇతిహాసం - ఒక కావ్యం మాత్రమే కాలేదు. నడుస్తున్న చరిత్ర రాముడు ఆతడి ఆరాధ్య దైవమే కాదు. ఆతడితో కలిసి మెలసి తిరిగిన ధర్మవీరుడు. అందుకే ఆయన రచనలో ఆత్మీయం వేదన అడుగడుగునా, పదపదాన గోచరిస్తున్నది

ఎఱ్ఱయగారు చిత్రించిన సమకాలీన సమాజాన్ని దర్శించడంలో బాగా ఉత్తయోగపడేది వారివంశం, రామాయణంలో చాలా చెప్పిఉంటారు. కాని అది అలభ్యం. ఆరణ్యపర్వం సంపూర్ణ గ్రంథం కాదు. ఇంతేకాక దాని రచనాశ్రావణిక సంవిధానం సమస్తం నన్నయగారు నిర్దేశించినవి వృసేంహపురాణ రచనా కాలం నాటికి దేశం సుభిక్షమైంది. కాంతి సుఖాలతో ఓలలాడుతున్నది. తాతగారు వ్రాయమంటే వ్రాసింది ఇక మిగిలింది వారివంశం అది ఆయన అనుభవాలకు అనుభూతులకు - జీవితంలోని మిట్ట పల్లాతకు దర్పణం అందులో ఆయన - రాజు - ఆయన ప్రజలు ఆయన దేశం ఆతిష్ఠ్యంగా - ఆత్మీయ వికడంగా కనపడుతున్నాయి.

అన్నయశేషుడు రాజ్యాభిషిక్తుడయ్యాడు. దేశంలో కాంతిభద్రతలు నెలకొన్నాయి. కురకం దొర్లవ్యాలు - ఆక్రమాలు అరికట్టబడ్డాయి. వారి తాకిడికి భిన్నాభిన్నమైన వ్యవస్థలు తీర్చిదిద్ది

పునర్నించాల్సిన గురుతరమైన బాధ్యతను స్వీకరించాడు వేమారెడ్డి. ఈ ప్రయత్నంలో అయిన చేసిన ఘనకార్యాలను ఇలా వర్ణించారు ఎఱ్ఱయగారు.

అగ్రహంతులు విద్యాకపోవృద్ధి వి
ప్రతి కిచ్చి యజ్ఞకర్తలుగ యనిచె
గౌమరార తెరువులు గుళ్ళు క్రతిస్థించి
లోక సంభావ్యములుగ నొనర్చి
నిధులు నల్లిండ్లును నిలపె వృద్ధులు సుత్ర
మును చలివంపిల్లి వెలుతులెట్టె
‘సేమాద్రి పరిశీర్తి తామిత్రతదాన
నివహంబు అన్నియు నిర్వహించె’ -

- హరివంశం - అతఠారిక-19

ఇవి వేమారెడ్డి చేసిన దానధర్మాలు. ‘సేమాద్రి పండితుడు చేయమని చెప్పినవి కాబట్టి ఇవి చేయడంలో వేమారెడ్డి ప్రత్యేకత వేమారెడ్డి నాటి దేశకాల పరిస్థితులు తెలిస్తే తిప్పకెలియదు ఆ పరిస్థితులను ఎఱ్ఱయగారు ప్రత్యేకించి చెప్పలేదు. తన కథలో భాగంగా తన దుష్ట పాత్రలు చేసినట్లుగా చెప్పాడు

హరివంశం వేమడి కథలో ప్రారంభమైంది అంతకు పూర్వం చెప్పబడిందంతా సృష్టిక్రమం - దేవతల కథలు, భూలోకానికి మనుషులకు సంబంధించిన సంకీర్తన వేమడి కథయే మొదటిది, ఆ వేమడు పరమ దుర్మార్గుడు, ఆకడి తల్లి మృదువుపుత్రిక. ఆ అమ్మమ్మగారి క్రూర్యమంతా ఆకడిలో మూర్తిభవించింది. ఆకడిపాలనలో ప్రజలు ఎన్నో అగచాట్లకు లోనయ్యారు ఆ అగచాట్లు ఎలాంటివో చాలా చక్కగా వర్ణించారు ఎఱ్ఱయగారు. అవి - ఆ కర్షణలు ఎఱ్ఱయగారి కల్పనలోంచి - కలలోంచి ఊడిపడ్డవి కాదు. సుమారుగా తన జీవితంలోని 80 సంవత్సరాల దీర్ఘకాలంలో చూచినవి - స్వయంగా అనుభవించినవి. తన నాటి

కురకల దౌర్జన్యాలను వేమడివిగా చెప్పి రాయిన.

‘జపములు గాయత్రి సహితంబుగా మానె
వేదంబు పేరును వినగ లేదు
పోమపానక్రియ చొప్పులు దూపరె
హుతములు కరవయ్యె హుతవహునవ
సర్వ దైవత సమర్పలు గట్టిపెట్టంగ
బడిన భూతంబుల పనులు సమనె
బరహితంబులు-దానపరతలు గడలేరె
సతత క్రతోపమానములు పాలిసి

పావమి చందంబు చందమా జనుల కనిన
మాట నిజముగ వేనత్తమాతలేకు-
డభిల ధర్మపరాభ్యాఖ్యబడయిన సతని
మతము చెల్లించి రెంతయు మనుజుకోటి!’

హరివంశం - ఆ 1 - ప. 108.

వేమడికి వేదధర్మమంటే వరమ అసహ్యం-జపాలు-తపాలు-యజ్ఞాలు - యాగాలు తన రాజ్యంలో చేయబడనివని కానించాడు. తన కాసనాన్ని అతిక్రమిస్తే ‘చంపుడు-జెరకు నెవ్వనినైన’ అని బెదిరించాడు. ‘నేనే దేవుడిని నన్నే అందరూ పూజించాలని’ ప్రకటించాడు.

‘యజన మిహ్యందు యష్టనానతిశయిల్లు
నిన్ని తెరగుల వస్తువు లేన కాగ
దలపు దేమీని కర్తంబు గలిగె నేని

బమ్మగా నది చేయుడు నన్నుగుఱిచి -

హ-ఆ L-ప. 101.

- అని తిరుగులేని అధికారం చెలాయించాడు.

అందులేని ఈ అధికారాన్ని సహించలేక ప్రజలు తిరుగుబాటు, వారికి మనులు ఋషులు నాయకత్వం వహించారు మొదట వేమడికి నచ్చ చెప్పామని ప్రయత్నించారు కాని వేమడు ‘పెచ్చన నవ్వి’, ‘మీరేమియు నెరుంగ దూరక పొడ’ని అతరించాడు. సహ

సంగా కాంతమూర్తులైన ఆ మనులకు - ఋషులకు అగ్రహం కలిగింది. అందరూ కలిసి వేమడిని వశించి కొత్తరాజును తెచ్చుకున్నారు. తన నాటి సమాజంలో కురకల అగచాలను సహించలేక తిరుగబడ్డ బ్రాహ్మణ ప్రవరులనే ఈ కథలో మనులుగా చిత్రించాడు ఎఱ్ఱయగారు

ఇలాంటిదే మరో సన్నివేశం నరవడి కథలో కలిసి వచ్చింది. వేమడికన్నా రెండావలు ఎక్కువ చదివాడు నరవడు. వేమడు బ్రాహ్మణ ధర్మాన్ని నిరసించాడే కాని స్త్రీల జాతికి పోయినట్లు లేదు. కాని నరవడు స్త్రీల నవమానించడమే ప్రథమకర్తవ్యంగా పెట్టుకున్నాడు జాతి జీవితానికి స్త్రీ పట్టగొమ్మ ఆ స్త్రీ చెడిపోతే జాతిగౌరవం నశిస్తుంది.

నరవడు దేవతలందరినీ జయించి భూమార్గం పట్టాడు. ఆకడికిబడరికావనంలో ‘పుణ్య యజన తత్పరులై మాడియున్న తపస్వి ఋగవులు బెక్కండ్రు’ కన్పించారు. వారిద్దరినీ వెళ్ళి నరవడు-

“నన్ను కొలువుడు ముక్కుడు నాకు నభి మ

తాధ్వరంబులు మత్రితిత్తె యొనర్చు
దేను గడుమేలు నేయుడు నిట్లయిన
నొందు తెరగుల పనులు మీరుడుగుడనిన!’

—వాళ్ళు ఒక్కోకోలేదు నరవడు తన బంట్లను పిలిచి ‘ఈ మూర్ఖులను శిక్షించ’ మన్నాడు ఆపవ్వుడు వారు—

‘యజ్ఞకాలలు వ్రచ్చి యగ్నివందంబులు
పూడ్చి పకుక్రేడి మాడ్చి నిడచి
హోతల బ్రామి యుద్ధాతిల బారిగొని
యలవదర్పకుల సదమృతమ మోది
యరుణులు గాల్చి యాపావలివిడిచి
ర్పలు సుక్కురములను బాతేనైచి
చరువులు భిక్షించి కుర్యాన్న కానులు
వెడచల్లి నోనుంబు పడట గలిసి

తాపన స్త్రీల జేతది శక్త్యవ్యతా చ
యెంబు కేతపట్టి యజమానలైన వారి
బడలు మ్రాగుతో గట్టి చదియనదచి
యాప్రదేశము దారయై యగుర వరలు!
కొంతకడవు విన్నవించిం ద్రుద్ధిరి!

- హరివంశం ప్ర. భా ఆ 4. ప 49-57

ఎట్టియగారి కాలంలోని కురకలు
మాదా మొదట తమ మతంలో చేరమని,
తమభక్త్యాన్ని పాటించమని ప్రార్థన
హించే వారు వారిమొదటి విని మతం
మార్చిడి చేసుకొన్నవారికి ఉన్నతోద్వేగం
లిచ్చి దండయాత్రలనుచేసి సహ్యానించే
వారు కాదన్న వారిని గతకాల చిత్ర
హింసలు పెట్టేవారు యజ్ఞకాలం ధ్వం
సం చేయడం-శ్రుద్ధవాలను వియరడం-
పహారలు మొదలైన వారిని చాచికాడ
డం - యజమాని బాటుపీకడం - మొద
లైనవి ఆ కురకలు చేసిన కీ! మానభం
గాలు-అపహరణాలు వారి కంగో ప్రీతి
పొత్తమైనవి, ఈ చారిత్రిక సత్యాలను
గమనించి నప్పుడు చేతుడి కథలో-ర
వడి కథలో ఎట్టియగారు చేసిన కర్మనలు
ఎంతస్వాభావికమైనో ఉహించవచ్చు.

ఇక్కడ మరోవిశేషం గమనించవలసి
ఉంది. పైరెండు సందర్భాలలో మాదా
ఎట్టియగారు బ్రాహ్మణులు పొందిన కష్ట
తనే అభివర్ణించారు. ఇందువల్ల ఆయనకు
బ్రాహ్మణుల కష్టలేకాని సామాన్య
ప్రజల కష్టాలు కనిపించలేదని చాలా
సులభంగా అభాండం చేయవచ్చు.
అయితే కాస్త భాగ్యతగా ఆలోచిం
చాలి.

(సత్యం)

పోతన ప్రహ్లాద చరిత్ర - ఒక సమీక్ష

—డా॥ వందూరి వేంకటసత్యరామారావు

ఆంధ్రసాహిత్యమున కవిత్రియము
వారి తిరువార మన్నన కక్కిన కవి
పోతనామాత్యుడు నన్నయ తిక్కనలు
భారతరామాయణముల సాంధ్రికరించి
భాగవతాంధ్రీకరణమును వదలిపెట్టుట
పోతనగారి తురాకృతి నికృతవిశేషము
శిష్యద్యావతాంధ్రీకరణమువలన జన్మ
రాహిత్యము లభించునని పోతన భావించి
సాది 1 ఆంధ్రుల ఆత్మార్థ పుణ్యవిశే
షముచేతనే ఉభయకావ్యకరణదక్షిణదైన
పోతన చేతిమీదుగ భాగవతాంధ్రీకరణ
జరిగినది పోతన భాగవతము నొక కల్ప
తరువుతో నుపమించివాడు. లలితస్కం
ధము, కృష్ణమాయము, కుకాలాపాళి
రామము, మంజుల కోళితము, సురర్థ
సుమనసుప్రజ్ఞాము, సులద తో జ్వల
వృత్తము, మహాఫలము అయిన భాగవత
కల్పవృక్షమును తెలుగువారికి అందించిన
మహాధర్మకు పోతనామాత్యుడు 'విద్యా
వతాం భాగవతేపరిక్షా' అని ప్రసిద్ధి
కక్కిన భాగవతము పోతనచేతిలో రసా
తమగా వన్నెకక్కి వల్లించి పుష్పించి
ఫలించి తెలుగువారికి రసానందమును
కలిగించినది 2

భగవద్భక్తితత్త్వ ప్రతిపాదకమును,
భక్తిరసవిధాంతమున కాలంబనమైనది
భాగవతము. కావుననే భాగవతము
మాత్రీకాస్త్రిమైనది. తేదాంతశ్రవణము
చేతమాడ పొందలేని భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్య
జ్ఞాన భాగవతశ్రవణముచేరి లభించును.
కావుననే
నిగమములు నేయుఁ జదివిన
సుగమంబులుగావు ముక్తిమధగత్యంబుల

సుగమంబు భాగవతమును
నిగమంబుఁ బఠింప ముక్తినివసములుభా!
(శ్రీభాగ-స్కం-ప 189)
అని చెప్పబడినది

పండ్రెండు స్కంధములు, మూడు
వందల యిరువదిరెండు ధ్యాయములు
పదునెనిమిదివేల శ్లోకములు కల
సంస్కృత భాగవతము, పరిణతమన
గూడు, నిరహంకారి, నిస్పృహుడు నైన
పోతన చేతిలో తెనుగున మిక్కిలిగా
పెరిగినది ఇట్లు పోతనగారి చేతిలో
పెరుగుటకు కారణములు 1. అష్టాదశ
పురాణములలోను భగవత్తత్త్వరహస్య
మును, భగవద్భక్తిని, భగవద్గుణ
విశిష్టతను విశ్రుతముగ వర్ణించిన పురాణ
మగుట 2. భాగవతాంధ్రీకరణమున
మూలగ్రంథమునేకాక వ్యాఖ్యానము
లనుమాడ పరిశీలించి అందలి విషయము
అనుచొప్పించుట. 3. భగవద్గుణగణము
లను, భగవద్వివర్ణనంగళ స్వరూపమును
వర్ణించు పట్టులను, భక్తిని ప్రపంచించు
భాగములను పోతన నిరుపమాన నిరతి
శయ భక్త్యావేశమున విశేషముగ గద్య
పద్యములను రచించుట. 4. సంస్కృత
భాగవతమున ప్రతిపాదించబడిన కృష్ణ
భక్తలను గ్రహించి తెలుగునసమాకూర్చుట
అయియుండవచ్చునని శ్రీ నిడుదవోలు
వేంకటరావుగారు అభిప్రాయపడిరి 3

1. శ్రీమహాభాగవతము- స్కంధము-1
పద్యము 19.
2. అదే-స్కం-1-ప 20.
3. పోతన-పుట 64 - శ్రీ నిడుదవోలు
వేంకటరావు.

మహాభక్తుడైన ధోతన గజేంద్ర మోక్షము, బామన చరిత్ర, బ్రహ్మద చరిత్ర, దుష్టిజీకళ్యాణము, నరకాసుర వధ, గోపికా గీతలు, కుచేలోపాఖ్యా నములలో పులికించి తన్మయత్వముతో మూలమును పెంచి ఆ యా ఘట్టములను సర్వాంగముండరముగా తీర్చిదిద్దెను కావు ననే అని ఆంధ్రుల హృదయవహారా లలో కావ్యరముగా నిలబడిపోయినది.

శ్రవణము, కీర్తనము, స్మరణము, పాద పేదనము, అర్చనము, వందనము, దాస్యము, సఖ్యము, ఆత్మనివేదనము అని భక్తి తొమ్మిదివిధములుగా చెప్పబడి నది. కృష్ణునికథలు, విష్ణుభక్తుల కథలు, విష్ణువు దివ్యావతారికలములు శ్రవణ భక్తి ప్రాధాన్యమును సృష్టించుచుండును. భగవంతుని గుణలీలాదులను వర్ణించుట కీర్తనభక్తి. కరుణాశ్రయభక్తి యే పూర్తి అయిన పిమ్మట కంటిజీవీ శ్రీకృష్ణుని కీర్తిం చుట (స్కం 1-వ 185-200), భీష్ముడు శ్రీకృష్ణుని స్మరించుట మొదలైన వానిని కీర్తనభక్తి కుదాహరణము. భగవంతుని మణువవండగ ఎల్లప్పుడు ద్యానించుట స్మరణభక్తి. ఇందుల కుదాహరణ ముగా ద్వితీయ స్కంధములోని ఖట్వాం గుని వృత్తాంతమును పేర్కొనవచ్చును. భగవంతుని భక్తుల, గురువుల, పాగు వుల పాదాలను నేవించినచో పాదపేదన భక్తి అనిబడును. మధురానగరములో మూలకారవ్రజైన సుదామని చరిత్రము ఇందుల కుదాహరణము. పుష్పములు, కుంభి మున్నగు పూజాద్రవ్యములతో భగవంతుని పూజించుట అర్చనభక్తి కంప పరిచారిక యగు కృష్ణునిగుల కుదాహరించవచ్చును భక్తిశ్రద్ధతో భగవంతునకు నమస్కరించుట వందనభక్తి. ఇందులకు అమ్రుడు ఉదాహరణము భగవంతునకు తాను కావించు సర్వకర్మ లను అంకితము కావించినచో దాస్యభక్తి

యగును, గుణగర్భియైన అంబీషా దీందు లకు నిదర్శనము. భగవంతుని మిత్రునిగా భావించి, ఆయన గుణగణములను అలవర్చుకొనుట సఖ్యభక్తి అందుడు. ఈ సఖ్యభక్తి కుదాహరణము అర్జునుడు, కుచేలుడు. త్రికరణబద్ధిగా భగవంతునకు కరణాగతి చేయుటనే ఆత్మనివేదనభక్తి అందురు. ఈ భక్తినే ప్రపత్తి, న్యాసము, ఆత్మనివేదనము అని మూడవ వ్యవహరించెదరు.

“సర్వభక్త్యాః పరిత్యజ్య మామేకం శరణంక్రమ్య
అహంత్యాం సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మాకుచః”

అను గీతావాక్యము పైవిషయములనే తెలుపుచున్నది. ఈ ఆత్మనివేదన భక్తి తార్కాణము ౧ జేంద్రుని కథ. నవవిధ భక్తికర్తవ్యమును గూర్చిన భాగవత స్తోత్రము దానిని చరిత్రా-

“తనహృద్భావం సఖ్యమున శ్రవణమున
దాసత్వమున వందనా ర్చనమున పేదయు శాశ్వతా
తెలుకయున సంకీర్తనలో చింతనం బను నీలొమ్మిది భక్తి మార్గము
సాక్షాత్తునవారిక నమ్మి సజ్జనులై యుండుట భద్రమంచు
దలఁకున సత్యంబు దైత్యోత్తమా! 4
అను రూపము నందినది.

ప్రహ్లాదుడు హిరణ్యకశిపు నలుగురు కుమారులలో నొకడు. అతడు నిర్మలాత్ముడు, సద్గుణములతోపు, వాసుదేవునియందు సహజ సంవర్ధమాన నిరంతర ధ్యానరతుడు, కర్మబంధంతావిక్రతుడు, బుద్ధజనవిదేయుడు, పరమ భాగవతి శ్రేష్ఠుడు కావుననే సత్కీర్తిండులు ప్రహ్లాదుని ప్రకంపాగీతముల వాలవించెదరు. గురువులను చందామర్కులు ప్రహ్లా

దునిచేత కాస్త్రముల వన్నింటిని చదివించిరి. బ్రహ్మవర్షి హస్తాద్వైత శ్రద్ధాదుడు వాని నాలించి వశించెను. హిరణ్యకశిపుడు కుమారుని చదువు ఎట్లు సాగుచున్నది తెలిసికొనగోరి ప్రహ్లాదుని తన దగ్గరికి పిలిపించుకొని “ఈ తాన్మహాప్రభు మంత్రకర్తయితమై యుద్యోగసంరూఢును, విశ్వింతస్సుడనైతితే? చదివితే వేదంబులున్ కాస్త్రముల్” అని ప్రశ్నించినాడు. దీనికి ప్రహ్లాదుడు విష్ణుప్రకంప కావితగా, హిరణ్యకశిపుడు నవ్వి తన వారు ఎవ్వరేమి చెప్పిన నట్లు పలికెదరు. విష్ణుభక్తులగు బ్రాహ్మణులు ఈవిధముగా నేర్చిరేమో పరిశీలించవలసినదిగా చందామర్కులను కోరెను. స్వతఃవివాళర మగు విష్ణుకర్తవ్యమెట్లవడినది వారు ప్రహ్లాదుని ప్రశ్నించిరి. అందులకు ప్రహ్లాదుడు

“ఇనుమయస్కాంతసన్నిధి నెట్లు భ్రాంత మగు హృషీకేకుఁడన్నిధి వానిధమున
గరగుచున్నది బ్రహ్మాంగమునజేసి బ్రాహ్మచార్యు! చిత్తంబు భ్రాంత మగుచు”

అని ప్రత్యుక్తిర మొసగినాడు. గురువులగు చందామర్కులు విష్ణుపరమైన ఆలోచనలు కట్టిపెట్టవలసినదిగా బోధించిరి. బెదరించిరి శిషిించిరి. ధర్మార్థకాములను గూర్చి మరల బోధించిరి. విద్యాభ్యాసము పూర్తి అయింది గురువులు ప్రహ్లాదుని

- 3 శ్రవణం కీర్తనం విష్ణుం స్మరణం పాదపేదనం
అర్చనం వందనందాస్యం సఖ్యమౌత్సవనివేదనం-సంస్కృత భాగవతము
4. శ్రీమహాభాగవతము-సప్తమ స్కంధము-పద్యము 167.
5. శ్రీమహాభాగవతము-సప్తమ స్కంధము-పద్యము 189.
6. దీక్షా పద్యము 149.

హిరణ్యకశిపునియొద్దకు తీసికొనిపోయిరి. గురువులు బోధించిన విషయములలో శ్రేష్ఠమైనట్టిదానిని చెప్పకపోవడిగా ప్రహ్లాదుని హిరణ్యకశిపుడడిగెను అందు తన ప్రహ్లాదుడు సర్వాత్ముక్ హరిన్మమ్మి సజ్జనుడై యుండుట భద్రమంచుఁ దలఁ తున్ సత్యంబు దైత్యోత్తమా!" అని సమాధాన మొసగినాడు ఈ మాటలు వినినంతనే గురుశుక్రులపైన హిరణ్యకశి పున కెసలేని కోపము కలిగెను గురు పుక్రులు వెంటనే అది ప్రహ్లాదుని నైజము కాని మా దోషము కాదనిర గురువులు శేర్పిని విషయములు నీమతి కెట్లలగడిన వని కుమారుని ద్రక్షించెను భగవంతుడు విష్ణుని అనుగ్రహమునన ప్రహ్లాదుని సమా ధానము. ప్రహ్లాదుని మాటలకు విపరీత ఆగ్రహమును పొంది, ప్రహ్లాదుని శిక్షింప వలసినదిగా ఆజ్ఞాపించినాడు. రాజాజ్ఞ ననుసరించి విషప్రయోగాదుల మూలమున ప్రహ్లాదుని తీవ్రశిక్షలకు గురిచేసిరి అవి ఏమియు ప్రహ్లాదుని కాధింపలేకపోయి నవి. అవియున్నయు "పాపకర్తనియందుఁ బ్రయత్నంబులైన సత్కార్యంబులుంబోలే విఫలంబులై"7 నవి ఈ కుమారునివలన తనకు మృత్యువు నీడించునని హిరణ్యకశి పుడు భావించెను ప్రహ్లాదుడు పిన్నవయస్కుడు, వృద్ధగురుజన నేరచే జ్ఞానవంతుడగును, కావున ప్రహ్లాదుని కోపగించుకొన వలదని పలికి చండామర్ములు ప్రహ్లాదుని తమతో తీసికొనిపోయి తిరగ్గంబుల నుపదేశించిరి. అది నచ్చని ప్రహ్లాదుడు రాక్షసకుమారులను చేరదేసి వారికి విష్ణు భక్తిని బోధింపసాగెను. ప్రహ్లాదుని మాటలకు వెరగుపడిన రాక్షసకుమారు నీకి ఆలోచనము లెట్లు కలిగినవని వారు ప్రశ్నించిరి నారదుడు తనకు ధర్మకర్తవ్యమును, నిర్మలజ్ఞానము నుపదేశించెనని, ఆ తపసి మతిమునే మీకు బోధించితి ననియు ప్రహ్లాదుడు సమాధానమిచ్చెను.

గురుపుక్రులకు చండామర్ము లావిషయ మునే హిరణ్యకశిపునకు జెల్పిరి వారి మాటలను విన్న హిరణ్యకశిపుడు ప్రహ్లాదుని 'ఏత్సని బలమున నాడెదవు నాకుఁ బ్రతిపియఁడవై'8 అని ప్రశ్నించివాడు. అందులకు ప్రహ్లాదుడు-

బలయోగులకు దుర్బులలకు
బలమెవ్వఁడు కిం వాకు బ్రహ్మాదులకు
బలమెవ్వఁడు ప్రాణులకును
బలమెవ్వఁడు డటివిధుఁడు బలము
సురేంద్రా"9

అని ప్రత్యుత్తరమిచ్చినాడు అయినచో నట్టివా డెక్కడగఁడో చూపగలవా యని హిరణ్యకశిపు డడిగెను. అందులకు ప్రహ్లాదుడు-

"ఇందుఁగలఁ డందులేఁడని
నందేహమువలదు చక్రి గర్భోపగతుం
డెందెందు వెదకి చూచిన నం
తందే గలదు దానవాగ్రణి! వింఁ"10

అని సమాధానమిచ్చినాడు. హిరణ్యకశి పుడు స్తంభమునందు చక్రిని చూపు మనుచు స్తంభమును బ్రద్రలు కొట్టగా నంగు కిరీ నరసింహదేవుఁ డావిప్పించెను అతడు నరమూర్తి కాదు అట్లని హరిమూర్తియు కాదు హరి మాయచేత కల్పింపబడిన మానవాకారము కేసరి ఆకారముగఁ మూర్తి అట్టి మూర్తిని హిరణ్యకశిపుడెదిరించి మరణము నందెను. హిరణ్యకశిపు సహారమునకు సంతరించిన నిర్జరాంగనలు పుష్పములు వర్షించిరి. బ్రహ్మాదిదేవతలు స్తుతించిరి. కాని కిరీ నృసింహమూర్తి శాంతమూర్తి కాలేదు. కిరీత్యుడేవికాడ కిరీనృసింహుని ప్రశ్నించినది. ఫలితము లేకపోయినది. చివరకు ప్రహ్లాదుడు ప్రార్థించెను. నిష్కాముడైన యేకాంతభక్తుడగు ప్రహ్లాదుని ప్రార్థన మతో శాంతిమనఁది మన్వంతరసమును

మెల్ల రాక్షసపుత్రులగునట్లు, చివరకు తిన్న నమిపించునట్లు అనుగ్రహించెను.

ప్రహ్లాదుని కథను తరికించినచో నందు భాగవతతత్వము నా గురతత్వ గుణమునకు జరిగిన సంఘర్షణము స్పష్టమగును. ఈ కథయందు ప్రహ్లాదుడు శుభ కర్మవాసనకు ఆశ్రయముకాగ హిరణ్యకశిపుడు అశుభకర్మవాసన కాశ్రయ మయ్యెను హిరణ్యకశిపుడు వైకుంఠవాసి. వారి పార్శ్వపరుడు కాని ఋషికావ ముచే రాక్షసుడుగా జన్మించెను ఈతడు అనంతమైన తత్త్వజ్ఞానము కలవాడు హిరణ్యాక్షుని మృతికి విచారించుచున్న తల్లికి, హిరణ్యాక్షుని భాగ్యము కావించిన తత్త్వబోధనవలన వానికి సృష్టిరహస్య ముతియు తెలియవని బోధపడును. కాని వాని రాక్షసస్వభావమువలన విష్ణు ద్వేషముకాడ అధికముగా కలదు అందు వలననే గో, భూసుర, వర్ణాశ్రమధర్మము లను, వేదములను నాశనము చేయవలసి నదిగా తన వాని ఆజ్ఞాపించినాడు ఈ తీవ్రమైన విష్ణుద్వేషము వానికి ముక్తి పోయెనై నని ఇక ప్రహ్లాదుడు అనుర గగృభుడైనప్పటికి నారదుని అనుగ్ర హమువలన పరమశాగవతుడుగ జన్మించెను. కావుననే ఆయన సాధన భక్తి మార్గమున పడి భక్తాగ్రగణ్యుడైనాడు కావున భక్తి పాలనమునకై అవతరించినదే కిరీనృసింహావతారము ఏ మార్గముతో నైన భగవంతుని చేరవచ్చునని యీ కథ నిరూపించుచున్నది హిరణ్యకశిపుని విష్ణు ద్వేషము, ప్రహ్లాదుని విష్ణుభక్తి సంఘర్ష

7 డిల్ పద్యము 190.

8. కిరీమహాభాగవతము-సప్తమ స్కంధము-పద్యము 202

9 డిల్ పద్యము 264.

10. డిల్ పద్యము 275.

(తిరువాయ 27వ పేజీలో)

వేదుల సూర్యుని జ్ఞానమహస్సు

— డా. టి. బాలమధ్యయ్య

(గత సంచిక తరువాయి)

'కర్మజ్యేవాధికార స్తేమాఫలేషుకదాచన' అని భగవానుడు గీతలో ఈవిషయాన్నే చెప్పాడు. దీన్నే అవరోహణా క్రమం అంటారు. ఈవిధంగా ఆరోహణ అవరోహణ విధానంలో పరిమాతృకత్వాన్ని అవగాహన చేసికొని అంత్యకాలంలో తద్దల చిక్కుడైనవాడు కాళ్ళత పునరావృత్తిరహితమైన పరిమాతృకైవల్యాన్ని పొందుతాడు 'యోంఽతేమతి స్సాగతిః' అని గీతావాక్యం. దీన్నే పూర్ణయోగం అంటారు. అయితే ఇది సులభ సాధ్యం కాదు అతిగహనమైంది దీన్ని సాధించడానికి మూసపున్ని అఖండమైన ప్రయత్నం అవసరం. ఈమార్గం అనేక జ్యాలసాధనల సంస్కార విశేషంచేత మాత్రమే సుగమమౌతుంది. 'మనుష్యాణాం సహస్రేషు కశ్చిద్భక్తిరతి నిధయే' యితతామపి సిద్ధావాం శిష్యస్యాం వేత్రితత్వైః॥ అన్న భగవద్గీతా వాక్యాలు ఈ విషయాన్నే ధృవపరస్తున్నాయి. ఈ సంస్కార విశేషమే ఏదో ఒకనాటికైనా మూసపుని (జీవుని)కి పరబ్రహ్మకవల్యాన్ని సిద్ధింపజేస్తుంది. 'బహూనాం జన్మ సామంతే జ్ఞానవాస్యాం ప్రపద్యతే' అని భగవానుని వాక్కు. ఈ ముక్తిని సాధించడానికి జీవుడు తపనచెందాలి. ఈవిషయాన్ని, దీనిసాధనకై అవతంభించవలసిన మార్గాన్ని చెప్పేదే భారతీయ వేదాంతం దీన్నే వేదాలు, ఉపనిషత్తులు, భారత రామాయణాదిఉద్గ్రంథాలు కంఠోక్తిగా ఘోషిస్తున్నాయి. వీటన్నిటిలో బాహ్యంగాలోక వృత్తాన్ని

తెలుపదానికై సామాన్యమైన కథామాపమైన బాహ్యార్థంకన్నా అంతర్గతంగా పరమాత్మ తత్వాన్ని ప్రబోధించే విషయమే అను సూక్తింగా ఉంది. భారతాది గ్రంథాలలో నిక్షిప్తమైన ఈ విషయాన్నే శ్రీ వేదల సూర్యనారాయణ శర్మగారు తమ ఉపజ్ఞకారణంగా సుస్పష్టం గావించారు. వీరి విషయ విశ్లేషణ, సంయమనధారణ చూస్తే ఏ ప్రాక్తన ఋషిపుంపుని ఆత్మయో ఈయనను ఆశీర్వించి వీరితో ఈ మహత్కార్యాన్ని చేయించింది అనిపిస్తుంది.

రామాయణ, భారత, భాగవత, దేవీ భాగవత విష్ణుపురాణాల (ఈ రెండూ ఒకే గ్రంథం)లోని అంతరాధాన అమూలమాడంగా జీవబ్రహ్మకవ్యోతకాద్వైత సిద్ధాంత పరంగా వ్యాఖ్యానిస్తూ శ్రీవేదల సూర్యనారాయణ శర్మగారు అంతరాధ్యగ్రంథ చతుష్టయాన్ని రచించారు వీరిలో రామాయణ, భారతాలు ఆద్యంతిమూ ఏక భారూపంగాఉండేవి. వీనియందు అవంతరంగా వచ్చిన ఉపాఖ్యానాలు కూడా మూలకథతో ప్రత్యక్షంగా నో పకోక్షంగనో సంబంధం ఉండేవే అందువల్ల వీనికిసంబంధించిన అంతరాధ్య వివరణ ఆధ్యాత్మిక సాధనామార్గాన్ని క్రమవికాసంతో సంపూర్ణంగా తెలుపుతుంది ఆధ్యాత్మిక చింతనాపరుడైన సాధన చతుష్టయ సంపన్నుడైన సాధకుడు తనసాధనామార్గంలో వివిధదశలను అధిగమించి, జీవన్ముక్త స్థితికి చేరి, దేవతాభాగానంతరం సన్యాత్రా ఖండరూప బ్రహ్మభావంతో కైవల్యాన్ని

పొంది, మరల జననమరణరూప సంసారమున బడక కాళ్ళత విముక్తిని సాధించే వరకు ఉన్న పూర్ణయోగ విధానాన్ని అఖండంగా రామాయణ, భారతాలు తెలుపుతాయి. ఇక భాగవత, దేవీభాగవత-విష్ణుపురాణాలు వివిధ కథా సంకలనాలు అందువల్ల ఇందలి కథలకు వేరు వేరుగా అంతరాధాన చెప్పకోవలసిందే. ఇవి సాధకుడు తనసాధనా మార్గంలో తాను ఏస్థాయిలో ఉండేదీ, అందులో వానికికల్గే వివిధప్రలోభాలూ సాధనాభ్రష్టతలూ, గ్రహించవలసిన మెలకువలూ మొదలైన వాటిని తెలిపి ఆతని సాధనను సుగమం చేసేవిగా ఉన్నాయి.

ఇప్పుడు ఆగ్రంథాలలో నుండి ఒకటి రెండు అంశాలను మచ్చుగా గ్రహించి, వానిలో శ్రీశర్మగారు ఆయా అంతరాధాన ప్రకటించబలంలోని ప్రయోజనాన్ని చూతాము రామాయణం.

రామాయణం అన్నదానిలో 'రాజు' అనగా 'రమంతే యోగినిః అస్మిన్ ఇతి రామః' అని పుష్కపత్రి యోగులు దేనియందు అనుదిస్తుంటాలో అది రామపదానికి అర్థం జ్ఞానమునందే యోగుని అనందభావం పొందుతారు. కనుక రామ అన్న పదానికి 'జ్ఞానం అని అర్థం. ఆయనం

(20వ పేజీ తరువాయి)

గమన చెందగా శ్రీనరసింహవరారామ జరిగెను. పోతన ఈ సంఘర్షణలను ప్రతిభావంతిమగా చిత్రించెను. ఇది పోతన కథాకథన శబ్దమునకు నికమ ఫలము

డా॥ వందూరి వేంకటనరాయణరావు
48-13-28, గాంధీపురం-1
రామమండ్రె.

అనగాస్థానం (అయనం నిలడే మార్గ-
వాహరర్థమాల). రామాయణం అంటే
జ్ఞానానికి నిలయం స్థానం అని అర్థం
అందుకే శ్రీ శర్మగారు రామాయణాన్ని
జ్ఞానపీఠం అన్నారు. వీరు రామాయణం
లోని ఆరుకాండలను (ఉత్తరకాండం
మినహా) రెండు రెండును ఓకే భాగంగా
ఆధ్యాత్మిక పరంగా విభజించారు.
బాల - అయోధ్యా కాండం అను ఇం-
దియ నిగ్రహకరణ సాధనగా, అరణ్య-
కష్టింధాకాండం అను ఇందియ ప్రళం-
భికరణ సాధనగా ను దర-యోధాకాండం
అను ఇందియ విలీనకరణ సాధనగా జ్ఞాన
పీఠాన్ని (రామాయణాన్ని) విభజించారు.

రామాయణ కథలో దశరథుడు అయో-
ధ్యను పాలిస్తుండటంతో ప్రారంభించి
చారు శర్మగారు. ఆ సమయంలో దేవతలు
రావణాది రాక్షసుల బాధ భరించలేక
తమ్యు కాపాడమని విష్ణువును వేడుకోగా,
అయన తాను దశరథునికి పుత్రుడుగా
జన్మించి వారికోర్కె తీరుస్తానంటాడు.
అయితే ఈ దశరథుడు, అయోధ్య, దేవ-
తలు, రావణాది రాక్షసులు, విష్ణువు,
రామడు ఎక్కడో లేరు. మానవుని శరీ-
రంలోనే ఉన్నారు కారీరక మింమాంస
వ్రతారం మానవదేహంతోని భిన్నవృత్తులే
ఇవన్నీ, మానవుడెప్పుడూ సాఖ్యకాంక్ష,
ఈ పుట్టుక, జీవనం, అవసానం ముఖం గా
గడిచిపోవాల్సిందే అతని వైశిష్టికమైన
ఆకాంక్ష. 'అనాయాసేనమరణం, వివా-
దైన్యేన జీవనం' అన్నవి ప్రధానమైన
మానవజీవితతత్వములు. అందుకని మానవు-
నిలోని దైవసంపదకు సంబంధించిన పాత్రి-
కవృత్తులు అంటే దేవతలు, తమలోని ఆ-
మరసంపదకు సంబంధించిన తామసిక
మనోవృత్తులు అంటే రావణాది రాక్ష-
సులు పెట్టే బాధలు భరించలేక తమ్యు-
తరింపజేయుమని తమలోఉన్న సర్వవ్యాప-
కమైన భగవంతుని (విష్ణువును) ధ్యానిం-

చడమే దేవతలు విష్ణువుకు రాక్షసులను
రం చేయమని కోరడముంటే అప్పుడు
విష్ణువు దశరథునికి పుత్రుడుగా జన్మించి
వారికోర్కె తీరుస్తానంటాడు. దశర-
థుడు అంటే పది ఇందియాలనే (ఏకశ్యం-
దియాలు, ఏ జ్ఞానేంద్రియాలు) గుర్రా-
లను పూన్చిన ముసున్నే రథాన్ని సరి-
యైన త్రోవలో ఎదిపించే జీవుడనే సాధ-
కుడు అని అర్థం. అతడు అయోధ్యను
పాలిస్తున్నాడు అయోధ్య అంటే జయం
చదానికి శక్యం కానది జన్మ అని అర్థం.
జీవునికి ఈ జననమరణ పరిభ్రమణ చక్రం
నుండి బైటపడటం అనేది ములువుగా
సాధ్యమయ్యేది కాదు కాని దీనికే (అయో-
ధ్యకే) శరీరం అని అర్థం. అంటే దేశ-
ద్రియాలను నిగ్రహిస్తూ జీవుడు భరించ-
కుండటమే దశరథుడు అయోధ్యను
పాలించడం అంటే.

అయితే మానవుడు జన్మ, జరాది సం-
సార దుఃఖాలనుండి కావ్యత నివృత్తిపా-
దాలంటే దానికై అతడు శ్రమించాల్సి
ఉంటుంది దీన్నే సాధన అంటారు. ఈ
సాధనామార్గంలో మొదట మానవుడు
(జీవుడు) సాధన చతుష్టయపంపన్న
మైన అధికారాన్ని సంపాదించి తర్వాత
ఉత్తరకార్యక్రమాన్ని నిర్వహించాలి
నిత్యనిత్యవస్తువివేకం, ఇహపరలోక భోగ-
వైముఖ్యం, కమాదివట్కు సంపత్తులతో
మాడియుండి మోక్షేచ్ఛ కలిగిన జీవుడే
దశరథుడు. ఈయన పుత్త్రకామేష్టి,
అంటే పురో+త్ర+కామ+ఇష్టి అనగా
నరకం నుండి తన్నురక్షించుకోవాంసే కోరి-
కతో చేసే తపస్సును చేశాడు. దీనివల్ల
అయనన తపలోని అగ్ని అంటే అద్యం
తాలూ కానేయైన పరమాత్మ పాప-
సాన్ని అంటే ధగవర్ణించుంధమైన మహా-
శక్తిని ఇచ్చాడు దీనిలోని సగంబాగాన్ని
దశరథుడు కాసత్యం ఇవ్వగా అంటే
సాధకుడు తనలోని సత్త్వగుణంతో లీనం

చేయగా అదైవశక్తి రామడుగా అంటే
అనదంతుడ జ్ఞానంగా అవతరించింది
ఇక్కడనుండి దశరథ తపంలో చెప్ప-
బడిన సాధకుడు రామడుగా మారతాడు.
ఇదిదే విశ్వామిత్రుడనే మోక్షవిద్యోప-
దేశ గురువును పొంది విజ్ఞానాన్ని పెం-
పొందించుకొని, వివిధ సాధనలను ఆచరించి
చివరగా దశరథ రావణుని సంహరించ-
డంతో అనగా దేశేంద్రియాల ఉద్రేకం
పొందే తామసతత్వాన్ని తనలోని అఖం-
దానందరూప పరమాత్మలో లీనం చేయ-
డంతో రామాయణం ముగుసుంది. జీవునికి
జీవన్ముక్తి స్థితి అంటే ముక్తిని పొంది
మాదా జీవించడం అన్నది నీడిస్తుంది. జీవ-
న్ముక్తి స్థితి లభించినా మాదా సాధకుడు
దేహత్యాగం చేసిన తర్వాతనే కైవ-
ల్యాన్ని పొందుతాడు జీవన్ముక్తుడు కర్మలు
చేసినా ఫలకాంక్ష లేని వైరాగ్యంతో
వాటిని చేయడంవల్ల ఈ కర్మలవాసలు
జీవుని అంటవు, వేయించిన విత్తవం ముల-
కెత్తని విధంగా రావణవధ తర్వాత
రామని అయోధ్యా పాలనను చేపట్టే ఉత్తర-
కాండ కథకు ప్రాచోక్రమణపర్యంతం
జీవన్ముక్తుడు వాసవారహితుడై జీవించి,
దేహత్యాగంతో వ్యష్టి ప్రకృతిని సమిష్టి
ప్రకృతిలో (విశ్వచైతన్యంతో) లీనంచేసి
కైవల్యాన్ని పొందడమని అర్థం.

(సకేవం)

అన్నింక ముల అచ్చుపనులకు
బి. వి. ఆండ్ కో. ప్రెస్

త్యాగరాజ నగర్
రాజమండ్రి - 588 101

నిత్యవ్యవహారంలో పద్యం

—శ్రీ పోలేవెద్ది రాధాకృష్ణమూర్తి. ఎం.ఎ., ఎం.ఎల్.

మనం నిత్యమూ ఆనేక సంఘటనలను చూస్తుంటాం ఆనేక వస్తువులను చూస్తుంటాం! శబ్దాలను వింటుంటాం! కాని, ప్రతిదాన్ని గుఱించి ఆంధ్ర శ్రద్ధగా పట్టించుకోం! ఐతే, మనకు సంబంధించిన, లేదా మనకు ఆసక్తివున్న వస్తువులను చూచినప్పుడు, మూటలను విన్నప్పుడు వాటిని గుఱించి తలచి తలచి ఆలోచిస్తుంటాం! ఇవి మనకు ఆనందం లో వున్న విషయం

మా ఇంట్లో ఒక కాలింగ్ బెల్ ఉంది. దాని స్వీచిని నొక్కితే, 'డింగ్ డాంగ్' అని శబ్దం వస్తుంది. ఒక పారిమాయంటికి శ్రీ ఇలపావులూరి కామేశ్వరరావుగారు గొప్ప సంగీతవిద్వాంసులు వచ్చారు ఆ శబ్దాన్ని వింటూనే వారు, "యీ కాలింగ్ బెల్ మోహనరాగంలో పలుకుతున్నదండీ" అన్నారు అంతవఱకు మౌనమై రిక్ ఆ సంగీతి తెలియదు

ఒక వడ్రంగి ఎవరి ఇంటికన్నా పెళ్ళి వప్పుకు ఆ ఇంటి దర్వాజాలు, మొదలైనవి ఏ చక్కతో చేశారో? ఏడికైతే చోరారా? అని చూస్తాడు అదే ఒక ఫోటోగ్రాఫర్ తే, అతని దృష్టి ఆ ఫోటోలమీదకి వెళుతుంది. అంటే, ఏ విద్యకు సంబంధించినవారు ఆ వస్తువులను ఆ దృష్టితోనే పరిశీలిస్తూని తత్పర్యం ప్రస్తుతం మనం పరామర్శించబోయే విషయం పద్యం-ఇంద్రుని.

ఇంద్రాస్త్రాన్ని చక్కగా చదువుకొన్నవాడు, ఆకాశ్రంపట్ల గౌరవమూ,

ఆపేక్ష వున్నవాడు ఏ వదాన్ని విన్నా అది ఏ గణం? ఇది ఏ పద్యం? అనే ఆలోచిస్తాడు ఎక్కడనుండన్నా గ్రామ ఫోనులో "అదిగో ద్వారక" అనే పద్యం వినిపించిందనుకోండి, ముందుగా అతనికి. అప్రయత్నంగానే వచ్చే ఆలోచన "ఇది మత్తేధం" అని. దాండుకుడి గుమ్మడి అనే మాట వింటే ఇది భగవం అనిపిస్తుంది తలంకి అనే పేరులో అతనికి తగిన కనిపిస్తుంది వాణిక్యంలో మగవం కనిపిస్తుంది ఎట్లాగే లింగేపదార్థాలు, వాడుకలోనే వస్తువులు. ఏ పదాలైనా, అతనికి గణరూపంలోనే దర్శనమిస్తాయి. ఆ శబ్దం ఇమిడేట్లుగా మనస్సులోనే ఆకువుగా ఒక పాదమో. అరపాదమో పద్యం గిలుకుతాడుకదా? "సర్వం విష్ణుమయం జగత్" అన్నట్లుగా, అతనికి సర్వమూ ఇంద్రమయమే!

ఒక మందులపావు మందున్న బోర్డు మీద ఈవిధంగా వ్రాసివున్నది. "అన్ని మందులు ఇచ్చట ఆమృతమను" ఆ బోర్డు వ్రాసిన చెయింటుందీ, వ్రాయించిన పాపం యజమానికి, తెలియకపోవచ్చునుగాని, ఇది తేటగీతి పద్యపాదం. యతి గణ ప్రాసలు సలక్షణంగా పరిపోయినై.

ఆగ్నినీ బస్ స్టాండ్ లో ఒకాయన మల్లీశాయనకు చెబుతున్నాడు "అప్పి కట్టకు పాన్నాను ఆటుపై కుక్క". ఇదీ తేటగీతి పద్యపాదమే!

ఒక పారి ఏదో తుప్తకమో, న్యూస్ పేపర్ తిరగేస్తుంటే, ఒక శబ్దం కనిపించింది. "సామజేవమా జానకిరామశక్త్య". నామకరణమహాత్మ్యక సమయంలో వారి తల్లిదండ్రులు ఆలోచించారో లేదోగాని,

ఇది తేటగీతి పద్యపాదమే! అట్లాగే "విష్ణు మొలకల తంకట కృష్ణమూర్తి", "శ్రీమహాకవి రాంజనేయశర్మ" - ఇవి తేటగీతి పద్యపాదాలు. రాచకొండ సుబ్బరాయశాస్త్రి, తంగిరాల రామలింగమూర్తి, నాగ సరపు పద్మానాభగుప్త, అర్జునల్లి వేంకటశర్మగుప్త - ఇవన్నీ అట వెలది పద్యపాదాలు

ఒక గోడ బజాయనండి ఇంటికి వచ్చి, మా అమ్మను "నా చొక్కా ఉతికావా?" అని అడిగాను అమ్మ "ఏ చొక్కా? ఉతికలేదా! ఎక్కడవుంది?" అని తిరుగు ప్రశ్న వేసింది నా ఇంద్రాపరిజ్ఞానం గుఱించి వేణే చెప్పేయిందిగాని, మా అమ్మకు గురు శుశువులుకూడా తెలియవు. నా ప్రశ్నను, మా అమ్మ తిరుగు ప్రశ్నను కలిపి చూడండి. కందపద్యంలో పూర్వార్థం జేతుంది.

"అమ్మా! సినిమా కళకా" అని అమ్మతో అన్నా, "నాన్నా! ఎక్కడి కళావ??" అని నాన్నగారి నడిగినా, అక్కా! నాకు లేవా" అని అక్కయ్యను బ్రతిమిలాడినా, నాతో మాట్లాడటం లే నాకేం భయమా?" అని ధీమాగా అన్నా, అవన్నీ 'కందపద్య పాదాలే!

తేటగీతి, అటవెంది, కందాల గణాలలో ఒక సౌభ్యం వున్నది. ఇంద్ర గణాలంటే, నల, నగి, నల, భ, ర, తలలో ఏదైనా ప్రయోగించవచ్చును. మార్గగణమంటే, న, హ లలో లేనివైనా వ్రాయవచ్చును. అంటే సౌభ్యం కందానికి వున్నది. అందులో చతుర్వారీ గణం ఏదైనా (గుగి, భ, జ, స, నల) ఉపయోగించవచ్చు ఇంత సౌభ్యం వృత్తాలలో లేదు ఉత్పాదకమాల ఉన్నదనుకోండి. భగవం తిర్వారీ రగణమే ప్రయోగించాలి. ఈ గణాలలో పద్యాన్ని

నడపటంవలన పద్యానికి గ్రాంథికరీతి వస్తుంది. వృత్తాలలో పూర్తి వ్యావహారిక రచన అగుట వడరచనికాదుగాని. తేట గీతి అటవెలదులలోలాగా వదురదు. అంటే, మన నిత్యవ్యవహారంలో తేట గీతివంటి పద్యాలు నడచినట్లుగా, వృత్తాలు నడవవు.

అట్లా ఆని వృత్తాలలో వ్యవహారం పూర్తిగా నడవవని భావించటాడను మా మిత్రుడు మస్తాన్ రెడ్డి గారున్నారు మంచి వాడు విశేషించిగావుకవి, ఒకకోణాన మా అబ్బాయి బడినుండి వస్తూ నే, “మస్తాన్ రెడ్డి మహాకవంట గడ!” అన్నాడు. గౌరవనూచకం గా “గారు” ప్రయోగించాలని వాడి. తెలియదు. అది వేరే విషయం ఎవరు చెప్పారురా? అని అడిగాను “మా మామైరు చెప్పారులే” అన్నాడు. నాకు ఆశ్చర్యం కలిగింది. వాడు చదువుతున్నది మూడవ తరగతి. వాడు చెప్పింది కాదూ? పద్యపాదం

* * *

మన నిత్య వ్యవహారంలో నిజజీవితంలో, భౌతిక కాస్త్రం, రసాయనిక కాస్త్రం, ఆర్థిక కాస్త్రాలలాగానే, ఛంద కాస్త్రం కూడా వనిచేస్తుంటుంది ఈ విషయాన్ని గమనించి, కాస్త్ర కర్తగా పరిశీలించినట్లయితే, మనం మాట్లాడుకొనే వాక్యాలలో ఎన్నెన్నో పద్యాలు కనిపిస్తుంటే ఆ సంగతిని మనం పసిగట్టినవ్వదు మనకు ఒకవిధమైన ఆనందం కలుగుతుంది

మనం ఎన్ని పనులు చేసినా, ఆనందం కోసమే గదా! మన మనుగడకు ఆధార భూతిమైందిగూడా ఆనందమే! అటు ఛందస్సు అనే పదానికి అనందాన్ని కలిగించేది అనేగదా అర్థం! !

* * *

శ్రీపాద కవిసార్వభౌములు

—శ్రీ 3 ఎస్ నక్కవారాయణమూర్తి

మ. రాజై రాజాల్లరంగలిది
రాష్ట్రంలేరి బ్రహ్మరియై
జేజేతెట్ట జగంబు సృష్టికే
బున సృష్టికే నినిగించి వి
భాజనైజమగున్న కాశవని
గోత్రంబందు శత్రుత్వయం
బోజం జేసిన వేంకటాధ్వరిమనిం
దైన శ్రీ కవి పార్వభౌమ శ్రీపాద
కృష్ణమూర్తికాశ్రిగారు రాజమండ్రిలో
‘సుదర్శాభవనం’లో ఉంటూ ‘నేను
రాజమహేంద్రవరం వాణి’ అని గుండె
మీద చెయ్యి వేసికొని చెప్పుకుంటే వాగు.
సుమారు ఆరడుగుల పొడవు భారీవిగ్ర
హంలో దివ్యమైన ముఖవర్ణముతో
నడచివెళ్ళుతుంటే ఎవ్వరైనా జోహారు
లర్పించే మహావ్యక్తులువారు.

శ్రీశ్రీపాద కృష్ణమూర్తికాశ్రిగారు
1866 సం.లో వేదపండితులైన శ్రీ వేం
కట సోమయాజులుగారి వయూలైన శ్రీ
వేంకట సోమయాజులుగారి వయూలైన
జన్మించి విద్యాభ్యాసకాలంలో గురు
వుల వద్ద సంస్కృతాంధ్రభాషలు నేర్చి
రేకాని వీరివిద్యాలయపు చదువులు లేవు
బాల్యమానుండియు కవిత్వము చెల్లుట
నభ్యసించి కాలక్రమేణా పద్యకావ్య

పారెపెద్ది రాధాకృష్ణమూర్తి,
చింతలపాటివారి వీధి,
అరండల్ చేట,
న రి స రా వు పేట.,
గుంటూరు జిల్లా,
(* *)

ములు, నాటకములు, శతకములు, వచన
గ్రంథములు, విమర్శనలు ప్రహసనములు
సంస్కృత గ్రంథములు మొదలగునవి
సుమారు 800 పైగా వ్రాసియున్నాడు.
ఆంగ్లభాషను యింకను అనుదిరములే.
ముఖ్యమైనవి శ్రీకృష్ణ భారతము, శ్రీకృష్ణ
భాగవతము, శ్రీకృష్ణ రామాయణము అను
నవి వారి రచన బొబ్బిలియొద్ద నాటకము
స్టేజినాటకముగా మంచిపేరు తెచ్చుకొ
న్న సంస్కృత రిపిలో మనప్రథమ
రాష్ట్రపతి డా. రాజేంద్రప్రసాద్ గారి
జీవితచరిత్రము వ్రాసిరి. వారిపాండితీ
ప్రతిభను గుర్తించి ప్రభుత్వమువారు
1987 సం.లో “మహామహాపాథ్యాయ”
బిరుదమునిచ్చి రూ. 116ల వార్షికముతో
సత్కరించిరి ఆంధ్రాయూనివర్సిటీవారు
ప్రథమముగా వీరికి ‘కళాప్రపూర్ణ’ బిరు
దమును ఇచ్చిరి ఇవిగాక కవిరాజా, కవి
పార్వభౌమ ఆంధ్ర వ్యాస, అభినవ
శ్రీపాద, వేదవిద్యా వికారం అభినవ
వార్షిక విశ్వకవి కవిబ్రహ్మ, మహాకవి
అనే బిరుదములు ప్రజలవలన పొందిరి
ఆస్థితయు పాండితీప్రతిభలకు ప్రశంస
లుగా గుడివాడ పాలకొల్లు ఒట్టణము
లో స్వర్ణాభిషేకములు జరిగినవి. అన్న
వరిం శ్రీశ్రీలో అప్పటి జమీందార్లు శ్రీ
సత్యనారాయణ స్వామివారి దివ్యసన్ని
ధిలో సువర్ణపుష్ప పూజ జరిపించి ఇది
వరిలో ఆంధ్రకవిత్వ పితామహులైన ఆల్ల
సానిపెద్దగారికి శ్రీశ్రీ కృష్ణ దేవరాయల
వారు బహూకరించిన ‘గండ పెండెరము’
వంటిది రాజమండ్రి పాదులు సాహితీ
వేత్తల సముత్తములో శ్రీకాశ్రిగారికి

(1987లో) 'గండెంపెండెరమ్' అవార్డు
జరింది. దేశవాడ సాయాను పట్టణము
లో వారికి గజాశోహణ ఉత్సవములు
జరిగినవి. అష్టవధాన శతాశధానములు
చేసి మహారాజులను రాజులను మెప్పించి
వారివల్ల అనేక బహుగుతులను పొందిరి.
ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వమువారు వీరిని
అస్థావకవిగా (poet Laureatte)
నియమించి గౌరవించిరి. భారతదేశంలో
సంస్కృత పండితులుగా మొదటిసారిగా
ప్రయోగవత్ప్రదానముచేసి కేంద్రప్రభు
త్వం వీరిని సత్కరించినది. నుమాయ 45
సంవత్సరముల క్రిందట రాజమండ్రి
మునిసిపలు ఆవరణలో (1941 లో) వీరి
శిలావిగ్రహము ప్రతిష్ఠించి ప్రతిష్ఠించ
బడినది.

శ్రీశ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారు
గౌరవి, వందేమాకరం కలభాషిణి,
మానవసేవ, వజ్రాయుధంలోనగు పత్రి
కలు నడిపించిభాషాసేవచేసి యున్నారని
ఇందులో 'గౌరవి' దినపత్రిక తెలుగు
భాషలో మొదటి దినపత్రిక (గానండ్
డిదట), రాజమండ్రిలో గౌరవిగ్రాహ
తయం ప్రైవేటుగా కాకినాడ ఆంధ్ర
సాహిత్యపరిషత్ ప్రైవేటుగా ఆంధ్ర
సాహిత్య అకాడమిసభ్యులుగాకొన్నేసి
సాఫ్టుగా విధులను నిర్వహించిరి.

శ్రీశాస్త్రిగారి గ్రంథములలో కొన్ని
పద్యములను ఆంగ్ల భాషలోనికి అనువ
దించి 'Lilies in the Lake'
అనే పుస్తకముగా ప్రచురించి 'ఆవి శ్రీ
శాస్త్రిగారి కవిత్వాశక్తిని మెలుపులా
గుర్తింప చేస్తాను'ని అన్నారు శ్రీ R
M చల్లాగారు.

ఒరిస్సాలోని మయూర్ఖంజ సంస్థా
నాదీశులవారి ఆస్థానములో గొప్పపండి
తుల సమక్షములో సంస్కృత భాషలో
శతావధాన ఋషి జయభేరి మ్రోగించి

ఆస్థానపండితులచే ప్రకంఠంపబడి సంస్థా
నత్రు తెల్లపనుగుపై నూరేగింపబడిన గౌర
వం వారికి దక్కినది. ఇట్టి గౌరవం పొం
దిన వ్యక్తి ఆంధ్రసాహితీ చరిత్రలోనే
లేరని శ్రీ శాస్త్రిగారి జీవితం భవ్యమైన
దని ఒకమహావ్యక్తి వక్కాణించిరి.

కవిసార్వభౌములకు సహపరసశక్తి
కలదు. ఒకరు పద్యములు చెప్పుచుం
డగా వారా పద్యములను సహపరసము
లుగా చెప్పాల ప్రజ్ఞను ఈశ్వరుడు
వారికి ఇచ్చియుండెను. ఇదివారి బుధవిశి
ష్టతకు పాండిత్య ప్రకర్షకు ప్రత్యేక
అపూర్వత్యము ఇట్టి విద్యకలసార
యదు. ఇది పూర్వజన్మసంస్కారమే.

కవి సార్వభౌములు రచించిన గ్రంథ
ములలో శ్రీకృష్ణ భారతము ఒకటిసన్నయ
తిక్కనాది కవులు మూడు శతాబ్దము
లలో రచించిన ఆంధ్ర మహాభారతము
వలె మూడుదశాబ్దాల కాలములో వ్యాసు
కృత సంస్కృతభారతాన్ని శ్రీకృష్ణ భార
తముగా తెలుగులోనికి అనువదించిరి.
ఒక్క భారతమే కాక రామాయణాన్ని
భాగవతాన్ని కూడా ఒక్కరే రచిం
చారు. మూలాను సరణముగా చేయవలె
ననే అభిప్రాయంతో వ్యాసుకృత భార
తాను వాదానికి పూనుకున్నారని తెలుస్తు
న్నది. ఇంకా రామాయణాన్ని శ్రీకృష్ణ
రామాయణంగా రచించారు పోతనామా
తులు రచించిన ఆంధ్ర మహాభాగవతం
వలె శ్రీకృష్ణ భాగవతాన్ని మూలానుసర
ణముగా తెలిగించిరి ఇవిగాక అనేక
స్వంతరచనములు, కావ్యములు, నాటకా
దులు ఏక భాటిగా రచించారు. మఱియు
శుద్ధాంధ్ర విశోధ్య నియామ్య నిర్వచనై
కాదకాక్షరి అను శబంతలా దువ్యంతుల
కథను తి,న,జ,ద,క,ర,గ,ల,ద,ట,య,
అను 11 అక్షరములతో వ్రాసి
యున్నారు.

ఉ॥ గడియకు నూలుపద్యములు
కల్పనసేయఁగ జాలియెంతయే
బడునకథానమర్ సలుపు
వాడనయై కవిరాజ నానుమన్
బడసి ప్రకంఠకక్కఁగ ప్ర
బంధములెన్న రచించు మించునే
నుడివెద కృష్ణమూర్తిని
నూర్చి కపింద్రు లెఱిగిలో నిటన్.
అని వారి కవిత్వాశక్తిని గురించివారే
చెప్పుకున్నారు.

వారు చాలాపట్టుదలకలవ్యక్తి రమకు
వ్యతిరేకముగా యేమైనా వ్రాసినా
ప్రచురించినా మార్గశీనా వారిమీద
ధ్వజమెత్తి కోర్టులద్వారాగాని క్షమా
పణల ద్వారాగాని మరేవిధంగా గాని
విజయం పొందేజ్జీకలవారు.

శ్రీనాథకవిసార్వభౌములను గురువు
లుగా నెంచువని కవిత్వము చెప్పుటయే
కాక ఆయన వలెనే రాజాస్థానములలో
గౌరవములు పొందుట వ్యవసాయముచేసి
నష్టపోవుట మొదలగు విషయములలో
శ్రీనాథులవారికి శ్రీపాదవారికి జీవితాల్లో
చాలా సంబంధాలు ఉన్నట్లు లోక్తుంది.
రాజమండ్రిలో ఉన్న సుమారిన కవు
లలో ఒక్కొక్కరికి ఒక్కొక్క గుణం
ప్రధానంగా ఉన్నదని, ఆట్టిగుణములన్ని
యు కవిసార్వభౌములలో మూర్తిభ
వించినట్లు కనుపడుతాయని వారి ఒకజ్యో
దిసోత్సవ సభలో ఒకవ్యక్తి వ్యక్తపరి
చారు. వారికి జాతీయత ద్వైపములులేవు.
పూర్వార్చనార పరాయణులైనను సమ
యాను కూలముగా ప్రవర్తించు నేర్పు
కలవారు.

వారు అనేక గ్రంథములు రచించిరి.
ఆందు పద్యకావ్యములు యెక్కువ. వారు
రచించిన గ్రంథములను పరమేశ్వరునిలో
కూడా మహారాజులకు, రాజులకు, జమిం
దార్లకు దైత్యభిక్షామణులకు కృతులనిచ్చి

యొక్కాగు కృతులనిచ్చుటయే కాక కృతులను స్వీకరించి వారిని తిగువిధముగ సత్కరించుటయుకూడ వీరిలో ఒక విశిష్టత. ఇట్టివారుండుటయగు.

దానగుణం వ రిలో ఒక ప్రత్యేకతగా చెప్పుకొనవచ్చును. ప్రభుత్వ వారిల్లను ఇతరుల కల్లులు లభించిన మెడల్ను లక్షలాలు గాడ పెంచేరమును తమ స్వంతముగా భావించేరు. అవి యన్నియు ఆంధ్రాయూనివర్సిటీకి మూకరింపవలెనని వారిలోరిక ప్రకారము వారితో జయంతి ఉత్సవకాలంలోపుగ పముఖులు మంత్రులు పెట్టి కవిపండితుల సమక్షంలో ఆంధ్రాయూనివర్సిటీకి అందజేయు బడినవి ఆ గండపంచెరము ముదలగు వాటిని వారిలోలో సహా వారి జన్మదినోత్సవసమయమున యూనివర్సిటీ లైబ్రరీలో ప్రతిసంవత్సరం (29 October) exhibit చేయుదురు.

కవిసార్వభౌములజీవించియున్న కాలములో 2 లేక 3 దినములు వారి జ్యూనివర్సరీరములు ఘనంగా జరుగుమంటెడివి. ప్రముఖపండితులు వేర్వేరు ప్రదేశముల నుండి వచ్చి ఉపన్యాసములు చేసెడి వారు తరువాతి వరి ఆతిథ్య సత్కారములు అందుకొని పోవువారు మా ఆమృతమృగాను శ్రీమతి దెంకి రత్నమ్మగారు.

తిమిసరాకారమును ఇచ్చెడివారు వారి మరణానంతరము మాతల్లిగారు (కవి సార్వభౌముల కుమార్తె శ్రీమతి కల్లూరి వికలాక్షమ్మ) నేను ఈజన్మదినోత్సవములను జరిపించి వారము 1965లో మూడు దినాలుగా ఒరిగిన శతజయంతి సభలలో కవులు, పండితులు పుగ ప్రముఖులు మంత్రులు ప్రభువులు అంజలులు ఘటించి శ్రీకాశ్రీగారి పాండిత్యాన్ని ప్రతిభులక తెలియజేసారు ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ వారు కూడ శ్రీపాద వారి

శతజయంతి జరిపించి పుముఖులచేత ఉపన్యాసముల నిప్పించిరి. మా ఆమృతగారి మరణానంతరము వారి దాహిత్రుడ వగు నేను ఈజయంతి ఉత్సవం ప్రతిసంవత్సరం రాజమండ్రిలో జరిపించుచున్నాను. ఇంగులో ప్రముఖపండితులలో ఒకరికి సన్నానము జరిపించుట ఒక ప్రత్యేకత.

ఇటీవలికాలంలో ఆంధ్రాయూనివర్సిటీ వారు శ్రీకృష్ణభారతిము శ్రీకృష్ణరామాయాములమీద రీసెర్చి చేయుటకు అనుమతించగా రాజమండ్రి వాస్తవ్యుడైన శ్రీ చేబోలు చిన్నయ్యబ్రహ్మవిగాను 'కవి సార్వభౌమ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి కాశ్రీ సాహిత్య పరిశిలన' అనే పేరుతో శ్రీకృష్ణ భారతిము మీద రీసెర్చిచేసి వారు శ్రీ కృష్ణరామాయణముమీద రీసెర్చి ఇంకా పూర్తికాలేదని తెలిసినది.

సాహిత్యమే జీవితంగా జీవికమే సాహిత్యరంగంగా తొమ్మిదికాన్డొలు పైగా జీవించి పెద్దమరచిన సాహిత్య పండిరాలిపోయిన మహావ్యక్తి శ్రీశ్రీపాద కృష్ణమూర్తి కాశ్రీగారు ఆహ్లాద్య జీవి ప్రబంధ యుగంలో ఆఖరుకవిగా ఒక వెలుగు వెలిగి ప్రభుత్వ ఆనానకవియైన శ్రీ కవి సార్వభౌములు 1900 సం.లో మరణించినపుడు వారికి రాజాంధ్ర నాటగో అంర్వీక్రములు జరిగినవి కాశ్రీగారి శరీరము పంచాభిషేకములో కలిపి పోయినను సాహిత్యములో వీరి పేరు చిరసాయిగానిచిహ్నాలదనిభావిస్తున్నాను.

కవిసార్వభౌమ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి కాశ్రీగారు మాతాతాగారిని చెప్పకొనుట మా పూర్వజన్మ ముక్తికమే అని నావిశ్వాసము వారికి మాజోనార్థ.

ఇటీవలికాలంలో రాజమండ్రిలో ఒక జయంతి సభలో శ్రీకవిసార్వభౌములను ఆకుపుగా ఈదింపగా కీర్తించినారు.

మ॥ 'ఒక వన్నయ్యయు నొక్క తిక్కనము మా తుంగుడొక్కయెట్లున్నా తా నొక శ్రీనాథుడు నొక్కపోతనయిన యుర్యం బెదంబానితా నకటంబుగ కృష్ణమూర్తి మహానీ యాకారముల్ దాల్చి యాంధ్రకి నేవల్ పోనరించి రంచు దలకున్ శ్రీపాద వంశోన్నతున్'

(All India Radio వారి పాఠ న్యమతో.)

* * *

3 ఎస్ పత్యనారాయణమూర్తి
14-30-8, కృష్ణనగర్
విశాఖపట్టణం-2

0 0

గతి 40 సంవత్సరములుగా తెలుగు, హిందీ గై డెలలో ఉత్తిమమైనవిగా ప్రసిద్ధి కెక్కిన "వైవ్ పండిట్స్" గైడ్స్ చదవండి! చదివించండి!!

B. V. & CO.,
6-4-24, Tyagaraja Nagar,
RAJAHMUNDY-583 101

Phone No 78542

వట్టా ప్రదానం

గుంటూరు ఎ సి కళాశాలలో ఆంధ్రో
భవ్యసమలుగా పనిచేస్తున్న శ్రీ సి. వి.
కె. వై. యస్. శర్మగారికి నాగ్లాన
విశ్వవిద్యాలయంవారు ఎం. డి. పట్టాని
ప్రదానం చేశారు.

"బిల్వడియము - కావ్యమశీలనము"
అనే అంశాన్ని గురించి డా॥ నేటి ఆనంద
రామశాస్త్రిగారి ప్యవేగంలో పరి
శోధవచేసి సిద్ధాంత వ్యాసాన్ని సమర్పించి
నందుటగాను వారికి ఈ పురస్కారం
అభించింది.

సంస్కృతమున బిల్వణుడు వ్రాసిన
ట్లుగా చెప్పబడుచున్న బిల్వడియానికి
తెలుగులో అనేక అనువాదాలు వచ్చి
నాయి. శ్రీ శర్మగారు కొత్తవల్లె (చిత్ర
కవి) సింగర ద్యని బిల్వడియాన్ని తమ
పరిశోధనాంశంగా తీసుకున్నార వల్ల,
నాటకం, యక్షగానం, నృత్యనాటిక,
ఖండకావ్యం లాంటి వివిధ ప్రక్రియలలో
వచ్చిన బిల్వడియాలనుగూడా శర్మగారు
తమ సిద్ధాంత వ్యాసంలో పరిచయం
చేశారు

సింగరార్యుని కవితా వైభవాన్ని
అనేక కోణాలనుండి పరిశీలించి శర్మ
గారు ఈసిద్ధాంత వ్యాసాన్ని రచించారు

యామినీ బిల్వణుల ప్రణయ వృత్తాం
తంలో కొపవాదానికి గురైంది. శర్మగారు
మన ప్రాచీన సాహిత్యంనుండి అనేక
వృత్తాంతాలను ఉదాహరిస్తూ వారి ప్రణ
యం సమంజసమని పోదాహరణంగా
నిరూపించారు.

సింగరార్యుడు శ్రీ॥ శ॥ 1700- 800
సం॥ మధ్యవాడని నిర్ణయిస్తూ నివాసం,
గృహనామం, విరుగు, మకములగూర్చి
సమర్థవంతంగా కూడ విపులీకరించారు.

.. .. .

ప్రయాణపు చివరిగట్టున...

—శ్రీ వంగుబొడ్ల

ఈ రంగుల ప్రపంచంలో
నిత్యం దర్శించే దృశ్యాలు

అకావ్యతాలు!

ఈ జీవిత నాటకంలో

మన పాత్ర తుడికం!

కానీ దోస్త

అనూయాద్యపాలక

గుండెలో గుడిబిట్టి

పగతో, ప్రతికారంతో

ఎదుటివాడి రక్తాన్ని కళ్ళమాస్తున్నావ్!

* * *

నాకు ఏడుస్తుంటే
నువ్వు కృపిగా నవ్వుకొంటున్నావ్
నాకు నవ్వుకుంటే
చూసి ను క్వడుస్తున్నావ్!
ఈ అనూయాద్యపాలు
పరనానికి పునాది వోస్తే!

అశక్యపథంలో
కంపూటర్ కేగంతో
నువ్వు ముందుకు పోగోతున్నావ్
కానీ వోస్తే
ప్రగూఢపు చివరిగట్టున
మృత్యువు పొంచి ఉంటుందనే
వాస్తవాన్ని మాత్రం మరిచిపోవద్!

0—0

ఎన్సరే సాహిత్య సాంస్కృతిక సంస్థ తరపున రాష్ట్రస్థాయి కవితల పోటీ

కవిత 40 లైన్లకు మించరాదు.

2 క క్యక్తి 2 కవితలకు మించి పంపరాదు.

వచ్చిన కవితల స్థాయినిబట్టి కవితాసంకలనం వెలువరించనున్నాము. పోటీలో
పాల్గొన్న ప్రతి ఒక్కరికీ సంతకం ఉచితంగా అందజేయబడుతుంది.

ఎంట్రీ యసుము రూ. 20 లు M O ద్వారా పంపించాలి.

1992 ఫిబ్రవరి 12 రచనలు పంపడానికి ముగింపు గేదీ

బహుమతి పొందిన కవితలు "ఎన్సరే" సాహిత్య మాసపత్రికలో ప్రచురింప
బడతాయి.

రచనలు, M O పంపాల్సిన చిరునామా :

పేరివల్ల రామకృష్ణ

కార్యదర్శి

ఎన్సరే సాహిత్య సాంస్కృతిక సంస్థ

ధర్మ వ రం - 584340

కొవ్వూరు మండలం (ప॥గో॥జిల్లా).

శ్రీ కనకదుర్గానందలహరీ -

శ్రీ శంకర భగవత్పాదకృతము

—శ్రీ చిరాచారి శ్రీరామశర్మ

(గత సంచిక తరువాయి)

మ, సహజాశంకు కళంక మొందు,
ప్రతిమౌసంబునందెను విమృశన్
తమియించు గృహతిగ్, జడుం
దనుచు జీవంతాళిన్ వీడితిన్
స్వహితాస్పృహ శుభాశ్రయంబు
బడయన్ భావించున్ నోయి బ్ర
త్యహమాన్ జీవయగంబటంచు
జననీ! ఆరాధింబ! దుర్గాంబికా!

౨౨

శ్లో. ప్రసాదోమయోస్తే మయిచరహజం
సౌరితమిదం
కులామృతైరస్మిత్యవరతి
వివాదాలితయోః ।
నివృత్తానేదానమపిచ రిభుతాన్
నివినయోః
త్వదాస్యందృష్ట్యా శ్రీమతి!
కనకదుర్గే! భగవతి!

కా నాయందుండె బ్రహ్మమగ్నగమనన్
నాయంజె సౌరభ్యం
శ్రీయోపైందుత నాకునండెనినిసీ
నీనికదంచువా
దాయత్రంబులు చంద్రపద్మములు
మాఖ్యాతమై నేటికిన్
నాయసంబులుగా గంగాదియు
నీయస్యంబే దుర్గాంబికా!

౨౩

శ్లో. మనోజతాదర్శ ప్రతిమ
నిజగోతరజీవే
కపోతాభిరూపాస్తాం మమ కరిత
కల్పాజనకా
శ్రీత శ్రీతాటంక ద్వితీయయగయో
శుక్రిమితాః
సుధారుక్షర్యతా
ఇత కనకదుర్గే! భగవతి!
కా శ్రీతతాటంక యోగీసుమన్ సుహి-
నోవిమన్సన్యకాంతాభిదీ
ధితులై భావితేన కపోలయోగిన్
దీవ్యత్కృతాదర్శసు
ప్రతిమశ్రీ నిజగోతరై బాగ్దేవిభాస్వ
త్కృపాద్యయం
బతున్ద్యోగ్యము నిచ్చు గతి!
జగదంబా! స్వగోదగ్ధాంబికా!

౨౪

శ్లో. శ్రీయాస్తే! శ్రీ! నిశ్చే! తనకదిన
కంకావా భజ
కుగంధాయత శ్రీప్రచలదీనివారణ
ధిమా!
తసన్నాసాకారేవహనీ సహనా
చంపకరులాం
వరత్సందర్శార్థంపమ
కనకదుర్గే! భగవతి!

౨౫

శ్లో. వహశ్శృంగారుణ్యం వరకమలగాగా
హ్వాయగుణిః
సువాహం నారం సుగచిత్త్యగతిం
యనవహేత్!
తగాత్తం యోగ్యభజతి
భజేత్ గ భ జం
జగద్రక్షా దీక్షునతి!
కనకదుర్గే! భగవతి!

మ అవలోకింపగల బద్ధగామిని
గాయత్రించి కారుణ్యమా
దీక్షపయ్యాడు నాశ్శిఖరముల
నార యన్ సహింపన్ జగ
న్నివహంయన్ బహు నీయుటకు
వెంటే దీక్ష గొన్నట్లేగా
భజదీక్షాధర నావ్యయన్
బడయింబ! దుర్గాంబికా!

౨౬

శ్లో. తసన్నాసా భూషాగ్రిగృహుత
మక్తమణియుతిం
నితాంతారుణ్యం తిత్తిదళకనవాసో
విజయతే
సుధానింభోగ్యధ్యేనిపతిత
సుధానింబు సహిత
ప్రవాళ శ్రీహారంబు
కనకదుర్గే! భగవతి!

(సుకేవం)

